

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

| 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1863. |

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 19.

Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 18.)

Ἐκ τινων φράσεων καὶ τινων ἐγγράφων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, ἀφοῦ ἐκπληρωθῶσιν οἱ τύποι τῆς συνεινέσεως τῶν Ἰονίων καὶ τῶν συμμάχων Δυνάμεων εἰς τὴν ἔνωσιν, θέλει συνομολογηθῆ συνθήκη μεταξὺ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς, δι' ἧς ἡ μὲν Ἀγγλικὴ θέλει ὑποχρεωθῆ εἰς τὴν παράδοσιν τῶν νήσων, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ θέλει ἀναδεχθῆ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ Ἰονίου Κράτους. Εἰς τὴν συνθήκην ταύτην φαίνεται ὅτι ἡ Ἰόνιος πολιτεία δὲν θέλει λάβει μέρος διότι, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν, ἣν ἡ Ἀγγλία ἔδωκεν εἰς τὸ τελευταῖον ἐδάριον τοῦ ἀρθ. 7 τῆς συνθήκης τῶν 1815, πᾶσα πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Ἰονίου Κράτους καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ μετὰ ξένης δυνάμεως διπλωματικὴ διαπραγματεύσις διεξάγεται παρὰ τῶν διπλωματικῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Κατὰ δὲ τὰς ἐξηγήσεις τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας θεωρεῖ αὐτὴ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος οὐχὶ ἔργον τῆς αὐτονό-

μου θελήσεως τῶν Ἰονίων, ἀλλὰ πράξιν καθαρὰν τῆς αὐτοπροαιρέτου ἀποφάσεως τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν συμμάχων Δυνάμεων, αἵτινες πρὸς αὐτὴ τὴν προστασίαν εἴτε κυριερχίαν τῶν νήσων καὶ ἐπὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἀγγλίας χαρίζομενης πρὸς τὴν Ἑλλάδα, αἱ νῆσοι παραδίδονται εἰς ταύτην προσαρτῶμεναι εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Γεωργίου Α΄. τῇ συναινέσει καὶ τῶν λοιπῶν συμμάχων Δυνάμεων. Ἡ συναινέσις τῶν Ἑπτανησίων ἀφορᾷ τὴν συμφωνίαν τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῆς Δυνάμεων, καὶ ὄχι συνεννόησιν τῶν Ἰονίων νήσων μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο ἐξάγεται τοῦλάχιστον ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν τύπων τοῦς ὁποῖους ὠρίσεν ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία, καὶ πιθανῶς μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος συνθήκης θέλει παραδώσει διὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ τῆς ἡ Ἀγγλία τὴν κατοχὴν τῆς χώρας ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλῆσομένου ἀντιπροσώπου αὐτῆς, ἀποχωρούντων τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἀγγλικῶν Ἀρχῶν ἀπὸ τοῦ Ἰονίου, συνάμα μὲ τὴν ἐγκατάστασιν, ἧτοι τὴν παραλαβὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Δὲν δύναται σπουδαίως νὰ γίνηται λόγος περὶ ἀμέσου παραλαβῆς τῶν νήσων παρὰ

τοῦ Βασιλέως Γεωργίου κατὰ τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ, διότι, ὡς συνταγματικὸς Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἐνεργεῖ εἰμὴ διὰ τῆς Κυβερνήσεως αὐτοῦ, καὶ μόνον ἀφοῦ λάβῃ νομίμως τὴν ἐξάσκησιν τῆς Βασιλικῆς Αὐτοῦ ἐξουσίας, δηλαδὴ μετὰ τὴν ὄρισιν καὶ ἐγκατάστασιν Αὐτοῦ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Θρόνον. Ἡ ἰδέα δὲ αὕτη τῆς προσαρτίσεως φαίνεται σύμφωνος καὶ μετὰ τὴν ἐκφρασὴν τῆς ἐθνικῆς θελήσεως εἰς τὰς Ἰονίους νήσους. Ἡ Ἐπτάνησος εἶναι μία ἐπαρχία ἑλληνικὴ, ἥτις μέχρι τοῦδε ἕνεκα τῶν πολιτικῶν περιστάσεων ἔμενον ἀπεσπασμένη ἀπὸ τὸ ἔθνικόν Κράτος, καὶ σήμερον προστίθεται εἰς αὐτό. Τὸ δὲ Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὡς τὸ ἰδανικὸν τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικότητος, ἥτις προσλαμβάνει ὡς μέρος αὐτῆς τὴν Ἐπτάνησον, ὅχι διότι τὸ Ἑλληνικὸν Βασιλεῖον εἶναι ἀνώτερον κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν, ἢ τελειώτερα διοργανισμένον ἐσωτερικῶς, ἀλλὰ διότι ἡ νῦν ἐλευθερὰ Ἑλλάς θεωρεῖται ὡς τὸ κέντρον, ἢ μητρόπολις οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἣν ἀτενίζεται πᾶσα ἄλλη ἑλληνικὴ χώρα προσδοκῶσα τὴν μετ' αὐτῆς ἔνωσιν, διὰ τὴν κατὰ μικρὸν συγκρότησιν τῆς ὄλομελείας τοῦ ἔθνους. Ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι τοσοῦτον ἐγγαυραμένη εἰς τὰ πνεύματα τῶν Ἐπτανήσιων, γενικῶς καὶ ἀνεξαίρετως, ὥστε ἤθελε θεωρηθῆ, καὶ δικαίως, ὡς κατὰ φύσιν ἀντιπολίτευσις κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ἢ πρότασις τοῦ ν' ἀποτελέσωσιν αἱ νῆσοι ἐν χωριστῷ Κράτει ὑπὸ τὸ σκέπητρον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ὅπως ὁμοίως ἄλλως τε συνεδεδεμένον μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ἐχον δὲ ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκφράσεις τῶν πρωτοκόλλων καὶ τῆς συνθήκης τῶν προστακτικῶν Δυνάμεων περὶ τῆς ἐνώσεως, πιστεύω ὅτι οὐδέποτε ἐθεωρήθη παρ' αὐτῶν ἡ ἔνωσις ἄλλως, ἢ ὡς συγχώνευσις τῶν δύο ἐπικρατειῶν εἰς ἐν καὶ μόνον Κράτος βασιλευόμενον ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Α'. Ἡ Ἰόνιος Βουλὴ, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἤθελον ἀναδεχθῆ βαρεῖαν εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ ἔθνους, ἐὰν ἄριστον νὰ ἐπικριτῆσιν ἢ ἀντίθετος λύσις τοῦ ζητήματος τούτου, ὥστε ν' ἀντικατασταθῇ ἀπλῶς ἡ Ἀγγλικὴ προστασία διὰ τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου Α' ἐν Ἐπτανήσῳ, ἀνευ τῆς πραγματικῆς συγχώνευσος τῶν δύο ἐπικρατειῶν. Ἀμβάνα λοιπὸν τὴν ἐθνικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος ὡς ἀρχὴν τῶν περαιτέρω σκέψεών μου περὶ τῆς ἐνώσεως.

Ἡ πρώτη πράξις τῆς παραλαβῆς τῶν νήσων παρὰ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως θὰ ᾖναι ἡ στρατιωτικὴ κατάληψις τῶν φρουρίων. Εἰς τὸν ἐπὶ τῶν

στρατιωτικῶν Ὑπουργῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπόκειται νὰ προνοήσῃ διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἀναγκαιότητος πρὸς τοῦτο δυνάμεως. Ἀτυχῶς, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ ἡ ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου ὅπως σήμερον γίνεται, εἶναι κίνδυνος μήπως τότε μόνον ὁ Ὑπουργὸς ἐνθυμηθῇ νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ προκειμένου, ὅταν προσκληθῇ ν' ἀποστείλῃ στρατὸν εἰς τὰς νήσους, καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς διευθύνσεως τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ ἐν σχεδὸν ὅλον ἔτος κινδυνεύει νὰ παράσῃ τὸ σπουδαιότερον ἐπιχειρήμα εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐὰν ἐπιμένωσιν εἰς τὰς ἀποτροπαίους ἰδέας τῆς κατεδαφίσεως ἢ τῆς ὑπὸ ξενικοῦ στρατοῦ κατοχῆς τῶν φρουρίων τῆς Κερκύρας (διότι τὰ τῶν λοιπῶν νήσων εἶναι μικροτάτης ἢ μηδαμινῆς ἀξίας). Ὁ διοργανισμὸς μιᾶς στρατιωτικῆς δυνάμεως ἐν Ἐπτανήσῳ, ὡς ἐγγυητοῦ ἐθνοφυλακῆς ἢ ὡς μέρος τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, καὶ τῆς χωροφυλακῆς ὑπάγεται εἰς τὴν ἐρευναν τῆς εἰς τὰς νήσους ἐφαρμογῆς τῶν περὶ στρατολογίας καὶ ἐθνοφυλακῆς νόμων τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ὥστε ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ζητήματος πότε, πῶς καὶ διὰ τίνων ὀργάνων θέλει γίνεαι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, ἐν ἄλλαις λέξεσι ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ πολιτικοῦ διοργανισμοῦ τῶν νήσων ὑπὸ τὸ Κράτος τοῦ νόμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἐνώσεως.

Ἡ πρώτη καὶ ἀμέσως συνέπεια τῆς παραδόσεως τῶν νήσων ὑπὸ τῶν Ἀγγλων εἶναι ἡ διάλυσις τοῦ Ἰονίου Κράτους. Ἀμέσως καὶ αὐτοδικαίως τὸ Σύνταγμα καταργεῖται, καὶ μετ' αὐτοῦ καταλύεται ἡ Ἀρχὴ καὶ ὁ Νόμος τῶν Ἰονίων νήσων. Ὁ Ἀρμοστής καὶ οἱ Τοποτηρηταὶ αὐτοῦ ἐκλείπουσιν. Ἡ Βουλὴ δηλαδὴ ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῶν νήσων καὶ ἂν δὲν εὐρεθῇ διὰ προηγουμένης πράξεως τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως διαλελυμένη, νομίμως ἀφ' ἑαυτῆς διαλύεται, καθὼ συγκαλεσθεῖσα δυνάμει τοῦ ὑφισταμένου Συντάγματος καὶ ὑπὸ τὸ Κράτος τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας ἄλλως τε ἢ νῦν ἐκλεγμένη ἢ Βουλὴ ἀποστελλομένη καὶ συγκαλουμένη μετὰ τὴν ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ ἐκφράσῃ τὴν θέλησιν τοῦ Ἰονίου λαοῦ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως διαλύεται αὐτοδικαίως ἅμα ἐκπληρωθείσης τῆς ἐντολῆς, καὶ πᾶσα περαιτέρω ἐνέργεια αὐτῆς ὡς νομοθετικοῦ ἢ κυβερνητικοῦ σώματος θὰ ᾖναι ὑπερβασις τῆς ἐξουσίας αὐτῆς καὶ πράξις μὴ ἐχούσα βάσιν καὶ νό-

μιμον κύρος. Ἡ Γερουσία καὶ ὅλοι οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ δυνάμει τοῦ Συντάγματος καὶ διὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ καὶ τῆς Γερουσίας διορισθέντες, παύουσι τοῦ νὰ ἔχωσι νόμιμον ἐξουσίαν. Ἢδη ἐξέλιπεν ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου ἐξ οὗ ἐπήγαγεν ἡ ἐξουσία αὐτῶν, καὶ τὸν ὅποιον ἦσαν προσκεκλημένοι νὰ ἐκτελέσωσιν. Ὁ νόμος ὁ Ἰονικὸς δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ὑπὸ τὸ Κράτος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, καὶ τὸν νόμον τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου δὲν ἔχουσιν ἐξουσίαν νὰ ἐφαρμόσωσιν αἱ Ἰόνιοι Ἀρχαί. Ἐὰν ἀναπόφευκτος ἀνάγκη πολιτικὴ ἀπαιτήσῃ ὥστε μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς ἄλλου νόμου, καὶ μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως ἄλλων Ἀρχῶν, ὀνομαστὶ παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διορισμένων, ἐξακολουθήσῃ νὰ ἐφαρμόζῃται εἰς τὰς νήσους ὁ νῦν ἰσχύων Ἰόνιος νόμος ὑπὸ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαλλήλων ἐν γίνεαι ἢ ἐν μέρει, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τὴν ἔνωσιν μία πράξις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, πρκατείνουσα καὶ ὑπὸ τὸ Κράτος αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν τοῦ Ἰονίου νόμου καὶ ἢν ἐξουσίαν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ἰονίου Κράτους ἀλλὰ τότε ὁ Ἰόνιος νόμος ἐφαρμόζεται πλέον ὡς προσωρινὸς καὶ ἐξαιρετικὸς νόμος μιᾶς Ἐπαρχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, καὶ ὡς νόμος ἑλληνικὸς διὰ τὴν ἐπαρχίαν τούτην, οἱ δὲ εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν διατηρούμενοι ὑπάλληλοι τοῦ Ἰονίου Κράτους ἐνεργοῦν τοῦ λοιποῦ ὡς ὄργανα τοῦ Ἑλληνικοῦ νόμου, ἤτοι τῆς ἐντολῆς τῆς κυριαρχίας τοῦ Ἑλλ. Κράτους. Ἐπειδὴ δὲ προφανῶς οὐδὲ Σύνταγμα Ἰονικόν, οὐδὲ νόμος ἐκλογικὸς, οὐδὲ Ἀρμοστής, οὐδὲ Τοποτηρητής, οὐδὲ Γερουσία καὶ Βουλὴ δύνανται νὰ διατηρηθῶσι, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι νόμοι καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρχαί θὰ μένωσι περιοριζομένης ἢ τροπολογουμένης τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῆς θεμελιώδους βάσεως τῶν νόμων καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἰονίων νήσων, ἔπεται ὅτι ὁ νόμος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὅστις θὰ παρατείνῃ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν νόμων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ἰονίου Κράτους ἐν μέρει καὶ τροπολογημένος, θ' ἀποτελῇ μᾶλλον ἢ ἦττον ἀνεπτυγμένως προσωρινόν τινα διοργανισμὸν μιᾶς προσωρινῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐπαρχίαν ἢ τὰς ἐπαρχίας τῶν Ἰονίων νήσων. Καὶ διὰ νὰ καταστήσῃ ψηλαφητὴν τὴν κατάργησιν τοῦ Ἰονικοῦ νόμου καὶ τῆς Ἰονικῆς Ἀρχῆς καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀμέσου ἀντικαταστάσεως ταύτης, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, διὰ πράξεως τοῦ Ἑλλ. Κράτους, λαμβάνω ὡς π-

ράδειγμα τὴν ἀστυνομικὴν Ἀρχὴν. Κατὰ τὸ Ἰόνιον Σύνταγμα οἱ κατὰ τόπους Ἀστυνόμοι ἐνεργοῦν ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς καὶ ὡς ὄργανα τοῦ Ἀρμοστοῦ. Οὔτε Ἐπαρχοί, οὔτε Συμβούλιον, οὔτε ἄλλη κάμμια Ἀρχὴ δύναται νὰ δώσῃ διαταγὰς καὶ ὁδηγίας εἰς τοὺς ἀστυνομικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ὑπνρέτας οὔτινες ἀποτελοῦν τὴν χωροφυλακὴν. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει λοιπὸν ὅτι ἡ δύνατο προσωρινῶς νὰ διατηρηθῇ εἰς τὰς νήσους μία διοικητικὴ (ἢ καθὼς ἐκεῖ χαρακτηρίζεται ὑψηλὴ) ἀστυνομία, θὰ ᾖναι ἀνάγκη ἐνὸς νόμου ὅστις νὰ κανονίσῃ τὰς σχέσεις τῆς ἀστυνομίας ταύτης μετὰ τὸ ἐνόν κυβερνητικὸν σύστημα, ἀφοῦ ἐκλείπει τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρμοστοῦ ὅστις εἶναι ὁ Διευθυντὴς τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας. Ἀφοῦ ὁ Ἀρμοστής καὶ τὸ Σύνταγμα λείψουν, ἀφ' ἑαυτῶν παύουν καὶ ὁ Ἀστυνόμος καὶ ἡ δύναμις ἡ ἀστυνομικὴ. Διὰ ν' ἀναζήσωσι πρέπει νὰ λάβουν νέαν ὑπαρξιν διὰ νέου νόμου. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐνοσήσῃ τις μέχρι τίνος βαθμοῦ εἶναι ἐφικτὴ ἡ διατήρησις τῶν Νόμων καὶ τῶν Ἀρχῶν τοῦ Ἰονίου Κράτους διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Νόμου πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν διαφορὰν τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου πολιτεύματος. Ὅταν καταργηθῇ ἡ Κεντρικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν Ἐπτάνησον, θέσθιν Ἀρμοστής καὶ Γερουσία, ποῖαν σημασίαν καὶ ποῖαν ὠφέλειαν ἔχει ἡ διατήρησις τῆς τοπικῆς κυβερνήσεως, δηλαδὴ τοῦ Ἐπαρχοῦ καὶ τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου, ἀφοῦ οὐδὲ ὁ εἰς οὐδὲ τὸ ἄλλον ἔχουσιν ἀυθόρμητόν τινα ἐνεργείαν, οὔτε ἀναλογίαν τινα μετὰ τὴν διοικητικὴν ἢ μετὰ τὴν δημοτικὴν Ἀρχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Νόμου; Μοι ἐφάνη παράδοξον ὅταν ἀνέγνωσα εἰς ἐφημερίδα τινὰ τῆς Ζακύνθου τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ διορισθῇ εἰς Νομάρχης εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ νὰ μείνωσιν εἰς τὰς θέσεις τῶν διοικοῦντες ὑπὸ τὰς ὁδηγίας ἐκείνου οἱ ἐν ἐνεργείᾳ Ἐπαρχοὶ τῶν νήσων. Φαίνεται ὅτι ὁ συντάκτης παίξει μετὰ τὰς λέξεις, χωρὶς νὰ λάβῃ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν. Ποῖον νόμον θὰ ἐφαρμόσῃ ὁ Νομάρχης αὐτοῦ; Τὸν Ἰονικόν; ἀλλὰ τότε ὡς προτείνῃ σαφέστερα καὶ λογικώτερα νὰ διορισθῇ Ἑλλήν τις Ἀρμοστής, διατηρουμένου τοῦ Ἰονίου συντάγματος ἐν ἐνεργείᾳ. Τοιαύτη ἰδέα ὅμως εἶναι προφανῶς ἀτοπος, καὶ ὁ Νομάρχης θὰ ἐφαρμόσῃ τὸν Ἑλληνικὸν Νόμον. Τότε ὅμως ὁ Ἐπαρχος τῆς Κερκύρας λ. χ. ἢ τῆς Ζακύνθου ποῖον νόμον θὰ ἐφαρμόζῃ; Τὸν Ἰονικὸν βεβαίως ὅχι, ἀφοῦ δὲν ἀκολουθεῖ αὐτὸν ὁ προϊστάμενός του Νομάρχης ἄρα τὸν Ἑλληνικόν. Τότε δὲ ἡ πρότασις τοῦ ἐφημεριδογράφου κατακτᾷ εἰς τὴν

διατήρησιν ὄχι τῆς Ἀρχῆς, ἀλλὰ τοῦ προσώπου. Ἰσοδυναμεῖ ὡς νὰ λέγη, προκειμένου νὰ διορισθῆ Ἐπαρχος, μὲ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχῆς, εἰς τὴν Ζάκυνθον εἶναι προτιμητέος πᾶντός ἄλλου ἐκεῖνος ὅστις εὐρεθῆ φέρων τὸν αὐτὸν τίτλον. Οὕτως ἐννοουμένη τὴν πρότασιν ἠδύνατό τις νὰ τὴν παραδεχθῆ ὡς δικαίαν καὶ φρόνιμον, ἀν δὲν ὑπῆρχε μία δυσκολία, διότι δύναται ν' ἀντιταχθῆ ἢ ἄλλη ἰδέα προκειμένου νὰ ἐφαρμοσθῆ κατὰ πρότερον εἰς τὴν Ζάκυνθον ὁ διοικητικὸς Νόμος τῆς Ἑλλάδος, συμφέρει νὰ τὸν ἐφαρμόσῃ εἰς Ἐπαρχος, ὅστις οὐτε τὸν Νόμον γνωρίζει, οὐτε ἄλλοτε τὸν εἶδε ἐφαρμοζόμενον, μόνον δὲ ἔχει τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ κατέχη τὸν τίτλον τοῦ Ἐπαρχοῦ ἐνὸς ἄλλου Κράτους, μᾶλλον ἢ νὰ ἀνατεθῆ ἢ ἐφαρμογῇ τοῦ Ἑλλ. Νόμου εἰς πρόσωπον ἄλλο, ἔχον γνώσιν τοῦ Νόμου καὶ πείραν περὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ; Εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος δὲν χωρεῖ συμφέρον προσωπικόν, διότι ἢ θέσις τοῦ Ἐπαρχοῦ, κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν ὀργανισμόν, εἶναι τόσον μικρὰ καὶ ὑποδεστέρα κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς τοῦ Ἐπαρχοῦ κατὰ τὸν Ἰονικὸν Νόμον, ὅστε διὰ τοῦτον δὲν εἶναι πλεονέκτημα ἢ διατήρησις εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. Εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος ἐπιστημονικῶς καὶ ἀφηρημένως δὲν πρέπει νὰ μᾶς πλανᾷ τὸ προηγούμενον τῆς Ἰταλίας ὅπερ ἐπικαλεῖται ἢ ἐρημερίσκειν διότι ἐκτὸς τῆς θέσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ἀπέναντι τοῦ Βασιλείου τῆς Σαρδηνίας, πολὺ διαφόρου τῆς τῶν Ἰονίων ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος, ἐκεῖ ἢ διαφορά τοῦ κυβερνητικοῦ τύπου δὲν ἦτον τόσον οὐσιωδῶς μεγάλη ὅσον εἶναι ἐδῶ, καὶ ἢ δυσκολία τῆς συγχωνεύσεως ἐκεῖ ἦτο πολὺ μεγαλύτερα παρ' ὅσον εἶναι ἐδῶ. Ἐκεῖ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Μεγάλου Δουκὸς τῆς Τοσκάνης καὶ τοῦ Βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Φραγκίσκου, ὑπεισηλθεν ἀμέσως ὁ Βασιλεὺς Βίττωρ Ἐμμανουήλ. Εἰς μόνος σκωριασμένος τροχὸς ἀντικατέστη εἰς τὴν κυβερνητικὴν μηχανὴν δι' ἐνὸς καθαρῶ καὶ δυνατοῦ. Ἄλλ' εἰς τὴν Ἑπτάνησον ὁ Ἀρμοστής καὶ ὁ Τοποτηρητής, οἵτινες εἶναι τὸ ἐλαττήριον τῆς μηχανῆς, δὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀντικατασταθῶσι, καὶ ἀνευ αὐτῶν ὅλοι οἱ ἄλλοι τροχοὶ τῆς μηχανῆς εἶναι ἄχρηστοι. Ἴσως ὅμως εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἐφημεριδογράφου ἦτον ἢ ἰδέα τοῦ νὰ κυβερνωσῶν ὁ Νομάρχης καὶ ὁ Ἐπαρχος ἀπηλλαγμένοι τῶν περιορισμῶν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ

καὶ τοῦ Ἰονικοῦ Νόμου. Τοῦτο δὲ ἀνάγεται εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ν' ἀνατεθῆ προσωρινῶς ἢ κυβερνήσις τῶν Ἰονίων νήσων εἰς ἓνα ἑκτακτον ἀπεσταλμένον φέροντα τὸν τίτλον Νομάρχου, ἔχοντα ὡς ὄργανον αὐτοῦ ἓνα ἀντιπρόσωπον εἰς ἐκάστην νῆσον μὲ τὸν τίτλον Ἐπαρχοῦ, καὶ νόμος τῆς ἐνεργείας τῶν διοικητικῶν τούτων ὀργάνων νὰ ἦναι ἢ ἀτομικὴ κρίσις τῶν. Ἄλλ' ὅταν ὑπάρχη πρόχειρος νόμος, ἤδη συντεταγμένος καὶ ἐγκριμένος διὰ τῆς πείρας, ὄχι μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἀλλὰ τῶν μᾶλλον εὐνοημένων καὶ ἐλευθέρων Κρατῶν τῆς Εὐρώπης, διατί νὰ παραμερισθῆ καὶ ν' ἀντικατασταθῆ διὰ τῆς θελήσεως ἐνὸς ἀτόμου; Ἄς λάβωμεν ἐφηρμοσμένας τὰς ἰδέας ταύτας εἰς τὸ πρότερον καὶ κυριώτερον ἀντικείμενον τῆς ἐνεργείας τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς εἰς τὰς νήσους μετὰ τὴν ἐνωσιν. Ἐννοῶ τὴν ἐκλογὴν πληρεξουσίων εἴτε διὰ τὴν παρούσαν ἐθνικὴν Συνέλευσιν, εἴτε δι' ἄλλαν ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Βασιλέως συγκαλεσθησομένην. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἢ Π' Βουλὴ τοῦ Ἰονίου Κράτους δὲν δύναται νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὰς νήσους μετὰ τὴν ἐνωσιν, καὶ νομίζω ὅτι ἢ ἰδέα αὕτη δὲν χρήζει περαιτέρω συζητήσεως. Ἰπὸ τὸ Κράτος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ὡς πρώτη ἀνάγκη θὰ παρουσιασθῆ ἢ ἐκλογὴ ἀντιπροσώπων, ἀλλὰ βεβαίως αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῆ δυνάμει, οὐδὲ ἐπὶ τῇ βίσει τῶν περὶ ἐκλογῆς Βουλευτῶν Νόμων τοῦ Ἰονικοῦ Κράτους, διότι οὗτοι δὲν θὰ ὑφίστανται, καὶ διότι θὰ ἦναι ἄτοπον ἐνῶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἰσχύει ἢ ἀρχὴ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, καὶ δι' αὐτῆς ἐξελέχθησαν τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἐθνοσυνελεύσεως, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κεφαλληνίας λ. χ. νὰ ἐκλεχθῶσι διὰ νόμου ὅστις μετὰξὺ 75000 κατοίκων δὲν ἀναγνωρίζει τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἰμὴ εἰς μόνους 3500. Ἐπειτα ποῦ αἱ ἀρχαὶ εἰς τὰς ὁποίας ὁ Ἰονικὸς Νόμος ἀναθέτει τὴν ἐκδίκασιν τῶν παραπόνων κατὰ τῶν ἐκλογῶν, τὴν παραδοχὴν τῶν καλῶν τῶν ὑποψηφίων, τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐκλογῶν, τὴν ἀναγόμευσιν τῶν ἐκλεχθέντων; κλ. Ἐν ἑλλείψει τοῦ Ἰονικοῦ Νόμου παρουσιάζεται τὸ ἄλλο σύστημα. Ἐνὸς ἀτόμου ἢ μιᾶς Ἐπιτροπῆς ἀτόμων περιβεβλημένων μὲ δικτατορικὴν ἐξουσίαν, διὰ νὰ προσδιορίσῃ καὶ κανονίσῃ κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν κρίσεις καὶ θελήσεις τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ τοῦ ἐκλέγεσθαι, τοὺς τύπους τῆς ἐκλογῆς κλ. κλ. Ἀπέναντι τούτων

δὲν εἶναι ὀρθώτερον νὰ ἐφαρμοσθῆ ὁ Νόμος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀφοῦ ἐκάστη νῆσος ἀποτελεῖ μέρος αὐτοῦ; Ἡ μόνη νομίζω ἀντιρρησης θὰ εἶναι ὅτι φαίνεται ἀκατόρθωτον. Ἄς τὸ ἐξετάσωμεν.

Τὸ δυσκολώτερον πάντων φαίνεται ἢ ἀμέσως εἰσαγωγή τοῦ διοικητικοῦ τύπου λ. χ. ἢ διαίρεσις τῶν Νήσων εἰς δήμους, ἐπαρχίας καὶ νομοῦ; καὶ ἢ ἐγκατάστασις τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἴσως δύσκολον ὅσον δύναται νὰ φαίνεται εἰς ἀνθρώπους ἀγνοοῦντας τὰς τοπικὰς περιστάσεις τῶν Νήσων ὅστε νὰ ἐννοήσωσι πῶς δύναται νὰ χωρήσῃ ὁ τύπος ὁ ἑλληνικὸς εἰς τὸ σῶμα τὸ Ἰονικόν, ἢ τ' ἀνάπαλιν εἰς ἀνθρώπους ἔχοντας πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ σῶμα ἀλλ' ἀγνοοῦντας τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον θὰ τὸ ὑπαγάγῃσι. Εἰς νήσους ὄχι μεγάλης ἐκτάσεως, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἶναι συγκεντρωμένοι ὅλοι εἰς πόλεις καὶ χωρία παρακείμενα, ἢ ἐφαρμογῇ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος εἶναι πολὺ εὐχερής. Αἱ ἐνδεχόμεναι ἑλλείψεις μιᾶς πρώτης καὶ κατεπειγόντως γενομένης ἐφαρμογῆς δὲν θὰ ἐπιφέρωσι κανένα κίνδυνον κοινωνικὸν ἀμέσως, καὶ δύναται ἀκολουθῆσαι νὰ διορθωθῶσι. Μετὰ τὴν προσωρινὴν τακτοποίησιν τοῦ βασιλείου θὰ εἶναι ἴσως συμφερότερον ὅστε τὰ Κήθηρα ν' ἀποτελέσωσι μίαν ἐπαρχίαν τοῦ Νομοῦ Λακωνίας, καὶ ἢ Λευκάς μίαν ἐπαρχίαν τοῦ Νομοῦ τῆς Ἀκαρνανίας, ἢ δὲ Ζάκυνθος νὰ ἐνωθῆ μετὰ τῆς Ἡλείας καὶ τῆς Τριφυλίας εἰς ἓνα ἴδιον Νομόν, ὅστε νὰ ἐλαφρυνθῆ ἢ ὑπηρεσία τῶν Νομῶν Ἀχαΐας καὶ Μεσσηνίας. Ἐπι τοῦ παρόντος προσπαθῶν νὰ συσσωματοποιήσω τὴν ἰδέαν μου εἰς ἐν πρόχειρον σχέδιον ἐφαρμογῆς ἐφ' ὅλων τῶν νήσων ἠθελον προτείνω τὴν διαίρεσιν αὐτῶν εἰς τρεῖς Νομοὺς Α'. Κερκύρας, Παξῶν καὶ Λευκάδος. Β'. Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης. Γ'. Ζακύνθου καὶ Κηθύρων. Ἐκαστος τῶν δύο πρώτων θὰ περιλαμβάνεν πληθυσμὸν 90—100 χιλιάδων κατοίκων ὃ ἐστὶν ἀνώτερον τοῦ τῶν Νομῶν 1. Ἀττικῆς, 2. Εὐβοίας, 3. Φθιώτιδος, 4. Λακωνίας καὶ ἴσον τοῦ τῶν Νομῶν 1. Ἀκαρνανίας καὶ 2. Μεσσηνίας ὃ Γ'. ἐξ 60000 περίπου κατοίκων θὰ ἦτο ὀλίγον κατώτερος τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας. Ὡς παράδειγμα τῶν ὑποδιαίρεσεων λαμβάνω τὸν Νομόν Κεφαλληνίας. Ἡ ὁμώνυμος νῆσος ἠδύνατο νὰ διαιρεθῆ εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, 1. Κρανίων, περιλαμβάνουσιν τὰ κατὰ τὸ ἐνεστὸς σύστημα ἐκλογικὰ διαμερίσματα Ἀργοστολίου καὶ Ἐλίου, 2. Παλαίου περιλαμβάνουσιν τὸ ἐκλογικὸν διαμερίσμα Λειζουρίου καὶ 3. Σάμου

περιλαμβάνουσιν τὰ διαμερίσματα Σάμου καὶ Ὀμαλῶν ἢ Ἰθάκη θὰ ἀπετέλει ἰδίαν ἐπαρχίαν. Ἡ ἐπαρχία Παλαίου ἔχουσα πληθυσμὸν 20500 κατοίκων θὰ ἦτον, ἐξαιρουμένης τῆς ἐπαρχίας Ἀττικῆς ἐνεκα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πρωτεύουσας, ἀνώτερά πάσης ἄλλης ἐπαρχίας τοῦ Νομοῦ Ἀττικῆς, διότι αἱ μεγαλύτεραι αὐτοῦ ἐπαρχίαι ἢ τῶν Θεσῶν καὶ ἢ τῆς Λεβανδίας περιέχουσι πληθυσμὸν μόλις 16000 ἐκάστη ἠδύνατο δὲ νὰ ὑποδιαιρεθῆ εἰς πέντε ἢ τοῦλάχιστον τέσσαρας δήμους 1. Παλαίου ἐξ 7000 κατοίκων, 2. Κατωγῆς ἐκ 4500. Ἄνωγῆς ἐκ 5500. καὶ Ἀθηνείας ἐκ 3500. Σημειώτερον ὅτι ἐκ τῶν δήμων τῆς Ἀττικῆς, ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, μόνος ὁ τοῦ Πειραιῶς ἔχει 5500 κατοίκους, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔχουσι 1500—3000, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐγκατάστασιν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῆ προσωρινῶς ὁ νόμος τῆς 24. Ἀπριλίου 1834. περὶ τῆς πρώτης ἐν τῷ Βασιλείῳ ἐκλογῆς τῶν δημοτ. ἀρχῶν, ἐὰν δὲ ἤρχιζεν ἀνευ ἀναβολῆς μετὰ τὴν ἐνωσιν ἢ σύνταξις τῶν δημοτ. καταλόγων, αἱ προθεσμιαὶ τῶν περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσεων καὶ παραπόνων περιωρίζοντο ἀναλόγως, ἢ δύνατο ἐντὸς δύο ἐβδομάδων ἀπὸ τῆς ἐνώσεως νὰ ἦναι ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ Νομάρχαι, Ἐπαρχοὶ καὶ Δήμαρχοι ὅστε ἀμέσως νὰ ἦναι ἐφικτὴ εἰς τὰς νήσους ἢ ἐφαρμογῇ ὅλων τῶν λοιπῶν διοικητικῶν Νόμων, λ. χ. περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν, περὶ Ἀστυνομίας δημοτικῆς, περὶ στρατολογίας κλ. Τοῦτο ὅμως προϋποθέτει ὅτι ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠθελεν ἐργασθῆ συντόμως καὶ σπουδαίως, ὡς νὰ ἔχη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνώσεως προπαρασκευασμένους τοὺς Νόμους, τὰ Διατάγματα, τὸ προσωπικὸν καὶ ὅλα τὰ προκαπιτούμενα διὰ τὸν ἄμεσον ὀργανισμόν τῶν νήσων ἐπὶ τοῦ τύπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Καθόσον ἀφορᾷ τὴν Δικαστικὴν Ἀρχὴν δὲν ἐννοῶ πῶς θὰ συμβιβασθῆ ποτὲ ἐπὶ πολὺ ἢ ὀλίγον νὰ διατηρηθῶσι εἰς τὸ αὐτὸ Κράτος δύο Ἀκυρωτικά Δικαστήρια. Εἰς τὴν μίαν Ἐπαρχίαν νὰ ἐδρεύῃ Δικαστήριον ἐνόρκων καὶ εἰς τὴν ἄλλην Κακουργιοδικεῖον ἐκ τριῶν τακτικῶν Δικαστῶν, δύο εἰς τὸ αὐτὸ Κράτος συστήματα διάφορα ἴποθηκῶν, ἀποδείξεων κλ. Ὡς πρὸς τὴν ποινικὴν νομοθεσίαν ὁμολογεῖται καὶ εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἢ ἀνάγκη τῆς ἀμέσου ἀντικαταστάσεως διὰ τῆς Ἑλληνικῆς. Δὲν δύναται νὰ προκύψῃ ἀμφιβολία καὶ ὡς πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ συστήματος τῆς Ἑλληνικῆς Ποινικῆς δικονομίας. Ὅσοι τῶν ἐν Ἑπτάνησιν νομομαθῶν γνωρίζουσι τοὺς ἐν Ἑλλάδι

εισαχθέντας ειδικούς Νόμους περί προσώπων, περί Υποθηκῶν, περί Ἐνεχύρων, περί διαθηκῶν, περί διακρίσεως ακινήτων, κλ. ἐννοοῦσιν ὅτι τὸ παρ ἡμῖν ἰσχύον μέρος τοῦ Ῥωμαίκο-βυζαντινοῦ δικαίου δὲν εἶναι τόσον πλημμυρῶδες, ὥστε νὰ θεωρηθῆται ὡς πρόοδος ἢ ἀντικατάστασις αὐτοῦ διὰ ξηρᾶς μεταφράσεως τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος. Ἐπικρατεῖ ὅμως γενικῶς εἰς τὴν Ἑπτάνησον ὁ μάταιος φόβος ὅτι ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ἐν ἰσχύϊ ἀστυκοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, δύναται νὰ προσβάλῃ τὰ ἐξ αὐτοῦ κεκτημένα δικαιώματα. Βεβαίως ἡ δημοσίευσίς νέου ἀστυκοῦ Νόμου δὲν δύναται νὰ ἔχη τοιαύτην ὀπισθενερῶν δύναμιν, καὶ μένει εἰς τὸν Δικαστὴν νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα ἀντὶ τοῦ ἀξιούμενου δικαίου ἀπεκτινῆ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τοῦτον πρὸς ῥύθμισιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην παραγνωρίσας καὶ αὐτὸς ὁ νομοθέτης τῶν ἰσχυρῶν νήσων ἐνόμισε δεόν νὰ προστατεύσῃ ἄλλως τὰ ἐκ τῶν παλαιῶν Νόμων κεκτημένα δικαιώματα, ἀνακηρύττων αὐτὰ ἐκ νέου ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ Νόμῳ καὶ διατηρῶν ἐν αὐτῷ πολλὰς ἀντίθετα καὶ ἀσυμβίβαστα πρὸς ἄλληλα συστήματα. Τοιαῦτα λ. χ. τραγελαφικὰ διατάξεις ἀπαντῶνται ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ ακινήτων προνόμια, καὶ ὑπάρχουσιν ἐν ἐνεργείᾳ τρία διάφορα συστήματα καταναγκαστικῆς ἐκποιήσεως τῶν ακινήτων. Μέχρι τινὸς ἐποχῆς ὁ δανειστής εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πληρωθῆ τὴν πίστωσίν του δι' ακινήτου τοῦ ὀφειλέτου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀξίας αὐτοῦ προσδιοριζομένης ὑπὸ πραγματογνωμόνων, καὶ ἐκπιπτομένου τοῦ τετάρτου αὐτῆς. Κατόπιν εἰσήχθη τὸ σύστημα τοῦ καλουμένου ἀπολύτου πλειστηριασμοῦ τοῦ ακινήτου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ προσφερομένης τιμῆς. Τελευταίον καθιερώθη τὸ σύστημα τῆς κατακυρώσεως τοῦ κτήματος εἰς τὸν δανειστὴν ἐπὶ τῇ ἀξίᾳ τῇ ὑπὸ ἐκτιμητῶν ὀριζομένη. Σήμερον δὲ ἕκαστος δανειστής ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ ἐκεῖνο ἐκ τῶν τριῶν συστημάτων ὅπερ ἰσχυρῶν εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἦτον ἀπαιτητὴ ἢ καθ' ἣν ἐγεννήθη ἢ ἀπαιτήσις. Ὅποια σύγκρουσις διαδικασίας καὶ δικαιωμάτων τῶν δανειστῶν! Ἐφαρμοζομένου τοῦ δικαστικοῦ ὄργανισμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἤθελε διατηρηθῆ ἐν αὐτῇ ἐν Ἐφετεῖον εἰς Κέρκυραν, τρία Πρωτοδικεῖα ἐν εἰς ἕκαστον Νομὸν καὶ ἀνὰ ἓν τοῦλάχιστον Εἰρηνοδικεῖον εἰς ἕκαστην Ἑπαρχίαν, τουτέστι 2 ἢ 3 εἰς Κέρκυραν, 1 εἰς Παζοῦς, 1 εἰς Λευκάδα, 1 εἰς Ἰθάκην, 3 εἰς

Κεφαλληνίαν, 2 εἰς Ζάκυνθον, καὶ 1 εἰς Κήθυρα. Ἀλλὰ κατὰ πρῶτον θὰ ἦτον ἀνάγκη εἰς τὴν Ἑπτάνησον πλειοτέρων Πρωτοδικείων. Τὸ μόνον ὅπερ δυσκόλως δύναται νὰ μεταβληθῆ ἀμέσως εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἐνεκα τῶν ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν εἶναι τὸ φορολογικὸν σύστημα. Δὲν ἔχει δὲ κατεπιγόν τι ὁ ἀναδιοργανισμὸς τῶν σχολείων, ὅπερ ἀφ' ἑτέρου δὲν εἶναι καὶ ἐκ τῶν δυσχερεστέρων ἀντικειμένων. Θὰ ἦτον ὅμως ἐπιθυμητὸν ἴσως ὥστε ἀπὸ τοῦδε νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν ἡ Κυβέρνησις ὅτε εἶναι κατὰ πάντα λόγον δίκαιον καὶ συμφέρον ὄχι μόνον νὰ διατηρηθῇ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κερκύρας, ἀλλ' ἀνευ ἀναβολῆς νὰ καταστήσῃ αὐτὸ ἐφάμιλλον τοῦ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ διορισμοῦ διακεκριμένων Καθηγητῶν καὶ τοῦ πλουτισμοῦ τῆς ἐν Κερκύρᾳ βιβλιοθήκης, ὅπως οἱ μαθηταὶ οἱ προτιμῶντες τὴν σπουδὴν ἀπὸ τῆς πολιτικῆς τύρβης εὐρίσκωσιν ὅλα τὰ μέσα τῆς μελέτης εἰς τόπον ἡσυχον καὶ παρέχοντα εὐφρονώτερα μέσα συντηρήσεως. Ἡ Κέρκυρα εἶναι ὁ καταλληλότερος τόπος διὰ τὴν ἔδραν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς Σχολῆς, τῆς Νομικῆς, ἢθελον δὲ προσθέσει καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀν' ἀνεγνωρίζετο γενικῶς ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ὑποκύψῃ τὸ ἀτομικὸν εἰς τὸ γενικὸν τοῦ Κράτους καὶ τῆς κοινωνίας συμφέρον. Βεβαίως αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι τὰ δικαιώματά των εἶναι ἡ μητρόπολις τοῦ παρελθόντος· ἀλλ' ἡ Κέρκυρα θὰ εἶναι τοῦ μέλλοντος. Ἐδῶ αἱ ἀναμνήσεις, ἐκεῖ αἱ ἐλπίδες· ἐδῶ ἡ ἱστορία ἐκεῖ ἡ ζωὴ· ἐδῶ ἡ κλασικότης, ὁ αὐτοχθονισμὸς, τὸ πνεῦμα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀποκλειστικότητος· ἐκεῖ ὁ χριστιανισμὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς ἀγάπης. Ἡ Ἑπτάνησος διέσωσε τὸ νῆμα τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ ἡ ἱστορία τῆς νέας Ἑλλάδος ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς ἡττης τοῦ Ἰσακμισμοῦ ὑπὸ τὰ τεῖχη τῆς Κερκύρας. Ἀλλ' ἡ Ἑπτάνησος δὲν ἐζήτησε καὶ δὲν ζητεῖ δικαιώματα ἀπέναντι τοῦ ἔθνους, καὶ δὲν ἦτον ὁ σκοπὸς μου νὰ ἐκθέσω τοὺς τίτλους αὐτῆς εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Ἑλλήνων. Ἢθελον μόνον νὰ δείξω εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος ὅτι ὀφείλει νὰ προνοήσῃ ὅπως μὴ εὕρεθῃ ἡ Ἑπτάνησος ἐγκαταλειμμένη ἀνευ Νόμου, ἀνευ Κυβερνήσεως, ἀνευ Ἀρχῆς, ἀνευ στρατοῦ, ἀνευ Ἀστυνομίας, ἀνευ χωροφυλακῆς, μετὰ τὰς διαίρεσεις καὶ τὰ πάθη τὰ ὅποια ἐξῆψεν ἡ ξενοκρατία, εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ τόπος θέλει παραδοθῆ εἰς τὰς παραφορὰς τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς πρὸ αἰῶνων ποθουμένης καὶ προσδοκωμένης ἐθνι-

κῆς ἐνώσεως. Ἡ Ἑπτάνησος τότε περισσότερον παρ' ἄλλοτε ποτὲ θὰ ἔχη ἀνάγκη Κυβερνήσεως νοήμονος, συνετῆς, προνοητικῆς, ἥτις νὰ φέρῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐνωσιν εἰς τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, νὰ προστατεύσῃ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικαίου, καὶ νὰ ἐκθιάσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 20^η Αὐγούστου 1863.

I. A. ΤΥΠΑΛΛΟΣ.

ΣΕΛΕΣΤΙΝΗ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 18.)

Ὁ Δὸν Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ναυαγήσαντες εἰσέρχονται εἰς τὸ πρῶτον ξενοδοχεῖον, συγχαίρομενοι ἑαυτοὺς ὅτι διέφυγον τὸν κίνδυνον· ἐνῶ δὲ τοὺς ἐξήταζον περὶ τῶν δυστυχημάτων των, εἰς τῶν ἐπιβατῶν ἐπιλονεῖται μεθ' ἑνὸς ναύτου τοῦ πλοίου περὶ τινος κιβώτιου, ὅπερ ἔσωσεν ὁ ναύτης, καὶ τὸ ὅποῖον ὁ ἐπιβάτης δίσχυρίζετο ὅτι ἦτον ἐδικόν του· ὁ Δὸν Πέτρος, θέλων νὰ καταπαύσῃ τὴν ἐριδα, ὑποχρεοῖ τὸν ἐπιβάτην νὰ φανερῶσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ κιβώτιου, καὶ ὅπως βεβαιωθῆ περὶ τῆς ἀληθείας ἐπιχειρεῖ νὰ τὸ ἀνοίξῃ. Ὅποια ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ἀναγνωρίσαντος τοὺς πολυτίμους τῆς Σελεστινῆς λίθους, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τὸν ὑπ' αὐτοῦ δωρηθέντα αὐτῇ σμάραγδον! Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἔμεινεν ἀκίνητος, ἐξετάζει δὲ κατόπιν προσεκτικώτερον τοὺς ἀδάμαντας καὶ ἀτενίζων τὸν κύριον αὐτῶν μετὰ βλέμμα πλήρες ὀργῆς, — ποῦ ἦσαν τοὺς πολυτίμους τούτους λίθους; ἀνέκραξε μετὰ φωνῆς κεραυνοβόλου. Τί ἐνδιαφέρεσαι περὶ τούτου; ἀπεκρίθη αὐθαδῶς ὁ ἐπιβάτης, ἀρκεῖ ὅτι μοὶ ἀνήκουσι. Καὶ ταῦτα εἰπὼν προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν Δὸν Πέτρον, ἀλλ' οὗτος ἀκράτητος πλέον ὑπὸ τῆς ὀργῆς γενόμενος, τὸν ἀπωθεῖ, σύρει τὸ ξίφος του, καὶ ἐπιτιθέμενος κατ' αὐτοῦ Προδοτὰ! εἶπεν, ἐξομολογήθητι τὸ ἔγκλημά σου, ἢ ἄλλως ἐθάψης. Ταῦτα εἰπὼν, ὄθει τὸν ἀντίπαλόν του, ἐκείνος ἀμύνεται γενναίως, ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸν πληγόνει θανατηφόρως. Ἀπαντες τότε συρρέουσιν ἐκεῖ, περικυκλῶνους τὸν Δὸν Πέτρον καὶ τὸν ἀπάγουσι δέσμιον εἰς τὴν φυλακὴν, ὁ δὲ ξενοδόχος στέλλει τὴν σύζυγόν του πρὸς εὐρέσιν τοῦ ἐφημερίου, ὅπως παρασταθῆ εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ θνή-

σκοντος. αὐτὸς δὲ μεταβαίνει εἰς τοῦ Προεστοῦ, φέρων καὶ τὸ κιβώτιον, ὅπως δώσῃ λόγον τῶν πρὸ μικροῦ διατρεξάντων. Ἡ ἔκκληξις, ἡ χαρὰ καὶ ὁ τρόμος τῆς Σελεστινῆς, ἀναγνωρίσεως τοῦ ἀδάμαντός της καὶ πληροφορηθείσης περὶ τοῦ ἐγκλήματος τοῦ δεσμώτου ἱππότητος ἦτον ἀπερίγραπτος. Τρέχει ἀμέσως εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐνθα ὁ ἐφημέριος εἶχεν ἤδη φθάσει· ὁ θνήσκων συγκινηθεὶς ἀπὸ τὰς προτροπὰς τούτου ὁμολογεῖ ὅτι πρὸ δύο ἐτῶν ἐνῶ διήρχετο τὴν νύκτα ἀπὸ τινα ὁδὸν ἐν Γρενάδῃ, γυνὴ τις προβαλλούσα ἀπὸ κιγκλιδώτου παραθύρου, τῷ παρουσίασε τὸ κιβώτιον, εἰπούσα αὐτῷ νὰ τὸ φυλάξῃ μέχρις ὅτου αὐτὴ καταβῆ· ἀλλ' ὅτι οὗτος ἀνεχώρησε δρομικῶς παραλαβὼν αὐτὸ, καὶ ἐπὶ τέλους ἐξαιτεῖται συγχώρησιν διὰ τὴν ὁποίαν ἔπραξε κλοπὴν ἀπὸ τὸν Ἰψίστον καὶ τὴν γυναῖκα, ἣν ὅμως οὐδόλως ἐγίνωσκεν. Ἄμα περατώσας τὴν διήγησίν του ταύτην ἐξέπνευσεν, ἡ δὲ Σελεστινὴ ἔτρεξεν εἰς τὸ δεσμωτήριον. Ὅποιους παλμοὺς ἠσθάνετο ἐν τῇ καρδίᾳ της καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ! διότι τὰ πάντα τῇ προήγγελλον ὅτι ὁ δεσμώτης, ὃν ἐμελλε νὰ ἴδῃ ἦτον ὁ Δὸν Πέτρος· φοβεῖται ὅμως μὴ ἀναγνωρισθῆ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου καταβιάζεται τὸν πῖλον της μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν, περιτυλίσσειται ἐντὸς τοῦ ἐπενδύτου της, καὶ προηγουμένου δικαστικοῦ γραμματέως καὶ τοῦ δεσμοφύλακος κρατούντος φῶς, καταβαίνει εἰς τὴν εἰρκτὴν. Ἡ προξενηθείσα ἐκ τῆς θείας ταύτης χαρᾶς παρέλυσεν τὰς δυνάμεις της· ἐπακουμβῆ ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἡ κεφαλὴ της κλίνει ἐπὶ τοῦ τραχήλου της, δάκρυα δὲ κυλῖονται ἐπὶ τῶν παρειῶν της· τὰ σπογγίζει, ἀναπνέει ὀλίγον, καὶ ἀναγκαζομένη νὰ ὀμιλήσῃ μετὰ θάρρους πρὸς τὸν φυλακισμένον Ξένη, τῷ λέγει, ἀλλοιοῦσα τὴν φωνὴν της, καὶ ὀμιλοῦσα διακεκομμένως ὅπως ἀναπνέη, σὺ ἐφόνευσες τὸν σύντροφόν σου! . . . Τίς σε ἠνάγκασεν νὰ ἐκτελέσῃς τὴν ἔνοχον ταύτην πράξιν; Ἀφοῦ εἶπε τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, μὴ δυναμένη νὰ σταθῇ κάθηται ἐπὶ τινος λίθου καὶ καλύπτει διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπόν της· Δικαστὰ, τῇ ἀποκρίνεται ὁ Δὸν Πέτρος, Ἄν καὶ δὲν ἔπραξῃ ἔγκλημα, ἀλλ' ἀπέδωκα δικαιοσύνην, ἐπικαλοῦμαι ὅμως τὸν θάνατον, διότι μόνος αὐτὸς δύναται νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς μεγάλας δυστυχίας μου, ὦν αἴτιος ὑπῆρξεν ὁ φονεὺς ὑπ' ἐμοῦ κακοῦργος· καταδικασόν με, διότι δὲν θὰ ὑπερασπισθῶ, καὶ ἀπάλλαζόν με

ζωής καταστάσης μισητής, ἀφ' οὗτου ἀπώλεσα τὸ προσφιλέστατόν μοι ἀγαθόν, ἀφ' οὗτου οὐδεμίαν ἐλπίδα μοι ἔμεινε νὰ τὸ ἐπανίδω. . . Δὲν εἶχε τελειώσει καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων του ἐπέτα ἐλαφρῶς τὸ ὄνομα . . . Σελεστίνη! . . .

Ἐφριζεν ἀκούσασα τὸ ὄνομά της ἡ Σελεστίνη ἢ χάραξ της δὲν εἶχε πλέον ὄρια· ἐγείρεται καὶ τρέχει νὰ βῆ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἐραστοῦ της, ἀλλ' ἡ παρουσία τῶν μαρτύρων τὴν ἀναστέλλει· ἀφοῦ δὲ ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ κατέπαυσε τοὺς λυγμούς, ἀπήτησε νὰ μείνῃ μόνη μετὰ τοῦ δεσμώτου, καὶ πάντες ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν της. Ἀφῆσασα τότε νὰ τρέξωσι τὰ δάκρυά της ἐλευθέρως, προχωρεῖ πρὸς τὸν Δὸν Πέτρον, τὸν θεωρεῖ καὶ τείνασα πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα τῷ λέγει ὀλοφυρομένη· Πάντοτε λοιπὸν ἀγαπᾶς ἐκείνην, ἣτις δὲν ζῆ εἰμὴ διὰ σέ; . . . Εἰς τὸν ἦχον τοῦτον τῆς φωνῆς, εἰς τοὺς γλυκεῖς τούτους λόγους ἀνεγείρει τοὺς ὀφθαλμούς καὶ δὲν δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅ,τι βλέπει.

— Ὡ Θεέ! σὺ εἶσαι Σελεστίνη μου ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατελθών; . . . Σὺ εἶσαι, δὲν ἀμφισβῆλλω πλέον, ἔκραξε σφιγγῶν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ καταβρέχων μὲ τὰ δάκρυά του· Εἶναι ἡ σύζυγός μου, ἡ φιλιτάτη μου, ἅπασαι αἱ δυστυχίαι μου ἐτελείωσαν.

Ὅχι, τῷ ἀπεκρίθη ἡ Σελεστίνη ἐπὶ μικρὸν σιγήσασα, εἶσαι ἔνοχος φόνου, τὰ δὲ δεσμά σου ἀδυνατῶ νὰ λύσω· εὐθὺς ὁμῶς αὐριον θέλω μεταβῆ εἰς τὴν πόλιν, ὅπως ἐκθέσω τὰ πάντα εἰς τὸν δικαστὴν, ἐξ οὗ ἐξαρτώμεθα. Θεῶν τῷ ἀποκαλύψει τὴν γέννησίν μου, τὰς δυστυχίας μου, ἂν δὲ μοι ἀρνηθῆ τὴν ἀπελευθέρωσίν σου θὰ τελειώσω τὰς ἡμέρας μου ἐν τῇ φυλακῇ μαζὶ σου.

Εὐθὺς διατάττει ὁ Μαρκέλλος ὅπως ὁ Δὸν Πέτρος μεταφερθῆ εἰς καλλιτέραν φυλακὴν ὅπου νὰ μὴ στερητῆται μηδενός. Ταῦτα διατάξας ὁ ἐρωτευμένος δικαστὴς ἐπιστρέφει εἰς τὴν οἰκίαν του ἵνα διευθετήσῃ τὰ περὶ τοῦ αὐρινοῦ ταξιδίου του. Συμβὰν ὁμῶς τρομερὸν ἐμπόδιον αὐτὸν ν' ἀναχωρήσῃ καὶ ἐπέσπευσε τὴν ἀπελευθέρωσίν του Δὸν Πέτρον.

Πειρατικὰ τῶν Ἀλγερινῶν πλοῖα καταδιώκοντα πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τὸ πλοῖον, ἐν ᾧ ἐπέβαινε ὁ Δὸν Πέτρος, ἔφθασαν εἰς τὴν παραλίαν μετὰ τὸ ναυάγιόν του· ὅπως δὲ μὴ ἀποβῆ ὅλως ματαίᾳ ἡ καταδιώξις των, ἀπεφάσισαν νὰ

κάμωσιν ἀπόβασιν εἰς τὴν ξηράν! Δύω ἀρνησίβητες, γινώσκοντες καλῶς τὸν τόπον, ἀνεδέχθησαν προθύμως νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ χωρίον Γαδέρκ, καὶ ἐξεπλήρωσαν τῶντι πιστῶς τὴν ὑπόσχασίν των.

Ἦτο μίαν ὥραν τῆς πρωίας ὅτε οἱ μὲν γεωργοὶ ἀναπαύονται, μόνοι δὲ οἱ κακοῦργοι ἐρηγοροῦσι κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, ὅτε κραυγὴ, «εἰς τὰ ὄπλα! ἀκούεσθε!» τοῦροι ἀπεβιδάσθησαν, φωνεῦσαι τοὺς κατοίκους, καίουσιν τὰς οἰκίας μας! » Οἱ θλιβεροὶ οὗτοι λόγοι, ἡ ἐκ τῆς νυκτὸς φρίκη καὶ οἱ γογγυσμοὶ τῶν θνησκόντων κατασπαράσσουσιν ἀπάντων τὰς καρδίας. Αἱ γυναῖκες περιτρόμοι περιβάλλον μὲ τὰς χεῖράς των τοὺς συζύγους των, οἱ γέροντες τρέχουσιν πρὸς τοὺς υἱοὺς των ζητοῦντες ὑπεράσπισιν· τὰ πάντα ἐν μιᾷ στιγμῇ πυρπολοῦνται. Ἐν τῇ λάμπει δὲ τῶν φλογῶν διεκρίνοντο οἱ τρομεροὶ ἀκινάκεις καὶ αἱ κιθάρες τῶν ἀπίστων. Οἱ βάρβαροι οὗτοι κρατοῦντες δάδα διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς καὶ πέλεκυν διὰ τῆς ἑτέρας συντρίβουν καὶ καίουν τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν, ὀρμῶσι διὰ μέσου τῶν καπνίζόντων ἐρειπίων πρὸς ἀναζήτησιν θυμάτων καὶ λαφυραγωγίαν, καὶ ἐπανέρχονται αἰμοσταγεῖς καὶ φορτωμένοι λάφυρα.

Ἄλλοι εἰσχωροῦν εἰς τὸ ἄσυλον τῆς συζυγικῆς κλίνης, ἐνθα δύο νεόνυμφοι, τὴν προίαν ἐκείνην ρεφθέντες ὀδηγήθησαν ὑπὸ τῶν μητέρων των, καὶ οἵτινες ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς εὐτυχίας των, εὐχαριστοῦσιν ἀμφότεροι γονυπετεῖς τὸν Θεόν, τὸν εὐλογῆσαντα τοὺς μακροὺς ἀλλὰ σώφρονας ἔρωτάς των. Παρκαλοῦσιν αὐτὸν ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τοῦ ἠγαπημένου των. . . Βάρβαρος ὁμῶς ἐκτείνει ἀθθαδῶς τὰς αἵματοφόρους χεῖράς του ἐπὶ τῆς σεμνῆς νέμφης καὶ δεσμεῦν τὸν δυστυχῆ σύζυγον, ὃν φεῖδεται ἕνεκα ὀμότητος, φωνεῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν σύντροφον τῆς ζωῆς του ἀφοῦ βαναύσως τὴν περιῦδρυσεν!

Ἔτεροι, ὀμότεροι ἴσως, ἀρπάζουσιν ἀπὸ τὰς κοιτίδας τὰ κοιμώμενα βρέφη. Ἡ μήτηρ ἀπηλπισμένη ὑπερασπίζεται παραφύρως τὸ τέκνον τῆς μόνῃ ἐναντίον πολλῶν. Οὐδὲν τὴν πτοεῖ, οὐδὲν τὴν ἐμποδίζει, καταφρονεῖ τὰ πάντα καὶ προκαλεῖ τὸν θάνατον. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἰκετεύει, ἀπειλεῖ, τὸ τρυφερὸν τέκνον της, εὐρισκόμενον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν αἰμοβόρων τούτων θηρίων, καταβρέχει αὐτοὺς μὲ τὰ δάκρυά του καὶ ἀνατεί-

νει τὰς μικράς του χεῖρας, ἐξαιτούμενον μετὰ φωνῶν ὅπως μὴ φονεύσῃ τὴν μητέρα του.

Οὐδὲν ἱερὸν ἢ ὅσιον ἔχοντες οἱ βάρβαροι οὗτοι παραβιάζουν τὰς θύρας τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ, συντρίβουσι τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ τοῦ ναοῦ πολυτίμητα σκεῦη σχίζουσι τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἀφαιροῦσι τὸν καλύπτοντα τὰ ἱερὰ κειμήλια χρυσοῦν καὶ θέτοντες βέβηλον χεῖρα ἐπὶ τῶν ἱερῶν λειψάνων, καταπατοῦσιν αὐτά. Οἱμοὶ! Πρὸς τί τοῖς ἱερεῦσιν ὁ σεβαστὸς χαρακτήρ, τοῖς γέρονσιν αἱ λευκαὶ τρίχες, αἱ χάριτες τῆς νεολαίας καὶ ἡ ἀθωότης τῶν βρεφῶν; πάντες σφαγιάζονται ἢ δεσμεύονται, καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸ χωρίον θέλει παριστῆ σωρὸν ἐρειπίων καὶ πτωμάτων!

Εὐθὺς εἰς τὰς πρώτας φωνάς, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θορύβου ὁ προσετώς ἐγείρεται, τρέχει εἰς τὴν εἰρκτὴν, διατάσσει ν' ἀνοίξῃσι τὰς θύρας, καὶ πληροφορεῖ τὸν Δὸν Πέτρον περὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ὁ γενναῖος Πέτρος ζητεῖ ξίφος δι' ἑαυτὸν καὶ ἀσπίδα διὰ τὸν προσετώτα. Οὕτως ἔχων λαμβάνει ἀπὸ τὴν χεῖρα τὴν Σελεστίνην, διέρχεται διὰ τῶν πολεμίων καὶ τοῦ θορύβου καὶ φθάνει εἰς τὴν μεγάλην πλατείαν. Ἐκεῖ βλέπων τοὺς φεύγοντας, κράζει πρὸς αὐτούς· Φίλοι, εἶναι ἀνοίκειον εἰς Ἴσπανοὺς νὰ τρέπωνται εἰς φυγὴν, ἐγκαταλείποντες τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα εἰς τὴν μανίαν τῶν ἀπίστων· τοὺς ἀναχαίττει, τοὺς παρατάσσει περὶ ἑαυτὸν, καὶ μεταδώσας εἰς αὐτοὺς τόλμην καὶ εὐψυχίαν, ἐμπίπτει κατὰ στίφους βαρβάρων προχωρούντων, τοὺς διασπᾷ, καὶ τοὺς διασκορπίζει, κράζων· Νίκη! Οἱ κάτοικοι ἀναλαμβάνουν θάρρος καὶ γενναιοψυχίαν καὶ τρέχουν ἀθρόοι πρὸς ἐντάμωσιν τῶν συντρόφων των· ὁ Δὸν Πέτρος χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὴν Σελεστίνην, ἀλλὰ πάντοτε προσπαθῶν νὰ τὴν προφυλάττῃ διὰ τοῦ σώματός του, προσβάλλει τοὺς βαρβάρους, τοὺς φέρει εἰς τρόμον διὰ τῶν κραυγῶν του, τοὺς καταβάλλει, φωνεῖ πάντας ὅσοι ἀνθίστανται, καταδιώκει τοὺς λοιποὺς μακρὰν τοῦ χωρίου, λαμβάνει ὀπίσω τὰ λάφυρα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ παρκεῖται τῆς καταδιώξεως τῶν ἐχθρῶν, ὅπως ἀσχοληθῆ εἰς τὴν κατάσβεσιν τῆς πυρκαϊᾶς.

Εἶχεν ἤδη ἐξημερώσει ὅτε ἔφθασε σῶμα στρατοῦ ἀπὸ τὴν πλησίον πόλιν ὀδηγούμενον ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ. Ὁ Δὸν Πέτρος περιεστοιχεῖτο ἀπὸ γυναῖκας, τέκνα, γέροντας ἀσπαζομένους τὰς χεῖρας του καὶ μετὰ δακρύων εὐχαριστοῦντας αὐτὸν, ὅτι τοῖς ἀπέδωκε τοὺς συζύγους,

τοὺς πατέρας, τοὺς υἱοὺς των· ὁ Προεστὼς, καθήμενος πλησίον τοῦ Δὸν Πέτρον ἀπελάμβανε τῆς πλέον γλυκεῖας ἡδονῆς, βλέπων λατρευόμενον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης του. Ὁ Διοικητὴς πληροφορηθεὶς τὰ ἀνδοξαγήματα τοῦ Δὸν Πέτρον τὸν ἐπαινεῖ καὶ τὸν πληροῖ περιποιήσεων. Ἐν τούτοις ἡ Σελεστίνη ἐξαιτεῖται ἀκροάσεως καὶ ἀποκαλύπτει τῷ Διοικητῇ, ἐνώπιον πάντων τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου, τὸ γένος της, τὰ συμβάντα της, τὸν παρὰ τοῦ Δὸν Πέτρον πρᾶχθέντα φόνον καὶ τὰς αἰτίας ἕνεκα τῶν ὁποίων καθίστατο ἄξιός συγχωρήσεως. Οἱ περισσώτεροι συγκινηθέντες προσίπτουσιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Διοικητοῦ, ἐπικαλοῦμενοι χάριν ὑπὲρ τοῦ σωτήρος των. Ἡ χάρις αὕτη ἐδόθη καὶ ὁ εὐτυχῆς Πέτρος ἐναγκαλιζέται συγχρόνως τὴν Σελεστίνην, τὸν Διοικητὴν καὶ τοὺς ἐγκριτωτέρους τῶν κατοίκων, ὅταν εἰς τῶν γερόντων, προχωρήσας πρὸς αὐτὸν,

Γενναῖε ζένε, τῷ εἶπε, εἶσαι σωτὴρ μας, ἀλλὰ ἀποχωρίζων ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ προσετοῦ μας μηδενίζεις τὴν εὐεργεσίαν σου. Πρόσθε εἰς τὰ ἀγαθὰ μας ἀντὶ νὰ μᾶς ἀφαιρέσῃς αὐτά, καὶ μείνον εἰς τὸ χωρίον τοῦτο γινόμενος προσετώς μας, κύριός μας, φίλος μας. Ὑποσχέθητι εἰς ἡμᾶς τοῦτο καὶ θὰ σὲ ἀγαπῶμεν. Ἐν ταῖς μεγάλας πόλεις οἱ ἄνδρες καὶ φαῦλοι τῆς αὐτῆς μὲ σὲ τάξεως καὶ βαθμοῦ, θὰ θεωρῶνται ὅμοιοι καὶ ἴσοι μὲ σὲ· ἐνταῦθα ὅμως πᾶς ἐνάρετος πολίτης θὰ σὲ θεωρεῖ πατέρα του. Μετὰ τὸν Θεόν σὲ θὰ τιμῶμεν περισσώτερον, καὶ κατ' ἔτος κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ οἰκογενειάρχαι τοῦ χωρίου θέλουν σοῦ παρουσιάξῃ τὰ τέκνα των λέγοντες πρὸς αὐτά, ἴδου ὁ σωτὴρ τῶν μητέρων σας.

Ὁ Δὸν Πέτρος ἐναγκαλιζέται τὸν οὕτω πρὸς αὐτὸν λαλήσαντα γέροντα. Ναί, τέκνα μου, καὶ ἀδελφοί μου, εἶπε, μένω ἐνταῦθα· θὰ ζῶ διὰ σας καὶ τὴν Σελεστίνην. Ὁ ἄξιός Διοικητὴς ἡμῶν θὰ ἐνεργήσῃ βεβαίως ὅπως μᾶς ἀποδοθῆ ἡ ἐν Γρενάθῃ μεγάλη τῆς συζύγου μου περιουσία, ἣτις θέλει χρησιμεύσει πρὸς ἀνέγεσιν τῶν πυρποληθεισῶν ὑπὸ τῶν ἀπίστων οἰκιῶν σας. Ἐπὶ μόνῃ ταύτῃ τῇ συνθήκῃ δέχομαι τὸ ἀξίωμα τοῦ προσετοῦ, καὶ ὅταν ἀφιερῶσω εἰς σας καὶ τὰ πλοῦτή μας καὶ τὴν ζωὴν μας οὐδέποτε θέλομεν ἀποχωρισθῆ, διότι· σεῖς μοὶ ἀπεδώκατε τὴν Σελεστίνην μου.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐνηγκαλίσθησαν τὸν Δὸν Πέτρον, ὁ δὲ Διοικητὴς ἀνέλαβε νὰ ἐξο-

μολύνη και τακτοποιήση τήν ὑπόθεσιν κατὰ τήν ἐπιθυμίαν τῶν.

Μετά δύο ἡμέρας ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τῆς Σελεστίνης μετά τοῦ Δόν Πέτρου, καί οἱ χωρικοί ἐπανηγήρυσαν αὐτούς μεγαλοπρεπῶς μ' ὄλας τάς πρό μικροῦ δυστυχίας τῶν ἀμφοτέροι δὲ οἱ ἐρασταὶ ἐζήσαν ἐπὶ μακρὸν εὐδαίμονες μετά τῶν εὐδαιμόνων καταστάντων κατοίκων τοῦ χωρίου.

ELOHIAN.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Περὶ ἔργος μὲν ἐν γένει ὑπάρχει ἡ σπουδῆ τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἀλλ' ἡ ἀφήγησις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἦν προτιθέμεθα νὰ συγγραφῆσωμεν, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πολὺ περιεργότερα, διότι εἶνε οὕτως εἰπεῖν τὸ προοίμιον τῆς πτώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ ἀνέγερσις νέων ἐξουσιῶν, ἀγνώστων μὲν τὸ παράπαν πρότερον εἰς τὴν Ἀνατολὴν, μικρὸν δὲ διαρκεσασῶν, ἀλλ' ἐν τούτοις πολὺ ἐπενεργησασῶν εἰς τὴν μετέπειτα ὑποδούλωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων. Βεβαίως δὲ ἦσαν αἱ ἐξουσίαι αὐταὶ τὸ μόνον τῆς ὑποδουλώσεως αἴτιον, διότι τὰ σπέρματα τῆς ἀποσυνθέσεως ἐνέκειντο ἐν αὐτῇ τῶν Βυζαντινῶν τῇ καταστάσει· οὐχ ἦσαν ὅμως οἱ σταυροφορικοὶ πόλεμοι ἐπήνεγκον θανατηφόρον ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας τραῦμα καὶ ἐπροοιμίασαν, ὡς προείπομεν, τὴν κατὰπτωσιν αὐτῆς.

Ἰσως ὅπως γείνωμεν μᾶλλον καταληπτοί, ὀφείλομεν ν' ἀνατρεξόμεν εἰς προγενεστέρους χρόνους, καὶ ἐξεικονίσωμεν τὰ αἴτια τὰ ἐπαγαγόντα τοὺς σταυροφορικοὺς ἐκείνους πολέμους, διαγράφωμεν δὲ καὶ τὰ κατ' αὐτούς. Ἀλλὰ τότε ἡ μελέτη ἡμῶν αὐτῇ ἤθελε λίαν ἐκταθῆ καὶ καταστῆ ἀνάρμοστος διὰ περιοδικὸν σύγγραμμα· ἄλλως τε ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς καταφαίνεται, ἡμεῖς προτιθέμεθα μόνον τὴν συνοπτικὴν ἐξιστόρησιν τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τουτέστι τοῦ τετάρτου σταυροφορικοῦ πολέμου, παραπέμποντες τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὰ λάβωσι τελειότεραν τῶν ἀγόνων ἐκείνων γνῶσιν ἐκ μὲν τῶν Βυζαντινῶν εἰς τοὺς ἀπὸ Ἀν-

νης τῆς Κομνηνῆς μέχρι Νικηφόρου τοῦ Γρηγορᾶ συγγραφεῖς, ἐκ δὲ τῶν Ἑσπερίων εἰς τοῦ Βιλλαρδουίνου, τοῦ Δουκαγγίου καὶ Ἰδίως εἰς τοῦ Μισώ καὶ Πουζουλάτου τὰς ἐξιστορήσεις.

Καὶ ἐν μόνον βλέμμα ἂν βίψωμεν ἐπὶ τῆς τότε καταστάσεως τοῦ Βυζαντίου, ἀρκεῖ νὰ ἐνοήσωμεν τὴν ἀθλιότητα, εἰς ἣν ἐκεῖνο διετέλει. Ἐστερημένον τῶν ἀναγκαίων εἰς πᾶν κράτος στήριγμάτων, στρατοῦ δηλονότι καὶ στόλου, ἔχον ταμεῖον κανὸν, ἐξητλημένον εἰς θρησκευτικὰς διαμάχας, αἵτινες ἐνῶ οὐδὲν ἐπέφερον τὸ ἀγαθὸν, τὸναντίον διὰ τῆς διαιρέσεως τῶν πολιτῶν, καθ' ἃν χρόνον ἡ μεγίστη ἀπηρτεῖτο σύμπτωσις πρὸς ἀντίκρουσιν ἐθνικῶν πολυαριθμῶν ἐπιδρομῶν, οἰκτρά εἶχον τὰ ἀποτελέσματα, ἐν ἀπομονώσει δικτελοῦν, πανταχόθεν καταπολεμούμενον, ὁμοιάζε πρὸς ἄνθρωπον θανατιῶντα, τοῦ ὁποῖου τὸ τέλος ἐπίκειται καὶ ἀφευκτον καὶ προσεχές· τὴν δὲ ἀθλιότητα ταύτην ἐπηύξανον αἱ τῶν αυτοκρατόρων βδελυραὶ αἱ μέχρι τοῦ μὴ περαιτέρω προβαίνουσαι. Μηδὲν ἴσον καὶ ὅσιον ἔχοντες οὗτοι προσεπάθουν διὰ δολοφονιῶν, διὰ τυφλώσεων καὶ διὰ παντοσιδῶν κακουργημάτων ν' ἀνέλθωσιν ἐπὶ τὸν θρόνον, μηδὲ ὡς κατὰ νοῦν θέμενοι ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπὶ τέλους καὶ αὐτοὶ ἠθελον ὑποστῆ τῶν ὅσων εἰς ἄλλους διεπράξαντο. Τοιούτοτρόπως ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος Βατάτζης τυφλώσας τὸν νόμιμον τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους κληρονόμον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, καὶ ἐπὶ τέλους δολοφονήσας αὐτὸν ἤρπασε τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τούτου βασιλεία, μεστὴ βδελυρῶν κακουργιῶν γενομένη διετέλεσε βραχυχρόνια, διότι ἐφρονεῖτο καὶ ὁ Ἀνδρόνικος μετὰ βραδύτητος, τῶν ὁποίων ἡ παρά Νικητῆ τῶ Χωνιάτη ἀνάγνωσις ἐμποιεῖ φρικτῶν. Ἐμφρανθεῖς σιδηροδέσμιος ἐνώπιον τοῦ Ἰσακίου (λέγει ὁ συγγραφεὺς οὗτος) ὕβρει βάλλεται, κατὰ κόρην βραπίζεται, τοὺς γλουτοὺς ἐπικρούεται, τὸν γένυον τίλλεται, τοὺς ὀδόντας ἐκρίζουται, τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ἐξορύττεται, τὴν κεφαλὴν ψιλοῦται τριγῶν, εἰς κοινὸν ἐκδίδεται παίγιον, τύπεται πυγμαῖς, τὴν δεξιάν χεῖρα ἀποκόπτεται καὶ βίπτεται εἰς φυλακὴν ἄιτος, ἄποτος ὑπ' οὐδενὸς περιποιούμενος· μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐξορύττεται καὶ καθελόμενον ἐπὶ φωρῶσις καμῆλου, τὸν περιφέρουσιν εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐνθα ἐν μέσῳ ἀβρήτων σαρκασμῶν καὶ ὕβρεων, ἀναρτᾶται ἀπὸ τῶν ποδῶν καὶ ἐπὶ τέλους φονεύεται. Ἀλλὰ ἡ θεῖα δίκη δὲν ἄφησεν

ἀτιμώρητον τὸν τσαῦτα κατ' αὐτοῦ διαπραξάμενον καὶ διάδοχον ἐπὶ τὸν θρόνον Ἰσακίον Ἄγγελον· διότι καὶ οὗτος ἐκθρονίζεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ Ἀλεξίου καὶ τυφλωθεὶς εἰς τὴν ἐν Βῆρα μονῆν, τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρονίκου εἶχεν οἰκοδομήσει, κλείεται μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου ἐπίσης κλουμένου εἰς εἰρκατὴν ἐνθα μελετᾷ ὅπόσον εὐκλίστος ἐστὶν ὁ τροχὸς τῆς τύχης.

Ἐνῶ ταῦτα συνέβαινον ἐν Βυζαντίῳ, τὴν Εὐρώπην ἐτάρασσον αἱ μεταξὺ Ριχάρδου τοῦ Λεοντοκάρδου βασιλέως τῆς Ἀγγλίας καὶ Φιλίππου Αὐγούστου τῆς Γαλλίας διαμάχαι· μόλις δὲ κατέπαυσαν αὐταὶ τῇ μεσολαβῆσει τοῦ πάπα καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐγένετο παραίτιος νέου σκανδαλοῦ, διότι ἀποπέμφας τὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἰνγεβούργην, ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας, ὅπως νυμφευθῆ Ἀγνήν τὴν ἐκ Μεραιίας προυκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ ρηθέντος πάπα, ὅστις ἀφοῦ παντοιοτρόπως προσεπάθησεν εἰς μάτην νὰ ἐπαναγάγῃ τὸν Φίλιππον εἰς τὸ καθήκον αὐτοῦ, ἐπὶ τέλους ὑπέβηλεν αὐτὸν τε καὶ ἅπαν τὸ βασιλεῖον τῆς Γαλλίας εἰς σφοδρὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον, συνεπέα τοῦ ὁποῖου αἱ ἐκκλησίαι ἐκλείσθησαν καὶ πᾶσαι αἱ ἱεροπραξίαι καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς ταφῆς διεκωλύθησαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Γερμανία διετέλει ἐν μεγίσταις διαιρέσεσιν ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος Ἑρρίκου Δ'. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἡμίρης Μαλέκ Ἀδελ, κύριος μεγάλου μέρους τῆς Μεσοποταμίας, βλέπων μετὰ λύπης τὴν ἐν Συρίᾳ ἀποκατάστασιν τῶν Φράγκων, τὴν ἐπελθοῦσαν κατόπι τῶν τριῶν πρώτων σταυροφοριῶν, ἐσκέπτετο διὰ τινος μέσου ν' ἀπῆλλαξῆ τῶν θανασίμων τούτων ἐχθρῶν, οὐδ' ἐπέκτετο παρενοχλῶν παντοιοτρόπως καὶ ἀπειλῶν αὐτοὺς, καταδιώκων δὲ καὶ τοὺς προσκυνητὰς οἵτινες μετέβαινον ὅπως ἐπισκεφθῶσι τὸν τάφον τοῦ Κυρίου.

Τοιαύτη ἦν ἐν συνόψει ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, ὅτε ἐφημέριός τις τῆς Νευλλῆς, ὀνόματι Φούλκος, ἤρξατο προκηρύσσων νέαν κατὰ τῶν ἀπίστων σταυροφορίαν. Ὁ ἱερεὺς οὗτος, σκανδαλώδη τὸ πρῶτον βίον διαγαγὼν, ἀλλ' εἶτα διὰ τῆς μετανοίας τὰ σφάλματα αὐτοῦ καθάρσας καὶ τῆς εὐγλωττίας τὸ χάρισμα κεκτημένος, περιήρχετο πᾶς διαφόρους τῆς Γαλλίας ἐπαρχίας, τῇ προσκλήσει μάλιστα διαφόρων ἐπισκόπων, ἀναζωπυρῶν τὸν ζῆλον τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τε τοῦ ἁμῶντος καὶ ἐν τοῖς περιπάτοις,

πλείστα δὲ ὑπισχνόμενος εἰς τοὺς λαβόντας τὸν σταυρὸν κατὰ τῶν ἀπίστων. Οἱ ἀκούοντες αὐτὸν ἔλεγον ὅτι ὁμίλει τῇ ἐμπνεύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πλείστοι δὲ τῶν περιωνύμων τότε κληρικῶν συνετάχθησαν αὐτῷ, ἐν οἷς ὁ Μαρτίνος Λίτζιος, ὁ Ἑρλοῖνιος, ὁ Εὐστάθιος ἀββῆς τοῦ Φλέυ καὶ ἄλλοι, οἵτινες καὶ τοὶ μὴ ἔχοντες τὴν αὐτὴν τοῦ Φούλκου εὐγλωττίαν, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὅμως ἐναπνέοντο ζήλου. Ἀφ' ἑτέρου ὁ πάπας Ἰννοκέντιος Γ', ἀνὴρ τολμηρὸς, καὶ μέχρι φανατισμοῦ ὑπέρμαχος τῆς πίστεως κατὰ τῶν αἱρέσεων, δὲν ἔλειψε διὰ παντὸς μέσου νὰ υποβοηθῆσῃ τῶν κηρύκων τοὺς λόγους σκοπῶν, μάλιστα τὴν ἐν Ἀνατολῇ ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας αὐτοῦ. Ἐνθέρμως δ' ἐπεπόθει τὴν ἐκστρατεῖαν ὅτε βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ὅπως πείσῃ οὕτω τὸν πάπαν ν' ἀποσύρῃ τὸ κατὰ τοῦ κράτους αὐτοῦ ἐπιτίμιον, καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ἡγεμόνων καὶ βαρῶνων, ἕκαστος δι' ἰδίους σκοποὺς, ὀλίγιστα δὲ ὑπὸ ἐνθέου ἐλαυνόμενοι ζήλου.

Τῶν προκείμενων οἵτινες ἀπεφάσισαν νὰ ἀποδύθωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐπρώτευσον ὁ Θιβώτιος Δ' κόμης τῆς Καμπανίας καὶ ὁ Λουδοβίκος κόμης τῆς Σάρτης καὶ τοῦ Βλοᾶ, ἀμφοτέρω δὲ συγγενεῖς τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας· αὐτοὺς δὲ συνείποντο ὁ Βαλδουῖνος κόμης τῆς Φλανδρίας, ὁ κόμης τοῦ Ἁγίου Πιχύλου Ἑρρίκος ὁ Σίμων κόμης τῆς Μοντφράτης, ὁ Ρενώ κόμης τοῦ Μοντμαρῆλλου, ὁ Εὐράρδος τῆς Μοντίνης, οἱ κόμητες Γωτιέρος καὶ Ἰωάννης Βρυένιος, ὁ στρατάρχης τῆς Καμπανίας Γεοργεῖος Βιλλαρδουῖνος, ὅστις καὶ διήγησεν τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέλιπεν, ὁ Μανασῆς Δελίσσης καὶ ἄλλοι· μεταξὺ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν οἵτινες ἀπεφάσισαν νὰ λάβωσι τὸν σταυρὸν, ἤγούοντο οἱ ἐπίσκοποι τοῦ Σοασῶνος καὶ τῆς Ἀνγρῆς, οἱ ἀββάδες τῆς Λάνζης, τῆς Βωκερνῆς κλ. Συνελθόντων τῶν πρώτων ἀρχηγῶν τῆς Σταυροφορίας εἰς Βοασῶνα, καὶ εἶτα εἰς Κομπιέναν, ἀπεφασίσθη νὰ δοθῆ ἡ ἀρχηγία τῆς ἀγίας σαύτης ἐκστρατείας εἰς τὸν Θιβώτιον, κόμητα τῆς Καμπανίας, συνάμα δ' ἀπεφασίσθη ὅπως ὁ στρατὸς τῶν σταυροφόρων μεταβῆ διαπόντιος εἰς τὴν Ἀνατολὴν. Πρὸς τοῦτο ἐπέμφθησαν εἰς Ἐνετιὰν ἐξ πρεσβευτῶν, ὅπως ἐπιτύχωσι παρά τῆς δημοκρατίας ἐκείνης τὰ ἀναγκαῖα πρὸς μεταφορὰν τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἵππων πλοῖα, διότι ἡ Ἐνετία ἦν τότε εἰς τὸ ἔπικρον τῆς δόξης καὶ εὐημερίας αὐτῆς.

Λόγης τῆς Ἑνετίας ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Ἑρζίκος Δάνδολος, ἀνὴρ moult preus et moult saiges κατὰ τὸν Βιλλαρδουίνου, ἡ ὡς τὸ χρονικὸν τοῦ Μωρέως λέγει

πάσης τιμῆς, ἀξίας

ἄνθρωπος ἦτον, φρόνιμος, πολλὰ χαριτωμένος ἄλλ' οὐχ οὕτω καὶ ὑπὸ Νικήτα τοῦ Χωνιάτου παριστώμενος «Πηρὸς μὲν ἦν, λέγει οὗτος, τὰς ὄψεις, καὶ τῷ χρόνῳ πέμπελος, ἐπιβουλότατον δὲ πρᾶγμα Ῥωμαίοις καὶ φθονερώτατον, ὡς παιπάλημα ὡν ἀγροπειᾶς καὶ φρονιμώτερον τῶν φρονιμῶν ἐκυτὸν ὀνομάζων καὶ δοξομανῶν ὡς οὐχ ἕτερος θανάτου ἐτύμαζτο, τὸ μὴ τίσασθαι Ῥωμαίοις δίκας τῆς ἐς τὸ γένος αὐτοῦ παροινίας.» Ἱστορικοὶ τινες βεβαιοῦσιν ὅτι ἐτυφλώθη τοὺς ὀφθαλμούς κατὰ τινὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβὴν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ἄλλὰ ἡ ἀποδιδωμένη εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦτον πρᾶξις φαίνεται ὄλως συκοφαντία, διότι οἱ πλείστοι καὶ ἀξιολογώτεροι τῶν ἱστοριογράφων, καίτοι τοῦ γέροντος διομολογούντες τὴν τύφλωσιν, ἐξ ἄλλων ὅμως αἰτιῶν ἀποφαίνονται αὐτὴν προσελθούσαν, ὡς ὁ Βιλλαρδουίνος ἐκ παραδείγματος λέγει ὅτι ὁ Δάνδολος ἔχασε τὴν ὄρασιν κατὰ τινὰ μάχην.

Ἐλθόντες οἱ πρεσβευταὶ εἰς Ἑνετίαν ἐξέθησαν τὸ αἷτιον τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν εἰς τὸν Δόγην, αἰτούμενοι τὴν παραχώρησιν πλοίων διὰ τὴν μεταφορὰν τεσσαρῶν χιλιάδων καὶ πεντακοσίων ἵππων, καὶ εικοσιπεντακισχιλίων ἀνδρῶν, πρὸς δὲ καὶ τὴν προμήθειαν ἐπὶ ἐννέα μῆνας ὅλων τῶν τροφῶν διὰ τὸν χριστιανικὸν στρατόν. Ὁ Δόγης ὑπεσχέθη ἐν ὀνόματι τῆς δημοκρατίας ἵνα διευκολύνῃ πάντα ταῦτα, ἐπὶ πληρωμῇ ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδων μαρκῶν ἀργυρίου ἢ δύο ἑκατομμυρίων καὶ διακοσίων πενήκοντα χιλιάδων φράγκων. Καὶ ἐπειδὴ δι' ἰδίου σκοποῦς ὁ Δάνδολος δὲν ἠθέληεν ἡ πατρίς του νὰ μείνῃ ξένη τῶν σταυροφοριῶν, ἐπρότεινε νὰ ἐξοπλίσῃ καὶ οὗτος πενήκοντα γαλέρας ὑπὲρ τῶν σταυροφόρων, ἐπιφυλασσομένου τῇ Ἑνετίᾳ τοῦ ἡμίσεως τῶν κατὰκτῆσεων, αἵτινες ἠθέληον γίνεσθαι εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ταῦτα δὲ πάντα ἐγένοντο δεκτὰ ἐν ἰδιαιτέρῳ συμβουλίῳ ἄλλ' ἔπρεπε νὰ ἐγκριθῶσι καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Καὶ δὴ συνελθόντων πάντων ἐν τῷ περικκλεῖ τοῦ Ἁγίου Μάρκου ναῶ, μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐγερθέντες οἱ πρεσβευταὶ τῶν σταυροφόρων, ἀπήγγειλαν τὰ ἐπόμενα, δεκνύοντα τὰ ἀπλοικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦθη. « Οἱ κύριοι καὶ » βρωῖνοι τῆς Γαλλίας, οἱ ἰσχυρότεροι καὶ μεγα-

» λειτεροί, ἐξάπέστειλαν ἡμᾶς ἵνα σᾶς παρακα- » λέσωμεν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ νὰ λάβητε οἶκτον » ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς δουλευούσης τοῖς Τούρ- » κοῖς, καὶ τοὺς συνοδούσητε ὅπως ἐκδικηθῶσι τὸ » αἶσχος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπροτίμησαν δὲ » ν' ἀπευθυνθῶσι πρὸς ὑμᾶς, διότι γνωρίζουσιν » ὅτι δὲν ὑπάρχει λαὸς θαλάσσιος μεγαλειτερος » ὑμῶν. Ἐν ταῦτῳ μᾶς ἐσύστησαν νὰ βίβρωμεν εἰς » τοὺς πόδας σᾶς καὶ μὴ ἐγερθῶμεν πρὶν ἐπικρού- » σῃτε τὰς ἰουδαίας ἡμῶν καὶ οἰκτείρητε τὴν Ἀ- » γίαν Γῆν. » Καὶ οἱ πρεσβευταὶ θρηνοῦντες ἐγο- » νυπέτησαν λαθῶν δὲ τότε τὸν λόγον ὁ Δάνδολος, παρώρμησε τὸ πλῆθος ὅπως ἀποδυθῆ εἰς τὸν ἀγῶ- » να, εἰπὼν, ὡς τὸ χρονικὸν τοῦ Μωρέως λέγει,

Ἄρχοντες, φίλοι, καὶ ἀδελφοί, σύντροφοι, συγγενεῖς μου,

Ὅρατε πῶς μᾶς ἀγαπᾷ ὁ Κύριος τῆς δόξης, Τιμὴν καὶ διάφορον πολὺ μᾶς ἐστειλεν ἐμπρὸς μας Ὄταν τὸ ἄνθος τῆς Φραγκίας, αὐθέντες οἱ μεγάλοι Ἦλθον παρακκλώντάς μας τὴν χώραν μας ἀπάνω Νὰ δώσουν τὸ λογάρινον τους, καὶ ἡμεῖς τὰ πλευντικά [μας.

Ὁ λαὸς συγκινηθεὶς τότε ἐκραύγασε μὴ φωνῇ ὅτι ἀποδέχεται τὰς συμφωνίας τοῦ Λόγου, καὶ ἐν μέσῳ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀφάντου χαρᾶς ἀντηλάχθησαν τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα τῶν ἀμοιβαίων ὑποχρέσεων, ἅτινα πεμφθέντα καὶ εἰς Ῥώμην ἔτυχον τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Πάπα.

Ὄταν οἱ ἐξ πρεσβευταὶ ἐπανῆλθον εἰς Καμπανίαν, εὔρον τὸν κηρυχθέντα ὡς ἀρχηγὸν τῆς Σταυροφορίας Θεωδώριον ἐπικινδύνως ἀσθενῆ οὗτος μαθὼν τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῆς ἀποστολῆς των, τοσοῦτον ἔχαρει ὥστε καὶ ἀπεβίωσεν ἐκ τῆς χαρᾶς τότε οἱ βρωῖνοι καὶ οἱ ἱππῶται συνῆλθον ὅπως ἐκλέξωσι νέον ἀρχηγόν, ὡς τοιοῦτον δ' ἐψήφισαν τὸν Βονιφάτιον, μαρκήσιον τῆς Μοντφεράτης, ἄνδρα ἀνήκοντα εἰς οἰκογένειαν ἠρωϊκὴν καὶ πολ- λάκις τοὺς ἀπίστους καταπολεμήσαντα. Οὗτος ἐλθὼν εἰς Σοκσῶνα ἐδέχθη τὸν Σταυρὸν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἐφημερίου τοῦ Νευλλῆ καὶ προὐκλήρυχθη ἀρχηγὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας μετὰ μεγίστης παρατάξεως.

Ἐν τούτοις μετὰ διετῆ προπαρασκευῆν οἱ σταυροφόροι διελθόντες τὰς Ἄλπεις ἀφίκοντο εἰς Ἑνετίαν, ἔνθα εὔρον τὸν στόλον ἕτοιμον νὰ τοὺς μετακομίσῃ ἄλλ' οἱ Ἑνετοὶ ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ κέρδους μᾶλλον ἢ ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου ἐμπνεύ- σωσιν αὐτοῖς τὸν συμπεφωνημένον ναῦλον τοῦτο

δὲ προὐκάλεσε μεγίστην δυσἀρέσκειαν, διότι οἱ πλείστοι τῶν ἱπποτῶν ἐστεροῦντο χρημάτων, ὥστε ἐδέησε πολλοὶ τῶν ἀρχηγῶν νὰ πωλήσωσι πᾶν ὅ,τι ἐκέκτηντο ὅπως ἱκανοποιήσωσι τὴν ἀπαίτησιν τῶν Ἑνετῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ οὕτω δὲν εἰσεπράσσετο τὸ ποσὸν ὀλόκληρον τῶν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδων μαρκῶν, ὁ Δόγης Δάνδολος ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς περιστάσεως, καὶ προσεκάλεσε τοὺς σταυροφόρους πρὸς ἐξόφλησιν νὰ προσφέρωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν ὅπως καθυποτάξωσι τὴν ἐν Δαλματίας πόλιν Ζάραν, ἥτις μὴ ὑπομένουσα τὰς τῆς Ἑνετίας καταδυναστεύσεις ἐπανέστη καὶ ἀνεκέρυξεν ὡς κύριον αὐτῆς τὸν βασιλεῖα τῆς Οὐγγαρίας. Οἱ ἱππῶται ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν ἀπαίτησιν ταύτην, καίτοι πλείστοι αὐτῶν ἔλεγον ὅτι ὠρκίσθησαν νὰ πολεμήσωσι κατὰ ἀπίστων καὶ οὐχὶ κατὰ χριστιανῶν ἄλλ' ὅμως τῆς ἐκστρατείας ταύτης τὸ τέλος καθὼς καὶ ἡ ἀρχὴ ἐπέπρωτο νὰ ἦναι ὁλός καὶ ἐπιορκία.

Ἐνῷ οἱ σταυροφόροι εἶχον ἀσχωρήσει ἐξ Ἑνετίας ὁ ἐν τῇ εἰρκτῇ μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰσακίου ἐγκλεισμένος Ἀλέξιος, διακλαθὼν τοὺς φύλακας αὐτοῦ, ἐπέτυχε νὰ δραπετεύσῃ καὶ ὑπὸ ὀλίγων τινῶν παρακλουθούμενος μετέβη εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι οἱ ἐκεῖ βασιλεῖς ἐδύναντο νὰ ἐπαναγάγωσιν αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Σουαβίας Φίλιππον, σύζυγον τῆς θείας αὐτοῦ Εἰρήνης ἄλλ' οὗτος ἀπησχολημένος ὡν εἰς ἐτέρους πολέμους, οὐδεμίαν συνδρομὴν ἐδυνήθη νὰ τῷ παράσχῃ, ἄλλ' εἰς μόνους συμβουλὰς ἠρέσθη, εἰπὼν αὐτῷ

Γίε καὶ ἀνεψιέ μου

Τὸ τί νὰ σὲ πῆσω, οὐδὲν ἔχω, εἰς τοῦτο ὅπου με λέ- [γεις, Ὅμως μαντάτα ἤκουσα (συντόμως μὲ τὰ φέραν) Τὸ πῶς τὸ πλῆθος τῶν Φραγκῶν, ὅπου ὑπάει ἔς τὴν [Συρίαν Ἐκεῖ ἔς τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ, ἔς τὴν Βενετίαν ἐ- [σῶσαν.

Λοιπὸν ἐμένα φαίνεται, ἂν θέλῃς νὰ τὸ πῆσῃς, Καὶ δυνήθῃς νὰ ὑποσχεθῇς τοῦτο τοῦ πάπα Ῥώμης Ὅτι νὰ ὀρίσῃ τὸν λαὸν αὐτῶν τῶν παρεγρῖνων Ν' ἀφήσωσι τὸ ταξίδι τους ἐκείνο τῆς Συρίας Νὰ πᾶν ἔς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, νὰ σὲ τὴν παρα- [δώσουν Νὰ πῆσῃ τὸ βασιλείου σου, νὰ ἔχῃς τὴν αὐθεντεῖαν Καὶ νὰ ποιῆσῃ τοὺς Ῥωμαίους νὰ προσκυνοῦν τὸν [πάπαν

Τῆς Ῥώμης γὰρ τὴν ἐκκλησίαν, σύμβασιν νὰ ποιήσωσι Νὰ ἦναι ἓνα μετ' ἡμᾶς εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν. Οὕτως ἐλπίζω καὶ θαρρῶ νὰ ἔχῃς τὴν βασιλείαν σου.

Ἦρσαν ἡ συμβουλὴ αὕτη εἰς τὸν Ἀλέξιον, καὶ δὴ ἐπιμψε πρέσβεις πρὸς τοὺς σταυροφόρους, ὧν ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν. Ὁ Δόγης τῆς Ἑνετίας, εὔρων εὐκαιρίαν ὅπως ταπεινώσῃ τοὺς ἀμειλίκτους αὐτοῦ ἐχθροὺς Πιζαίους, ἔπεισε καὶ τοὺς λιποτοὺς σταυροφόρους, κερκαδοκούντας κέρδη μεγάλα, νὰ συνεκστρατεύσωσιν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ὡς ὅρον δὲ τῆς συνδρομῆς ταύτης ἔθεντο τὴν πληρωμὴν διακοσίων χιλιάδων μαρκῶν ἀργυρίου, τὴν ἐπὶ ἑν ἔτος διατήρησιν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου τῶν σταυροφόρων ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου, τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ τοὺς συνοδέωσιν οὗτος προσωπικῶς εἰς Συρίαν, νὰ διατηρῆ ἐφ' ὅρου ζωῆς πεντακοσίου ἱπποτάτας εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ τέλος νὰ ὑποτάξῃ τῷ πάπῃ τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν. Καὶ οἱ μὲν πρεσβευταὶ παρεδέξαντο ταῦτα, ὁ δὲ σταυροφορικὸς στόλος ἐπλευσεν εἰς Κέρκυραν, ἀφοῦ προηγουμένως ὁ Ἀλέξιος μεταβίβει εἰς Ζάραν ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς à mult grant joie et à mult grant honor, ἐπεκύρωσε τὰς πράξεις τῶν πρεσβευτῶν του. « Χαλίφρον, λέγει ὁ Νικήτας, καὶ πραγμάτων ἀδαὲς μαιράκιον, οὔτε ἠκριβολόγησέ τινα τῶν ζητημάτων, οὔτε μὲν τὸ μισορῶμαιον φρόνημα τῶν Λατίνων ὁπωσοῦν ἐβάλλετο κατὰ νοῦν.»

Ἐνῷ ὁ σταυροφορικὸς στόλος κατηθύνετο εἰς Κωνσταντινουπόλιν, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ὑπνωτε βαρέως ὅτε δὲ ἀνένηψε τοῦ ληθάργου καὶ ἀπεφάσισε διὰ πρέσβειων πρὸς τὸν πάπαν νὰ προλάβῃ τὴν ἐπαπειλούσαν αὐτὸν καταγίγδα, ἦτον ἥδη πολὺ ἀργά. Οἱ σταυροφόροι ἄφαντες ἐκ Κερκύρας καὶ διὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους πλεύσαντες, ἠγαυροβόλησαν εἰς τὸ ἐξωθεν τῆς Κωνσταντινουπόλεως προάστειον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ἡ θεία τῆς μεγάλῃς ἐκείνης πόλεως, τὰ ὑψηλὰ τείχη καὶ οἱ πλούσιοι πύργοι τῆς ἐτάραξαν τοὺς σταυροφόρους, ὥστε, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Βιλλαρδουίνου il n'y ot si hardi cui le cuer ne fremist. Ἐκεῖ ἀποβιβασθέντες οἱ κόμητες καὶ βρωῖνοι συνεχρότησαν συμβούλιον, λαθῶν δὲ τὸν λόγον ὁ Δόγης τῆς Ἑνετίας, εἶπε « Ἄρχοντες, γνωρίζω κάλλιόν πάντων ὑμῶν τὸν τόπον τοῦτον, διότι καὶ ἄλλοτε ἦλθον. Ἔχετε τὸ μεγαλειτερον ἔργον καὶ τὴν κινδυνωδεστέραν ἐπιχείρησιν, ἀφ' ὅσας ποτὲ ἄνθρωποι ἐπεχειρίσθησαν, ὥστε πρέπει νὰ προβῶμεν συνεντῶς. Μάθετε ὅτι ἂν ὑπάγωμεν εἰς τὴν Σηράν, αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ πλατεῖα καὶ οἱ

» ἄνθρωποι ἡμῶν εἰσὶ πτωχοὶ καὶ ἔχουσιν ἔλλει-
» ψιν τροφῶν, ὥστε ἂν διασπαρῶσιν εἰς τὰς πε-
» διαδάς πρὸς εὐρεσιν τοιούτων, θέλομεν φθειρεσθαι
» ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων, ἐνῶ ἡμεῖς εἵμεθα ἄλλως
» ὀλίγοι καὶ ἔχομεν νὰ πράξωμεν πολλά. Ἐδῶ
» πλησίον κείνται νῆσοί τινες, ἃς δύνασθε νὰ
» ἴδῃτε ἐντεῦθεν, κατοικημένοι καὶ ἔχουσι σί-
» τους, κρέας καὶ τὰ λοιπὰ. Ἄς υπάγωμεν νὰ ἐλ-
» λιμενισθῶμεν ἐκεῖ καὶ ἐγγχωρίως νὰ λαμβάνωμεν
» τὰς τροφάς· ὅταν δ' ἐφοδισθῶμεν, τότε πο-
» ρεύμεθα ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ πράττομεν ὅ,τι ὁ
» στρατάρχης μᾶς διατάξῃ· διότι καλλίτερον πο-
» λεμεὶ ὁ ἔχων τροφάς τοῦ μὴ ἔχοντος.»

Εὐρόντες συνετὴν τὴν γνώμην τοῦ Λόγου οἱ
Σταυροφόροι διενυκτέρευσαν τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς
τὸν Ἅγιον Στέφανον, τὴν δ' ἐπιούσαν ἦσαν τὰς
ἀγκύρας ὑπὸς πλεύσωσιν εἰς τὰς νήσους τῶν Πριγι-
κίπων· ἀλλ' ἀνεμὸς ἐναντίως πνεύσας τοὺς ἠνάκασεν
ἀντὶ τοῦ εἰς τὰς νήσους τῶν Πριγκίπων πλοῦς των
νὰ συμπροσκαρῶσιν εἰς Χαλκηδόνά, ἐνῶ οἱ ἐκ τοῦ
Βυζαντίου συνηγμένοι εἰς τὰς ἐπάλλξεις τῶν τειχῶν
παρετήρουν αὐτοὺς μετὰ θαυμασμοῦ. Εἰς Χαλκη-
δόνά οἱ ἀρχηγοὶ τῶν σταυροφόρων κατέλαβον πε-
ρικαλλές τι ἀνάκτορον, ὃ δὲ στόλος ἐνεκα τῆς ἔλ-
λειψέως λιμένος ἠναγκάσθη μετὰ τρεῖς ἡμέρας νὰ
κατευθυνθῇ εἰς Χρυσούπολιν (Σκούταρι) ἔνθα ἀφι-
κοντο διὰ ξηρᾶς καὶ οἱ ἱππῶται.

Οἱ σταυροφόροι ἤρξαντο νὰ διατρέχωσι πὰς
πλουσίας πεδιάδας, αἵτινες ἐκτείνονται ἐκείθεν
τῆς Χρυσουπόλεως. Ἀπόσπασμα αὐτοῦ προῶν
ὀλίγον, παρετήρησε σκηνάς τινας, ἐν αἷς διέμεναν
ὁ μέγας δούξ μετὰ πεντακασίων στρατιωτῶν. Οἱ
σταυροφόροι ὤρμησαν κατ' αὐτῶν καὶ μετὰ ὀλι-
γοχρόνιον μάχην τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν καὶ ἐκυ-
ρευσαν τὰς τροφάς, τὰς σκηνάς αὐτῶν καὶ πολλὰ
ζῶα. Τοσοῦτον δ' ἐτάραξεν ἡ ἥττα αὕτη τοὺς ἐν
Βυζαντίῳ, ὥστε ψυχάρπαγος ἀγγέλου καὶ χαλ-
κηλάτους ἀνδριάντας ὠνόμαζον τοὺς Φράγκους, καὶ
οἱ μὲν ἐπιπτον, οἱ δὲ ἐδραπέτευον καὶ μάλιστα οἱ
στρατηγοὶ ὡς κρουδέλαφοι, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ
Νικητᾶ, πλέον δεῖλανδροι.

Τότε ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος, ὅστις μέχρι τῆς
ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε δεῖξει ἀνεξήγητον ἀπάθειαν,
συνειδὼς τὸν κίνδυνον, ἐπεμψεν εὐγενῆ τινὰ Λομ-
βαρδὸν, ὀνόματι Νικόλαον Ρόσσην, ὅστις παραστὰς
ἐνώπιον τῶν ἀρχηγῶν τῶν σταυροφόρων, ἀφοῦ ἐ-
χαίρετῆσεν αὐτοὺς ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος,
τοῖς ἔλεξε τάδε. « Ὁ αὐτοκράτωρ οἶδεν ὅτι εἰσθε
» οἱ μεγαλύτεροι καὶ ἰσχυρότεροι ἄρχοντες τῶν

» μὴ φερόντων στέμμα, καὶ ὅτι διοικεῖτε τοὺς
» ἀνδρειότερους τοῦ κόσμου λαούς· ἀπορεὶ ὅμως
» ὅτι ὄντες, ὡς καὶ αὐτὸς χριστιανοὶ, ἤλθατε εἰς
» τὰ κράτη του, χωρὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσητε καὶ
» ζητήσητε τὴν συγκατάθεσίν του. Ἐμαθεὶς ὅτι
» πρῶτιστος σκοπὸς ὑμῶν ἐστὶν ἡ ἀπελευθέρωσις
» τοῦ Ἁγίου Τάφου. Ἄν ὅπως ἐκπληρώσητε τὸ
» σκοπὸν σας, ἔχητε χρεῖαν τροφῶν, θὰ σας δώσῃ
» προθύμως, οὐδένως φειδόμενος ὅπως σας συν-
» δράμη· ἀλλὰ σας ἐξορκίζει ν' ἀποσυρθῆτε τοῦ
» κράτους του, καίτοι ἐδύνατο νὰ σας ἐκδιᾶσῃ
» πρὸς τοῦτο, διότι ἡ δύναμις του εἶνε τόσον με-
» γάλη, ὡς εἰκοσάκις πλείονες ἂν ἦσθε δὲν ἐδύνα-
» σθε νὰ σωθῆτε καὶ διαφύγητε τὴν ὀργὴν του, ἂν
» ἤθελε νὰ σας προσβάλλῃ καὶ κακοποιήσῃ. » Ἀλλὰ
» εἰς ταῦτα, ἐγερθεὶς ὁ ἱππότης Κόνων Βερθούμιος,
» ὅστις ἦτο *bons chevaliers et sages et bien*
» *éloquens*, ἀντέλεξεν « Ἰσραῖε κύριε, ὁ αὐτοκράτωρ
» ἀπορεῖ, διότι εἰσῆλθομεν εἰς τὰ κράτη του· ἀλλ'
» ἡ γῆ, ἣν πατοῦμεν, γνωρίζεις καλῶς ὅτι δὲν
» ἀνήκει εἰς αὐτὸν, διότι τὴν κατέχει ἀδίκως καὶ
» ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρωπίνων νόμων,
» ἀνήκει δὲ αὕτη εἰς τὸν ἀνεψιὸν του, ὃν βλέπεις
» μέσω ἡμῶν. Ἄν θέλῃ νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὸ στέμ-
» μα καὶ ἐπικαλεσθῇ τὸ ἔλεός του, τότε θὰ παρα-
» καλέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Ἰσαάκιον καὶ τὸν υἱόν
» του· ἵνα τὸν συγχωρήσῃ καὶ τῷ ἐξασφαλίσῃ πόρον
» ζωῆς ἱκανὸν καὶ ἀνάλογον τῆς θέσεώς του.
» Ἀλλ' ὅπωςδὴποτε, μὴ τολμήσῃς πλέον νὰ ἔλθῃς
» πρὸς ἡμῖν φέρων τοιαύτας προτάσεις. » Καὶ οὕ-
»τως ὁ προσβεβητὴς ἀπῆλθεν ἀπρακτος.

Τὴν ἐπιούσαν οἱ βερῶνοι καὶ οἱ ἱππῶται ἀπε-
φάσισαν νὰ δοκιμάσωσι μὴ ἐπιτύχωσι διὰ τῆς
πειθοῦς καὶ ἀναδιβάσωσι τὸν παρ' αὐτῶν προστα-
τευόμενον ἐπὶ τὸν θρόνον. Ἐπιβάντες λοιπὸν ἐπὶ
τῶν γαλερῶν, ἐπὶ μιᾶς τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ
νέος Ἀλέξιος, ὃν ὁ Λόγος τῆς Ἰνεντίας καὶ ὁ μαρ-
κήσιος τῆς Μοντφεράτης ἐκράτουν ἐκατέρωθεν,
ἐπλησίασαν εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ τότε
κῆρύξεν τις ἤρξατο κραυγάζων ταῦτα. « Ἰδοὺ ὁ νό-
» μμος κύριός σας. Μάθετε ὅτι ἤλθομεν ἔχι ὅπως
» σας κακοποιήσωμεν, ἀλλ' ὅπως σας φραμῆσω-
» μεν καὶ ὑπερασπισθῶμεν, ἂν πράξητε ὅ,τι πρέ-
» πει. Γνωρίζετε ὅτι ἐκεῖνος ὃ δουλεύετε, κακεν-
» τριχῶς καὶ παραλόγως κατέλαβε τὴν ἀρχὴν,
» οὐδ' ἀγνοεῖτε πῶσον παρανόμως ἐφέθη πρὸς
» τὸν κύριον αὐτοῦ. Βλέπετε, ἰδοὺ, ὁ κληρονόμος
» καὶ υἱὸς τοῦ Ἰσαακίου· ἂν ἔλθῃτε πρὸς αὐτὸν,
» ἐκπληροῦτε τὸ καθήκον σας, ἄλλως μάθετε ὅτι

» θὰ σας κακοποιήσωμεν ὅπως δυνηθῶμεν. » Εἰπε-
» δὴ ὅμως οὐδεὶς ἐκ τῶν τειχῶν ἀπεκρίνετό τι οἱ
» ἱππῶται ἀπεφάσισαν νὰ προπαρασκευασθῶσιν εἰς
» πόλεμον.

Τῇ 6 Ἰουλίου 1204 συνελθόντες οἱ ἱππῶται ἐν
συμβουλίῳ εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Χρυσουπόλεως, ἐν-
θα τανῦν ὑπάρχει τὸ ὀθωμανικὸν Κοιμητήριον, ἀ-
πεφάσισαν ὥστε ὁ μὲν στόλος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν
Βόσπορον, ὁ δὲ στρατὸς νὰ διακίρηθῃ εἰς ἑπτὰ φά-
λαγγας, ὅπως πολέμησωσι τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις
ἰδὼν τὰς προπαρασκευὰς τῶν σταυροφόρων εἶχε
στρατοπεδεύσει εἰς τὴν ἀκτὴν τὴν νῦν κηλουμέ-
νην τοῦ Τοπχανᾶ μέχρι τοῦ Διπλοκονίου (Μπε-
σικτᾶς) μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ, οὗ ἡ θεὰ ἐξή-
γειρε τοὺς σταυροφόρους, ὥστε *ils ne demendent*
» *mie chasguans qui doit aller devant*. Ἀλλ' ὁ
» χαῖνος Ἀλέξιος μὴ τολμών νὰ συμπλακῇ, ἐθεώρησε
κατάλληλον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ στρατόπεδόν του
καὶ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν πόλιν, ἀρίνων οὕτω κύριους
τοῦ Γαλατᾶ τοὺς σταυροφόρους, οἵτινες εἰσῆλθον
τέλος καὶ εἰς αὐτὸ τὸ φρούριον αὐτοῦ, ἀφοῦ οἱ ἐν
αὐτῷ ἀπεπειράθησαν ἐπὶ μικρὸν ἵνα ἀντικρούσωσι
τοὺς ἐχθρούς. Μετέπειτα δὲ θραύσαντες τὴν με-
γαλὴν ἄλυσον, ἥτις ἐμπόδιζε τὴν εἰσοδὸν τοῦ
λιμένος καὶ εἰσελθόντες εἰς αὐτὸν, ἐκυρίευσαν καὶ
τὰς γαλέρας τῶν Βυζαντινῶν. (ἀκολουθεῖ)

ΕΠΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

ΤΑ ΔΥΣΑΡΕΣΤΑ ΤΗΣ ΔΟΞΗΣ.

Ἱστορία ἀνέκδοτος τοῦ 10 αἰῶνος.

Ὁ μακαρίτης Ρόβενσῶν, διάσημος φυσικοαερο-
ναύτης, ὡς ὑπογράφεται, δὲν ἰστορήσεν ἀκριβῶς
ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ὅλα, ὅσα τῷ
συνέβησαν· οὕτω π. χ. ποιεῖται μείαν πολλῶν
φυσικῶν πειραμάτων του, ἐπιτυχῶς γενομέ-
νων ἐν Βρυξέλλαις κατὰ τὸ ἔτος 1810, παρα-
λείπων ὅλως σκηνὴν τινὰ, τῆς ὁποίας αὐτὸς ἦτον
ἂν οὐχὶ ὁ ἥρωας, τοῦλάχιστον ἡ μηχανὴ, ἵνα μετα-
χειρισθῶμεν τοὺς ἀρχαίους ὅρους τῆς θεατρικῆς
τέχνης.

Τὸ ἐσπέρας ὅτε δὲν ἦτον εἰς τὸ θέατρον τοῦ
δάσου, ὅπου ἔτερπε τὸ κοινὸν διὰ μυρίων θαυμα-
τουργημάτων, εἰδείνα συνήθως ἐν τινὶ τῶν ἐπι-
σημοτέρων ξενοδοχείων. Ἐκεῖ ἤρρασκετο νὰ διηγῆ-
ται εἰς τοὺς συνδαιτημόνας τὰ ἑκτακτα συμβάντα
τοῦ ἐπιστημονικοῦ βίου του, τοὺς κινδύνους, τοὺς

ὁποίους διήλθεν ἐν Σουηδίᾳ, τὰ ἐνέερικα ταξιδίῳ
του, τὰς λαμπρὰς τύχας, τὰς δεξιολομένας εἰς τὴν
εὐφυίαν του, τέλος τὰς ὠρᾶς ὑποδοχᾶς, τῶν
ὁποίων ἤξιοτο ἐν ταῖς ἐπισημοτέροις συνανα-
στροφαῖς τῶν Παρισίων. Οἱ ἐξοχώτεροι ἄνδρες
ἐπέζητουν τὴν φιλίαν του· ὁ Καμβασαρὸς, πλησίον
αὐτοῦ ἐλησημόνει ὅτι ἦτον ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ
κράτους, ὁ Κ. Γαλλεϋράνδος ἠσθάνετο μεγίστην
εὐχαρίστησιν ὑποκλέπων μίαν ὄραν παρὰ τῆ
διασῆμῳ φυσικῷ. Ἡ Μαρία Λουίζα ἀπήτει ἐπιμό-
νος μίαν ἐπίσκεψιν καθ' ἡμέραν παρὰ τοῦ μάγου,
τοῦ τελειοποιήσαντος ἐπαίσθητῶς τὴν φαντασμα-
γορίαν, καὶ ἡ Α. Μαγαλειότης ὁ αὐτοκράτωρ καὶ
βασιλεὺς προσεφέρετο τοσοῦτον οἰκείως πρὸς αὐ-
τὸν, ὥστε πολλάκις τὸν ἔσυρεν ἀπὸ τὸ οὖς εἰς
ἐνδείξειν ἄκρας εὐνοίας καὶ οἰκειότητος, ἧς ἤξιου
δύω ἢ τρεῖς μόνον ἐκ τῶν εὐνοούμενων του.

Ἄλλ' ὁ Κ. Ρόβενσῶν ὡμολόγει ἀπροκάλυπτως
ὅτι τῆς συνναστροφῆς ὄλων τῶν πριγκίπων καὶ
ὄλων τῶν μοναρχῶν τοῦ κόσμου προετίμα τὴν τῶν
καλλιτεχνῶν καὶ συγγραφέων. Ἐγευμάτιζε τακτι-
κῶς ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος μετὰ τοῦ Λεβρόνου, τοῦ
ποιητοῦ τοῦ *Ἐκδικητοῦ*. Ὁ Ἄνδριε δὲν ἀπηξίου
νὰ τὸν συμβουλευθῆται ἐπὶ τῶν μαθημάτων τοῦ
γυμνασίου του, ὁ Δελήλ τῷ ἀνεγίνωσκε τοὺς στί-
χους του, ὁ Ἀρνὸ τῷ ἔδιδε τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἐπι-
γραμμάτων του, ὁ δὲ Κ. Δὲ Ζουῆς, ὁ βασιλεὺς οὗτος
τῆς κριτικῆς, εἰς αὐτὸν ὄφειλε πολλὰς τῶν εὐφυῶν
ἐπιφυλλίδων του. Τέλος ὁ Μάριος Ἰωσήφ Χενιέρος
δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ χωρὶς αὐτόν· ἂν τυχὸν δὲν
τὸν ἔβλεπε δύω κατὰ σειρὰν ἡμέρας, ἔτρεχεν εἰς
τὴν οἰκίαν του, τὸν κατησπάζετο καὶ δὲν ἤθελε
πλέον νὰ τὸν ἀφήσῃ.

— Λοιπὸν θὰ εἰσθε πολλὴ εὐχαριστημένος διε-
κοψεν ὁ ξενοδόχος, διότι ὁ Ἄνδρέας Χενιέρος ἐφθα-
σεν εἰς Βρυξέλλας· κατέβη πρὸ ὀλίγου ἐδῶ εἰς τὸ
ξενοδοχείόν μας.

— Ὁ Μάριος Ἰωσήφ Χενιέρος ἀνέκραξεν ὁ Ρό-
βενσῶν μετὰ χαρᾶς θορυβώδους μὲν ἀλλὰ προ-
διδούσης ἀμνηχανίαν, ὡς ἠδύνατό τις εὐκόλως νὰ
μαντεύσῃ.

— Αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἐπὶ τοῦ καταλόγου ἐγραψε
τὸ ὄνομά του μεγάλοις γράμμασι Χενιέρος· ἄλλως
τε τὸ εἶχον ἀναγνώσει καὶ ἐπὶ τοῦ κιβωτίου του
εἶχε δὲ ἀρχικὸν στοιχεῖον Μ. Πιστεύω ὅτι θὰ γνω-
ρίσατε τὸν χαρακτῆρα τοῦ γραψίματος τοῦ φίλου
σας ἐπὶ τοῦ καταλόγου μου.

— Βεβαίως! εἶναι αὐτὸς ἀναμφισβότως, ἀ-
πῆντησεν ὁ Ρόβενσῶν· θὰ υπάγω αὐριον τὴν

πρωίαν νὰ τῷ προσφέρω τὰ σεβάσματά μου.

Αὐριον; . . . Θὰ περιμένης ἕως αὐριον νὰ ἐπανίδης τὸν φίλον σου; . . .

— Ναι, διότι πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου εἶχον μὲν ὀλίγον συγχυσθῆ.

— Ἐσυγχύσθητε μὲ τὸν συγγραφέα Καρόλου τοῦ IX, τοῦ Φενελῶνος, τοῦ Γαίτου Γράκχου! ὑπολαβῶν εἶπε νέος τις, ἐναθρονόμενος ἐπὶ φιλολογικῆ μαθήσει. Ἴ, ἂν ἤμην φίλος του ἐγὼ ἤθελον τὸν ἔχει ἤδη εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ τῷ ζητεῖ συγχώρησιν διὰ τὰ ἐναντίον μου παράπονά του, καὶ ὅχι νὰ φέρωμαι ὡς δυσηρεστημένος.

— Ἐχετε εὐγενῆ αἰσθήματα, κύριε, καὶ παραδέχομαι τὴν ιδέαν σας. Λοιπὸν θὰ σὰς μιμηθῶ, καὶ ἀμέσως τρέχω εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ φίλου μου Χενιέρου.

— Καὶ ἡμεῖς, κύριαι, προσέθηκεν ὁ ἐνθουσιώδης φιλόλογος δὲν θὰ ἐκφράσωμεν τὸν θαυμασμόν μας εἰς ἓνα τῶν μεγάλων συγγραφέων τοῦ IO. αἰῶνος; Χθὲς ἀκόμη εἰς τὸ θέατρον ἐπεφημοῦμεν μία τραγωδίαν τοῦ Χενιέρου! . . . καὶ σήμερον ὅτε ὁ Χενιέρος μᾶς τιμᾷ διὰ τῆς παρουσίας του δὲν θὰ λάβῃ δαίμα τι τῆς συμπαθείας μας; Ἀδύνατον! πρέπει ὁ Χενιέρος νὰ μάθῃ πόσον οἱ κάτοικοι τῶν Βρυξελλῶν ἐκτιμῶσι τοὺς μεγάλους ποιητὰς· δεφίλομεν νὰ τοῦ προσφέρωμεν μίαν μουσικὴν συμφωνίαν.

— Ναι, ναι, νὰ τοῦ κάμωμεν μίαν πατηνάδαν. . . Ἄξιζει, ἐπανέλαθον πανταχόθεν ἐνθουσιώδως Πατηνάδα! πατηνάδα!

Καὶ ἅπαντες ἔσπευσαν νὰ ἐτοιμάσωσι τὰ τῆς μουσικῆς συμφωνίας, συμπαραλαβόντες καὶ τὸν Ροβενσῶνα εἰς τὴν φαίδραν συναμοσίαν καὶ ἐπιφορτίσαντες αὐτὸν νὰ δημηγορήσῃ πρὸς τὸν ποιητὴν, παρουσιάζων τοὺς ἐν Βρυξέλλαις θιασώτας του. Ὁ Ροβενσῶν ἠθέλησε ν' ἀποφύγῃ τὴν τιμὴν αὐτὴν, ἀνήκουσαν, ὡς διασχυρίζετο, εἰς τινα κάτοικον τῆς πόλεως, ἀλλὰ μὴ ληφθεῖσιν ὑπ' ὄψιν τῆς ἀβροφροσύνης ταύτης, παρεκλούθησε καὶ αὐτὸς τοὺς ἄλλους.

Πρὸς διασφίσι τῶν ἀνωτέρω προσθέντων ὅτι οἱ Βέλγοι εἶναι οἱ περιφημότεροι κωμικτοὶ τῆς οἰκουμένης. Οἱ Ἴσπανοὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι ὑπερβολικοὶ εἰς τὰς νυκτερινὰς αὐτὰς μουσικὰς συμφωνίας, παραθαλλόμενοι πρὸς τοὺς καλοὺς κατοίκους τῆς Φλαμανδίας· τὰ ἐπικρατοῦντα παρὰ τοῖς τελευταίοις τούτοις εἶναι ὕλισμος καὶ κῶμος. Ἀναχωρεῖς κῶμος, ἐπιστρέφεις κῶμος· ἐάν τις ὑπανδρεύηται, ἐάν γεννᾶται παιδίον ἐάν

τις εορτάζῃ, ὁ κῶμος ποτὲ δὲν λείπει μὲ τὸν βαρούαυλόν του, τὴν βάρβιτον, τὸν αὐλόν, τὴν ἀρμονικὴν σάλπιγγα καὶ τὴν μεγάλην βάρβιτον. Φθάνουν εἰς τὴν ὠρισμένην οἰκίαν μυστηριωδῶς κατὰ τὴν ἐνάτην τῆς ἑσπέρας καὶ τοποθετοῦνται ἐν ἄκρῃ σιγῇ ὑπ' αὐτήν. Ἐν! δύο! τρία! ὁ διδάσκαλος τῆς μικρᾶς ὀρχήστρας ἐκτείνει τὸ πληκτρον του καὶ δίδει τὸ σημεῖον . . . παρευθὺς ἐκρίγνεται ἡ θριαμβευτικὴ ἀρμονία! Τὸ πλῆθος συρρέει πανταχόθεν, τὰ παράθυρα ἀνοίγονται καὶ πληροῦνται περιέργων, φαγδαῖαι χειροκροτήσεις καὶ μακραὶ ἐπευφημίαι πληροῦσι τὸν ἀέρα· τὸ δὲ σύνθημα τοῦ τέλους δίδει συνήθως ὁ τιμώμενος διὰ τῆς μουσικῆς ταύτης συμφωνίας, ὅστις πολλάκις ἐγείρεται τῆς κλίνης καὶ τρέχει εἰς τὸ παράθυρον, ὅπως ἀπαγγείλῃ τὴν προσφώνησίν του. Φορῶν τὸν νυκτικὸν σκουφὸν του καὶ κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὴν ἐφεστρίδα του, διὰ τῆς ἑτέρας προσφέρει τὰς εὐχαριστίας του καὶ ἀπομάσσει τὸ ἐκ τῆς συγκινήσεως κατακυλιόμενον ἐπὶ τῶν παρειῶν του δάκρυ.

Ἐνῷ δραστηρίως κατεγίνοντο περὶ τῆς δοθησομένης μουσικῆς συμφωνίας εἰς τὸν Κ. Χενιέρον, οὗτος ἀφοῦ ἀπηλλάγη τῶν ὑποδημάτων του καὶ ἤναψε πῦρ εἰς τὸ δωμάτιόν του, διότι ὁ Νοέμβριος ἦτον ἄρκετὰ ψυχρὸς, ἀφῆκε τὰ ὀδοιπορικά του ἐνδύματα καὶ ἐνεδύετο θερμὸν καὶ πλατὺ ἐπανοφόριον μάλλινον ἀφοῦ προηγουμένως διέταξε νὰ τῷ φέρωσι εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸ γεῦμα ἦτον δὲ εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τις ἐκ τῶν τρόπων τοῦ μικροσώμου τούτου ἀνδρὸς, ἄγοντος τὸ πεντηκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος, τὴν ἄπειρον ψυχικὴν εὐχαρίστησιν ἀνθρώπου διαφυγόντος μέγαν κίνδυνον, ἢ τοῦλάχιστον κακὴν τινα συνάντησιν. Ἀνέπνεεν ἐν ἀνέσει, ἐκόμπαζεν ἐπὶ τῆς ἑδρας του καὶ ἐγοητεύετο ἐκ προσιμίων ἀπὸ τὸ δεῖπνον του. Ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ὄρεξις, ὧν ἦτον ἐστερημένος ἐπὶ τινα καιρὸν ἕνεκα δυσχεροῦς γεγονότος, ἐπανήρχετο τέλος πάντων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

Τῷ ἐπανήλθεν ὅμως ἐν μέρει ἡ προτέρα του ἀθυμία, ὅτε εἶδε τὸν ξενοδόχον αὐτοπροσώπως μὲ τὸ χειρόμακτρον ὑπὸ μάλης κομίζοντα τὸ φαγητὸν, ἀντὶ νὰ στείλῃ κατὰ τὸ σύνθημα ἓνα τῶν ὑπηρετῶν του· ἐνυπῆρχε δὲ εἰς τοὺς τρόπους τοῦ ἀνθρώπου τούτου, εἰς τὸ πονηρὸν μείδιμά του, καὶ τὰς ὑπερβολικὰς περιποιήσεις του, δὲν εἰζεύρω μυστήριόν τι ἐγγυὸς νὰ προδοθῇ. Ὁ ξενοδόχος ἐκτὸς τούτου παραδόξως πῶς ἔσπεσε

νὰ ἐπανάκλυθῃ συνεχῶς τὸ ὄνομα τοῦ ξένου. Τούτο ἤχει κακῶς εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα τοῦ ὀδοιπόρου. Ὁ Κ. Χενιέρος δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλο τι; ὁ Κ. Χενιέρος μένει εὐχαριστημένος; ὁ Κ. Χενιέρος δὲν διατάσσει τίποτε ἄλλο; Πῶς ὁ Κ. Χενιέρος εὔρε τὸ ψητὸν ὄρνιθον;

Ἄλλ' ἐκεῖνος, πρὸς τὸν ὁποῖον αἱ τοιαῦται καὶ τοσαῦται ἐγένοντο περιποιήσεις, ἠκολούθει διὰ τοῦ βλέμματός καὶ μετ' ἀνητυχίας ὅλα τὰ κινήματα τοῦ ξενοδόχου, διότι ἐν τῇ ὑπερβολῇ τῆς φιλοφροσύνης ὑπέωπτευσεν τὴν εἰρωνίαν. Ἐν ᾧ λοιπὸν προσεπάθει νὰ ἀναικλήψῃ τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος τούτου, καὶ ὡς ἐβρέθη ἡ τοιαύτη προσπάθεια δὲν ἐγένετο ἄνευ τινος ταραχῆς, αἴφνης ἡ μουσικὴ συμφωνία ἀντήχησεν εἰς τὴν ὁδόν.

Τὸ περὶονιον ἐξέφυγε τῶν χειρῶν τοῦ Χενιέρου καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐκαλύφθη ὑπὸ νεκρικῆς ὀχρότητας, πρὸ πάντων ὅτε ὁ ξενοδόχος ἀνεφώνησεν.

— Ὁ Κ. Χενιέρος δὲν περιέμενε βεβαίως τὴν ὑποδοχὴν ταύτην!

— Καὶ πῶς ἔμαθον τὴν ἀφιξίν μου εἰς Βρυξέλλας;

— Ὀρεῖλετε τὴν τελευτὴν ταύτην εἰς τινα φίλον σας ἐκ Παρισίων, ὅστις σὰς ἀνεγνώρισεν.

— Ὁ κακοῦργος, τὸ τέρας! ἀνέκραξεν ὁ ὀδοιπόρος· ἐγκαταλείπω τοὺς Παρισίους διὰ νὰ τὸν ἀποφύγω, καὶ ἐκεῖνος μὲ ἀκολουθεῖ, καὶ μηχανᾶται τοιαύτας σκηνάς! Τί θόρυβος! Τί ἀλλαγμός! Τί ἔκαμα λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον;

— Δὲν πρέπει νὰ κακοφανῇ εἰς τὸν Κ. Χενιέρον, εἶπε ταπεινῶς ὁ ξενοδόχος, ὅστις ἔκαμε τὸν πεπαιδευμένον ἠξεύρουσαν νὰ τὸν ἐκτιμήσουν εἰς Βρυξέλλας καθὼς καὶ εἰς Παρισίους, ὅθεν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ σεβασθῶμεν τὸ *incognito* ἀνδρὸς, οἷος ὁ Κ. Χενιέρος.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἀντὶ νὰ κατασιγᾶσιν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὰς σπασμωδικὰς κινήσεις τοῦ ἥρωος τῆς τελευτῆς, ἠρέθιζον ἐξεναντίας περισσώτερον αὐτόν. Ἐν τούτοις ὁ κῶμος ἐξηκολούθει μετ' αὐξανόμενης μεγαλοπρεπειᾶς! Ἐάν οἱ μουσικοὶ ἔπαυον πρὸς στιγμὴν, τὸ πλῆθος ἐξέπεμπε φωνὰς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ ξένος διέκρινε κάλλιστα τὸ ὄνομά του.

Ὁ Χενιέρος! Ὁ Χενιέρος! Ὁ Χενιέρος!

Μετὰ τοιοῦτον θόρυβον δὲν ὑπάρχει ὑπεκφυγὴ, ἐφέλλισε, πρέπει νὰ ὑποστῶ τὴν τύχην μου.

Ἠγέρθη καὶ ἀνοίξας τὸ κιβώτιόν ἐλαβε ζεύγος

πιστολίων καὶ τὰ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς ἐστίας· ὁ ξενοδόχος, ὅστις δὲν ἠνόησε πλέον, ἢ μάλλον ὅστις οὐδέποτε ἐνόησεν, ἔσπευσε νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τοῦωματίου ἐκστατικῶς, διότι πρώτην φορὰν ἔβλεπεν ἄνθρωπον ἀπελιπόμενον οὕτως ἕνεκα συνηθεστάτου κῶμου.

— Τώρα, εἶπεν ὁ νέος φιλόλογος ὁ προσκαλέσας τὰς ἀποδιδόμενας τῷ ποιητῇ τιμὰς, ὁ Κ. Χενιέρος θὰ ἐξέλθῃ βεβαίως εἰς τὸν ἐξώστην ὅπως ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστήσεις του.

— Δὲν ἀμφιβάλλω, προσέθηκεν ὁ φυσικός, ὅστις ἴστατο εἰς τὸ σκοτεινότερον μέρος τῆς αὐλῆς· πρέπει νὰ τὸν φωνάζωμεν.

— Εὐγε, εὐγε ὁ Χενιέρος, ὁ Χενιέρος! ἐκράυγασε τὸ πλῆθος· ὁ Χενιέρος!

— Εὐγε! ἓνας στέφανος! πρέπει νὰ τὸν στεφανώσωμεν, προέτεινέ τις.

Οἱ Βέλγοι προσφέρουσι στεφάνους μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας μεθ' ἧς καὶ μουσικὰς συμφωνίας. Ἡ πρότασις λοιπὸν ἐγένετο δεκτὴ μετὰ παραφορᾶς, καὶ ἔτραξαν πρὸς εὐρεσιν στεφάνου.

— Ἐπειδὴ δὲν πληροῖ τὰς εὐχὰς μας, ἐπειδὴ δὲν παρουσιάζεται, ἀναβῆτε εἰς τὸ δωμάτιόν του, εἶπεν ὁ ἐρευρητὴς τῆς θριαμβευτικῆς προτάσεως. Ὑποχρεώσατέ τον νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ παράθυρον, καὶ τότε ἐγὼ τοῦ θέτω ἐπιδεξιῶς τὸν στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Ἀνάγκη πᾶσα ὁ Ροβενσῶν νὰ ὑπακούσῃ.

Ἀμφότεροι ἀνέβησαν λοιπὸν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἐκτύπησαν ἐλαφρῶς τὴν θύραν τοῦ ὁ Χενιέρος ἦλθε νὰ ἀνοίξῃ ὁ ἴδιος.

— Γνωρίζω τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεύσεώς σας, καὶ ποῖος σὰς στέλλει, εἶπεν ὁ ὀδοιπόρος. Εἶμαι εἰς τὰς διαταγὰς σας, ἀλλ' ἀφήσατέ με νὰ ἐνδυσθῶ.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη· σὰς περιμένουν μετὰ τοσαύτης ἀνυπομονησίας, ὥστε οὐδεὶς θὰ προσέξῃ εἰς τὸ ἀτιμέλητον τῶν ἐνδυμάτων σας· ἐκτὸς δὲ τούτου τὸ ἀτιμέλητον τῶν ὀδοιπόρων εἶναι λίαν συγγνωστόν.

— Ἀλλὰ ποῖος ἔλαβε τὴν καλοσύνην νὰ σὰς πληροφορήσῃ περὶ τῆς ἀφιξείας μου; εἰς ποῖον χρεωστῶ τὰς τοιαύτας καταδιώξεις;

— Ὅποια μετριοφροσύνη νὰ ὀνομάζητε καταδιώξεις τὰς τιμὰς, ἄς σας ἀποδίδουσιν ἐπαξίως. Ἄλλως τε, Κύριε, ὁ φίλος σας Ροβενσῶν ἐγνώρισεν τὸν χαρακτῆρά σας.

— Ροβενσῶν! ὁ φίλος μου! ἀλλὰ δὲν γνωρίζω κανένα Ροβενσῶν! πρώτην φορὰν ἀκούω τὸ ὄνομά του!

— Ναι, ἐγώ, εἶπεν ὁ ἀεροναύτης, ὅστις ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ ἐβρίσθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἐκθάμβου ὀδοιπόρου.

— Ἀλλὰ δὲν σὰς γνωρίζω, Κύριε.

— Συγχωρήσατε ἐν τῇ πανηγυρικῇ ταύτῃ ἡμέρᾳ τὰ πρὸς ὑμᾶς φράγματά μου. Τὰ ἐξομολογεῖται, μετανοεῖ, προσέθηκεν ὁ νέος Βέλγος· μὴ τὸν τιμωρήτε πλέον, προσποιούμενοι ὅτι δὲν τὸν γνωρίζετε.

— Ἄν δὲν ἔχασα εἰσέτι τὸ λογικόν μου, θὰ τὸ χάσω μετ' ὀλίγον, ἀνέκραξε θρηνηδῶς ὁ ἀτυχῆς ἐν ἀπελπισίᾳ.

— Ὁ Χενιέρος! ὁ Χενιέρος! ἠκούσθησαν μυρίαί φωναί.

Ἐπέσεν ὠχρὸς καὶ ἀπηυδατισμένος ἐπὶ τῆς ἑδρας του.

— Εἶναι λοιπὸν ἀληθῆς δολοφονία! Ἐνόμιζον ὅτι τὰ εἶχα μὲ ἕναν ἄνθρωπον, καὶ ἰδοὺ δόλοκληρος λαὸς ζητεῖ τὴν κεφαλὴν μου, εἶπε μὲ πικρὸν γέλωτα.

— Ναι, τὴν κεφαλὴν σας ζητοῦν, διέκοψεν ὁ Βέλγος, παρεξηγῶν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Μὴ ἐπιμένετε πλέον ἀνοούμενοι, καταδεχθῆτε νὰ τὴν προσφέρετε.

— Νὰ δώσω τὴν κεφαλὴν μου! νὰ δώσω τὴν κεφαλὴν μου! ἐπανελάβην ὁ ἀτυχῆς ἐν ταραχῇ, ὥσει εὐρισκόμενος ἐν συγκεχυμένῳ ἐνεῖρω καὶ μὴ δὲν πλέον ἔννοῶν.

Ὁ νέος Βέλγος ἠνέφεζε τὸ παράθυρον μετὰ ταχύτητος καὶ βίβηται ἐπὶ τοῦ Γάλλου παρέρυον αὐτὸν πρὸς αὐτό· ἐκεῖνος δὲ ἐνόμισεν ὅτι θέλουσιν νὰ τὸν κρημίνωσιν καὶ νὰ τὸν βίβωσιν εἰς τὸ πλῆθος· ἐπιάσθη λοιπὸν παντὶ σθένει ἀπὸ τὸν ἐξώστην. Ἄμα τὸν εἶδον οἱ θεαταί, συγκινηθέντες ἀπὸ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν ἀντίστασιν του πρὸς τὰς προσφερομένας αὐτῷ τιμὰς, ἐξέπεμψαν ζητωκραυγὰς ἱκανὰς νὰ διαβρίξωσι τὸ ἀκουστικὸν ὄργανον πυροβολιστοῦ, συνειθισμένου εἰς τοὺς κρότους τῆς κανονοστοιχίας.

Τέλος πάντων κατώρθωσε ν' ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ Βέλγου, ἐνῶ ὁ Ροβενσῶν ἔφυγε, καὶ ὠθήσας τὸν ἐνθουσιῶδη θαυμαστὴν του ἐκτὸς τοῦ δωματίου, καταπλαγέντα βεβαίως ἐκ τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς· ἐκλειδώθη ἐντὸς, ἐκλείσει τὸ παράθυρον καὶ κατεβίβασεν ὀρμητικῶς τὰ παραπετάσματα. Τότε δὲ ἐνῶ κατεγίνετο, πρᾶγμα τι ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του.

— Στέφανος! Στέφανος! πραγματικῶς καθὼς

τὸ ἔλεγεν, ἦτο νὰ γίνῃ τις τραγῶς. . . .

Ἐνῶ ἔμενον ἐκεῖ ὡς λίθος, καὶ ἐπίστευον ὅτι ἦτο παίγιον ἐφιάλτου, ὅστις τὸ ἀληθὲς ἀναμηνύει μετὰ τοῦ ψεύδους μὲ φανταστικώτατα χρώματα, ἤκουσεν αἰφνης ὑπόκωφον βοήν εἰς τὴν κλίματ' ὠμίλου ταπεινῆ τῆ φωνῆ καὶ ἐβιάζον μετὰ προφυλάξεως. Μετ' ὀλίγον ὁ κρότος, κατέστη ἐπαισθητότερος καὶ ἐγγύτερος. Ἐστάθησαν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου του, ὅπου ἐγένετο μυστηριώδης τις σύσκαψις, καὶ ἔπειτα ἔκρουσαν αὐτὴν ἐλαφρῶς. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀπεκρίνετο ἐπέμενον, καὶ φωνή τις ἠκούσθη διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ κλειθροῦ.

— Κύριε Χενιέρε, ἀνοιξατέ μας, μὴ ἐναντιοῦσθε μὴν ὑποκρίνεσθε πλέον ἀνοφελῶς· ὁ ἐν Βρυξέλλαις εὐρισκόμενος φίλος σας Κ. Ροβενσῶν, ὁ περίφημος φυσικὸς, σὰς ἀνεγνώρισε κάλλιστα.

— Δὲν σὰς γνωρίζω, ποτὲ δὲν ἐγνώρισα οὔτε Ροβενσῶνα, οὔτε φυσικόν τινα· πότε θὰ τελειώσῃ ὁλος αὐτὸς ὁ μυστικισμὸς; τί θέλετε ἀπὸ ἐμὲ;

— Νὰ σὰς παρακαλέσωμεν νὰ τιμῆσθε διὰ τῆς παρουσίας σας τὸ ἔκτακτον συμπόσιον, τὸ ὁποῖον θέλομεν νὰ σὰς προσφέρωμεν.

— Συμπόσιον! εἰς ἐμὲ; διατί; οὔτε σὰς γνωρίζω οὔτε μὲ γνωρίζετε!

— Πόσον ἰδιότροποι εἶναι οἱ μεγάλοι ποιηταί; εἶπεν εἰς τοὺς συνεταίρους του εἰς ἐκ τῶν πολιορκούντων τὴν θύραν, παράδοξος ἐπιμονή! ἀνάγκη πᾶσα διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιτύχωμεν τὸ ζητούμενον. Μοῦ διηγήθησαν ὅτι κατέφυγόν ποτε εἰς αὐτὸ τὸ μέσον οἱ θαυμασταί τοῦ Ρουσσώ, καὶ ὅτι ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ ἔμεινε λίαν εὐχαριστήμενος· θὰ ἰδῆτε!

— Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἤρχισε ν' ἀνασηκῶν τὴν θύραν δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων. Αἰφνης τὸ κλειθρον ὑπεχώρισε καὶ ἡ θύρα ἠνεώχθη βιαίως· ὁ εὐφυῆς κατορθωτὴς τῆς πράξεως αὐτῆς, γαῦρος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, εἰσέβηκε πρῶτος εἰς τὸ δωμάτιον καὶ λαθὼν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸν ὀδοιπόρον ἐκόμισεν αὐτὸν ὡς νήπιον ἐνώπιον τῶν φίλων του, ἐκπεμπόντων χαρμοσύνοὺς κραυγὰς. Μετὰ πέντε λεπτά ὁ ξένος εὐρίσκειτο καθήμενος εἰς τὴν θέσιν τῆς τιμῆς μεγάλης τραπέζης. Μαρτυρικῶς διεμαρτυρήθη ἐκ νέου, ματαίως ἐζήτησε νὰ τῷ ἐπιτρέψωσι πρὸς στιγμὴν νὰ ἐνδυσθῆ ὀλίγον εὐπροσπίς· ἠναγκάσθη ἐκὼν ἀέλων νὰ μείνῃ ὡς ἐν αἰγυμνασίᾳ· ἐπάναγκες ἦτο νὰ συμμετάσχη τοῦ ἐξαίρετου δείπνου, ἂν καὶ ἐνδεδυμένος τὰ νυκτικὰ του.

Ὁ ἀεροναύτης Ροβενσῶν καθήμενος δεξιὰ τοῦ ἤρωος τῆς τελετῆς ἦτον ἴσως ὁ μόνος ἐκ τῶν συνδικαιτημένων, ὁ μὴ ἀποδίδων τὴν ὀφειλομένην τιμὴν εἰς τὸ φαγητόν. Ἐφαίνετο δυσθυμῶν, καὶ ἀντήλλασεν ἀνοφελῶς βλέμματα συνεισησέως μετὰ τῶν ἄλλων συνδικαιτημένων, ὡς αἰεὶ ὁ Χενιέρος ἤκουε μετ' ἐκπλήξεως τοὺς οἰκίους λόγους τοῦ γείτονός του. ἤρχισαν νὰ πιστεύωσι γενικῶς ὅτι ὁ ἀξιοτίμος φυσικὸς πολὺ ὀλίγον ἐγνώριζε τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὑποκείμενον, καὶ ὅτι παρὰ πολὺ ἐπῆρσεν ἑαυτὸν διατεινόμενος φιλίαν ἀδελφικὴν μετὰ τοῦ ποιητοῦ. Κατησχρημένος καὶ δυσανασχετῶν, ὡς πᾶς ψεύστης συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφρόνῳ, καὶ βλέπων καταφρόνον ὄλον τὸ οἰκοδόμημά του, ἤθελε δώσει μετὰ χαρᾶς χίλια τάλληρα ὡς εὐρεθῆ ἑκάτῳν λέοντα μακρὰν τῶν Βρυξελλῶν καὶ τοῦ συμπόσιου. Φεῦ! ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἠγάπησε, καὶ νὰ προσποιῆται τοῦλάχιστον τὸν εὐθυμον ἐν τοιαύτῃ καταδρομῇ.

Μετὰ τὸ ἐπίδειπνον εἰς τῶν συνδικαιτημένων ἠγέρθη, ἐν ἄκρᾳ συγκινήσει καὶ ταραχῇ ἐξέβηκε τοῦ κόλπου του χαρτίον τι καὶ ἐξεφώνησε μὲ πρέμουσαν φωνὴν τὴν ἐξῆς πρόποσιν.

— Προπίνω ὑπὲρ τοῦ Χενιέρου, τοῦ μεγάλου ποιητοῦ! τοῦ διασημοῦ δραματοποιῦ, τοῦ ὁποῦ εὐφυῆς θαυμάζει τὸ Βέλγιον καὶ σύμπασα ἡ Εὐρώπη! Εἶθε νὰ μὴ λησμονήσῃ ποτὲ τὴν φιλόξενον ὑποδοχὴν, τὴν ὁποῖαν ἡ πόλις τῶν Βρυξελλῶν ἔλαβε τὴν τιμὴν καὶ ἠξιώθη νὰ τῷ προσφέρῃ. Εἰς ὑγείαν τοῦ Χενιέρου, εἰς ὑγείαν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ!

— Εἰς ὑγείαν τοῦ Χενιέρου, εἰς ὑγείαν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ! ἐπανελάβον ἐν χορῷ οἱ συνδικαιτημένοι.

Ἐκεῖνος δὲ πρὸς ὃν ἐγίνοντο αἱ τοιαῦται καὶ τηλικαῦται τιμαὶ ἠγέρθη. Πάντες ἐσιώπησαν καὶ ἠεροῦσθησαν θρηνητικῶς.

— Κύριοι, εἶπεν, εἶμαι λίαν συγκεκινημένος διὰ τὴν καλὴν σας ὑποδοχὴν, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τὴν ὀφείλω εἰς μίαν παρεξήγησιν. Ἴσως ὑπάρχει τις ὁμώνυμος ποιητὴς, ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ οὔτε αὐτὸν, οὔτε τοὺς στίχους του γνωρίζω ἐγώ. Εἶμαι ὁ Ματθαῖος Ἰωάννης Χενιέρος, οἰνοπώλης εἰς Βορδῶ, καὶ ἦλθον ἐκ Παρισίων, ὡπως ἐξασκήσω τὸ ἐμπόριόν μου. . . .

Ζωηρὸς ψυθιρισμὸς δυσαρρεσκείας διέκοψεν αὐτὸν.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν εἶναι παρὰ πολὺ, ἔλεγεν, ἡ ἐπιμονὴ σου καθίσταται ἀφόρητος· διὰ ποῖους

μὰς ἐκλαμβάνει; δὲν εἴμεθα ἄνθρωποι διὰ νὰ μᾶς προσποιῆται τὸν μυστηριώδη!

Ἐπειτα ἤρχισαν ν' ἀποτεινώνται πρὸς τὸν Ροβενσῶνα.

— Λοιπὸν, Κύριε, θέσατε ἐν τέρμα εἰς τὴν ἐπιμονὴν, τὴν ὁποῖαν ἔχει ὁ Κ. Χενιέρος, ὡπως ἀμφισβητῆ τὴν ταυτότητά του. Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ μέγας ποιητὴς, τὸν ὁποῖον κολακεύομεθα ὅτι φιλοξενούμεν; ὁ εὐφραδὴς αὐτοῦ κάλαμος δὲν ἔγραψε τὴν τραγωδίαν τοῦ Καρόλου Θ' ;

— Ὁ Κ. Χενιέρος εἶναι μέγας ποιητὴς, ἐβεβαίωσεν ὁ Ροβενσῶν.

— Δὲν εἶσθε σεις ὁ φίλος του;

— Ἡ φιλία μεγάλου ἀνδρός εἶναι θεῖον εὐεργέτημα.

— Ἀλλὰ δὲν ἀπαντᾶτε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας, διέκοψεν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ διαβόητος πρὸ ὀλίγου τὴν θύραν· ὁ Κύριος εἶναι καὶ ἡ δὲ ποιητὴς Χενιέρος;

— Ὁ ποιητὴς Κ. Χενιέρος, ἐψέλλισεν ὁ ψεύστης.

— Λοιπὸν Κ. Χενιέρε, ἐξηκολούθησεν ὁ γεννάδας ἐξαπτόμενος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, σὰς γνωστοποιῶ ἐκ μέρους μου καὶ ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν μου, ὅτι πᾶσαν περαιτέρω ἄρνησίν σας θέλομεν θεωρῆσαι ὡς προσβολὴν καὶ ζητήσιν ἱκανοποίησιν διὰ τῶν ὅπλων.

— Μονομαχίαν! μονομαχίαν!

— Ἐκλέξατε μεταξὺ τῆς φιλίας καὶ τῆς ἐκδικήσεώς μας.

— Ἐπειδὴ τὸ θέλετε, εἶπε μετὰ λύσσης, ἔστω! εἶμαι μέγας ποιητὴς· θέλετε τίποτε ἄλλο;

Ραγδαίαι χειροκροτήσεις διεδέχθησαν τὸν λόγον του· πάντες ἔσπευσαν νὰ τὸν συγχαρῶσι διὰ μυρίων περιπτύξεων καὶ ἀσπασμῶν.

— Ὁ ῥήτωρ ἐζήτησεν ἐκ νέου τὸν λόγον.

— Τώρα, Κύριοι, πρέπει νὰ παρακαλέσωμεν τὸν Κ. Χενιέρον νὰ μᾶς ἀπαγγείλλῃ στίχους.

— Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἔκαμα στίχους, οὔτε ἀνέγνωσα ποτέ!

Καὶ πάλιν ἀντήχησε μεγάλως ἡ φωνὴ τοῦ προγνωμοδοτήσαντος, ἐνῶ ἡ ἀγανάκτησις μεταῦδεντο ἐκ νέου εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα, ἐξημμένα ὑπὸ τοῦ οἴνου.

— Κύριοι, εἶπεν εἰς ξένος μετριοφρονὸς καθήμενος εἰς ἀπόκεντρόν τι μέρος τῆς τραπέζης, ὅστις εἶχε ζητήσιν τὴν ἀδεικνῆ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ συμπόσιον, μαθὼν ὅτι ὁ ἤρωος τῆς τελετῆς ἦτον ὁ Χενιέρος. Κύριοι, ὁ Κ. Χενιέρος ἔλαβε τὴν καθέστην νὰ μοὶ ἐμπιστευθῆ τοὺς στίχους τοὺς ὁ-

ποιούς προσφάτως συνέθεσεν. Ἄν μοι τὸ ἐπιτρέψετε θέλω τοὺς ἀπαγγεῖλει, καὶ οὕτω γίνεται συμβιβασμός.

— Μάλιστα, μάλιστα!

Ἐνῷ ὁ Κ. Χενιέρος τὸν ἐθεώρει ἐκστατικός, ὁ ἄγνωστος ἐγερθεὶς ἀπήγγειλεν ἄσμα τι περὶ συκοφαντίας μετὰ τοσαύτης εὐφραδείας καὶ χάριτος, ὥστε ἔτυχε γενικῆς ἐπιδοκιμασίας. Μετὰ ταῦτα ἐδέησεν ὁ βασιλεὺς τῆς τελετῆς νὰ υποστῇ τὰς προσήσεις καὶ τὰς συγχαριτηρίους εὐχὰς ἐνὸς ἐκάστου διὰ τοὺς ὠραίους καὶ ἐξαισίους στίχους του.

Τέλος ἡ πέμπτη τῆς πρώτης χάριτι Θεοῖς ἔδωκε πέρασ εἰς τὴν θορυβώδη αὐτὴν τελετὴν. Ὁ ποιητὴς ἀφῆθη ἐλεύθερος ν' ἀναχωρήσῃ ἀλλὰ μὲ ὄλην τὴν σπουδὴν του πρὸς ἀναχώρησιν δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ τῆς αἰθούσης χωρὶς νὰ θλίψῃ τὴν χεῖρα ἐκείνου, ὅστις τόσον γενναίως ἔσπευσεν εἰς βοήθειάν του.

— Σὰς τὸ ἐπαναλαμβάνω, Κύριε, προσέθηκε τελειοῦν τὰς εὐχαριστίας του, δὲν εἶμαι ποιητῆς, οὐδὲ γνωρίζω κἄν τὸν Κ. Χενιέρον τὸν στιχουργὸν μάλιστα τὸν μισῶ διὰ πολλὰς αἰτίας· τὸ δυστύχημα εἶναι ὅτι εἴμεθα συνώνυμοι ἐσχάτως ὑπέστην τόσους προπηλακισμοὺς δι' αὐτὴν τὴν ἀληθινὰ σύμπτωσιν. Ἐν Παρισίους ἐκαθήμην ἡσύχως εἰς τὸν κήπον τῶν ἀνακτόρων καὶ ἔπινον τὸν καφρὸν μου μεθ' ἐνὸς φίλου, ὅστις ὅταν ἀναχῶρει μοι εἶπεν «ὕγιάινε Χενιέρε!» Αἰφνης βλέπω ὄλων τὰ βλέμματτα στρεφόμενα ἐπάνω μου μετ' ἐκπλήξεως· ὁ σιτευτὸς μὸσχος δὲν διεγείρει πλείονα περιέργειαν. Τέλος, ἐνῷ ὅπως ἐξηγήσω τὸ φαινόμενον τοῦτο παρετήρουν τὰ ἐνδύματά μου, μὴ τι γελοῖον ἐπ' αὐτῶν ὑπῆρχε, νέος τις ἀποχωρισθεὶς ὁμίλου τινος, ὄρμηξ, μοῦ ἀνατρέπει τὸν καφρὸν καὶ κραυγάζει — Δολοφόνε τί ἔκαμες τὸν ἀδελφόν σου Ἀνδρέαν;

Ἐγείρομαι διαμαρτυρούμενος, λέγω ὅτι ποτὲ δὲν εἶχον ἀδελφόν, τὸν ἀποκαλῶ συκοφάντην, τὸν ἀπελθῶ ὅτι θὰ τὸν καταδιώξω δικαστικῶς, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ προσκαλεῖ εἰς μονομαχίαν, δικηκρῦττων δημοσίῃ ὅτι τὴν ἐπαύριον θὰ ἔλθῃ νὰ μοῦ κόψῃ τὸν λαγυρὸν.

— Δὲν εἶμαι πολεμιστῆς, Κύριε! ἡ σκηπὴ αὐτὴ μὲ ἔκαμε νὰ ἐπισπεύσω τὸ ταξιδίδιόν μου εἰς Βρυξέλλας κατὰ ἐκτὸς ἡμέρας... καὶ αὐτοὶ οἱ δαιμονισμένοι Βέλγοι μὲ δολοφονοῦν μὲ τοὺς κώμους καὶ τὰ συμπόσια των! ὁ διάβολος νὰ ἐπάρῃ ὄλους τοὺς ποιητὰς γενικῶς, καὶ τὸν Χενιέ-

ρον ἰδίως!

— Κύριε, ἀπήντησε μειδιῶν ὁ ἄγνωστος, βεβαιωθῆτε ὅτι ὁ Κ. Χενιέρος θὰ λυπηθῇ πολὺ δι' ὅσα ὑπέστητε ἕνεκα αὐτοῦ, ἂν καὶ αὐτὸς δὲν πταίῃ διόλου.

Ἐπειτα ἐπλησίασε πρὸς τὸν Ρόβενσῶνα· — Γνωρίζετε ἀρκετὰ καλῶς τὸν ποιητὴν Χενιέρον, φίλτατε θαυματοποιεῖ βεβαίως θὰ τοῦ διηγῆσθε τὸ συμβάν, πιστεύω δὲ ὅτι θὰ λυπηθῇ πολὺ· ἀλλὰ διατὶ δὲν ἐλάβετε τὴν καλοσύνην νὰ ἀπαλλάξῃτε τὸν κύριον, λέγοντες ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ ποιητῆς.

Ὁ ψεύστης ἠρυθρίασεν, ἔκαμε μορφασμὸν ἐμφαντικόν, καὶ ἐψιθύρισε τὴν λέξιν, μυστηκισμός.

— Κύριε, ἐξεκολούθησεν ὁ ξένος, εἰσθε ἄνθρωπος λίαν εὐτράπελος, ὥστε ἐπιθυμῶ νὰ σὰς ἐπαινίδω ὅταν ἔλθῃτε εἰς Παρισίους θὰ λάβῃτε τὸν κόπον νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε ἰδοὺ τὸ ὄνομά μου.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν τῷ ἔδωκε τὸ ἐπισκεπτήριόν του· ἀγνωστὸν ὄνομα ἀνέγνωσεν ὁ φυσικός, ἀλλ' ὠχρίασεν. Ἐχαιρέτησεν ἐδαφιαίως καὶ ἀνεχώρησε τὴν ἐπιούσαν εἰς Γερμανίαν.

Ὁ δὲ Κ. Χενιέρος ὀδοιπόρος καὶ οἰνοπώλης ἐν ταῦτῳ ἀνεχώρησε τὴν ἐπιούσαν εἰς Παρισίους, καὶ παρυσθὺς ἔσπευσε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας, ὅπως λάβῃ τὴν ἀδειαν νὰ προτάξῃ ἐν Σ εἰς τὸ ὄνομά του, μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ὀνόματος τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς του. Ἰπεγράφετο λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς Σχεριέρος Μακῶν.

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Χρυσαλλίδος.»

Κύριε Συντάκτα.

Ἡ Χρυσαλλίς εὐηρεστήθη νὰ τιμήσῃ ἐσχάτως τὸν Φειδίαν καὶ Περικλῆ μου διὰ μακρὰς κριτικῆς αὐτοῦ ἀναλύσεως. Μὴ ἐπεμβαίνων, μήτε δικαιούμενος νὰ ἐπέμβω εἰς τὰς καθόλου περὶ αὐτοῦ κρίσεις τῆς, ἥμιστα διατεθειμένος νὰ μιμηθῶ ἐπὶ καλλιτεχνικοῦ ἀντικειμένου τὸν pro domo λόγον τοῦ Κικέρωνος, λυποῦμαι μόνου ἀναγκαζόμενος νὰ παρατηρήσω ὑμῖν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ποιήματός μου παρεμορφώθη ὄλως, ἐκτιθεμένη παρὰ τοῦ κριτικοῦ τῆς Χρυσαλλίδος.

Ἐξηγοῦμαι Διαμελίζων ὁ Κύριος οὗτος τὸν ἀπλοῦν τοῦ Φειδίου καὶ Περικλέους μῦθον, παρα-

τηρεῖ, φθάνων εἰς τὸ μέσον τοῦ δευτέρου μέρους, ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ περιγραφόμενον συμπόσιον «εἰσάγεται ἀνευ ἀνάγκης ἐν τῷ ποιήματι.» Ἡ φράσις αὕτη μ' ἐμβάλλει εἰς τὸ σκληρὸν δίλημμα νὰ υποθέσω ἢ ὅτι ὁ κρίων με δὲν ἀνέγνωσε μέχρι τέλους τὸ δεύτερον τοῦ ποιήματος ἄσμα, ἢ ὅτι ἀναγνώσας—υποθέτω κ' ἐνόησας—αὐτὸ, τὸ ἐλησμόνησε (δὲν ἐπιθυμῶ νὰ πιστεύσω ἐκ προθέσεως). Ἄλλως, ἂν ἡ τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο δὲν συνέβαινεν, ἤθελε παρατηρήσει οὗτος ὅτι ἐκεῖ, ἀμέσως πρὸ τῶν ὀρχηστρίδων, ἄς δὲν ἐλησμόνησεν ἐν τῇ κριτικῇ του, εἰσάγεται ὁ παράσιος Χρέμης, ἐκπροσωπῶν τὸν ἀμφίβιον ἐκείνον καὶ διεφθαρμένον τῶν τότε Ἀθηνῶν πληθυσμὸν, ὅστις, κύπτων πρὸ τοῦ ἀνίσχοντος ἡλίου, καὶ προσκυνῶν τοῖς δυνατοῖς τῆς ἡμέρας, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀφώρα ἢ εἰς τὰς κωπαιὰς ἐγγέλεις καὶ τὸν κλαζόμενον οἶνον τῶν συμποσίων των, κακολογῶν καὶ δυσφημῶν αὐτοὺς ἀπόντας, συμμεριζόμενος τὴν κατ' αὐτῶν καταφορὰν τῶν δημοκόπων ἐχθρῶν των, καὶ παρασκευάζων οὕτως ἐκτυτῷ θέσιν εἰς τὰς μελλούσας τῶν μελλόντων δυνατῶν εὐωχίας· τοιοῦτος ὁ Χρέμης. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸν περιγράφω διὰ τεσσάρων μόνον στίχων, ἀλλ' ὑποθέτω τὸν ἀναγνώστην μου—πολὺ δὲ μᾶλλον τὸν κριτικόν μου—ἐξωκωιόμενον πρὸς τὸ καθόλου πνεῦμα τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης ἐποχῆς, καὶ συνοίδα ὅτι δὲν γράφω ἱστορίαν. Ὁ Χρέμης οὗτος, μεθυσθεὶς βαθμηδὸν, λύει τὴν γλῶσσάν του καὶ λέγει μεγαλοφώνως ὅτι μυστικὰ εἶχεν ἀκούσει παρὰ τῆς σπουδαρχούσης νεολαίας, μεθ' ἧς ἀνεστρέφετο· ἀνακράζει ὅτι καὶ αὐτὸς ἠδύνατο νὰ γείνη κύβερνήτης τῶν Ἀθηνῶν, νὰ δαπανᾷ συμμαχικά χρήματα εἰς οἰκοδομὴν ναῶν καὶ ἐγερσιν ἀγαλλμάτων, νὰ ἐστιᾷ κηφῆνας, καὶ νὰ βλέπῃ τέλος—τῷ παρατηρεῖ ἡ θερμανθεῖσα ἤδη ἐκ τῶν παροινίων δημογοριῶν του συνδαιτυμῶν νεολαία—τὴν σεβαστὴν του μορφήν χαρακτηρισμένην ὑπὸ τοῦ γέροντος Φειδίου εἰς τὴν ἀσπίδα τοῦ Θεοῦ. Τότε ἀπαντᾷ ὁ Χρέμης, ὅτι ἡ φιλία αὕτη δὲν θὰ τῷ ἦτο δύσκολος, ἂν ἐχρῶσσο μόνον τὸ ἄκρον τῆς σμίλης τοῦ γλύπτου, καὶ γίνεται οὕτως ἡ πιστοτέρα τῶν συκοφαντῶν τοῦ Περικλέους ἡγῶ, ἰσχυρίζομένων ὅτι ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Φειδίας ἦσαν μᾶλλον κοινωνοὶ σπατάλης τῶν δημοσίων χρημάτων ἢ φίλοι. Αἰτρομεραὶ αὗται ὑπαινίξεις ταράττουσιν ἐνοεῖται τὸν Περικλέα καὶ τὸν Φειδίαν, οἵτινες ὅμοιά τινα εἶχον ἐνοήσῃ τὴν προῖκν ἐν τῇ πομπῇ τῶν Παναθηναίων, προσεκτικῶς τὰ πλήθη παρατηροῦντες· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Περικλῆς, καίτοι ἀπά-

θειαν προσποιούμενος, παρατηρεῖ ἐν τέλει ἐμφροντις εἰς τὸν Φειδίαν:

. . . ὁ φθόνος
Εἰσέδου κ' εἰς τὸ ξενίον μας δῶμα,
Φειδίαν προσοχῆ!

Ὅλα αὐτὰ καταλαμβάνοντα ἐν τῷ περὶ οὗ πρόκειται συμπόσιῳ ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα στίχους, παρασκευάζοντα ἀναγκαίως τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν τακτικῶς πλέον ἐξυφαινομένην συνωμοσίαν τοῦ τρίτου ἔσματος, καὶ παριστῶντα ἐν ὀλίγοις τοὺς φίλους τῆς ἡμέρας, οἵτινες περιεκύκλουν τότε τὸν Περικλῆ καὶ ἠϋτομόλουν ἐν τούτοις καθ' ἐκάστην εἰς τῶν ἐχθρῶν του τὰς φάλαγγας, κρησειωπήθησαν παρὰ τοῦ κριτικοῦ τῆς Χρυσαλλίδος, καὶ ἡ ὑπόθεσις οὕτω τοῦ ποιήματός μου, ἂν ὑποθεθῇ ὅτι μετὰ τοιοῦτον χάσμα μένει ἔγχοσ κἄν ὑποθέσεως, παρεστῆθη ἄλλη παρ' ὅτι ἐγὼ ἠθέλησα εἰς τοὺς ἀναγνώστας σας.

Μὴ ἐπιθυμῶν, ὡς προῖπον ὑμῖν, νὰ ἐξηγήσω τὴν παρασιώπησιν ταύτην ὡς ἀπὸ σκοποῦ γενομένην, σὰς παρακαλῶ, Κύριε Συντάκτα, νὰ δημοσιεύσῃτε τὴν ἐπιστολήν μου ταύτην ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει τῆς Χρυσαλλίδος, ἀποδεχόμενος τὰς διαβεβαιώσεις τῆς ἐξαιρέτου μου ὑπολήψεως.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 29 76ρίου, 1863.

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ.

Σημείωσις. Εὐχαρίστως καταχωρίζομεν τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν, ἣν ἀπέστειλεν ὑμῖν ὁ Κ. Α. Σ. Βλάχος εἰς ἀπάντησιν τῶν ὄσων περὶ τοῦ ποιήματός του ἐγράψαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τῆς Χρυσαλλίδος, καὶ τοῦτο ἵνα τῷ ἀποδείξωμεν ὅτι οὐδὲν συμφέρον εἶχομεν ὅπως παραμορφώσωμεν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ποιήματός του ἐκ προθέσεως, ὡς πλῆθὺς πῶς ὑπαινίσσεται. Ἐπειδὴ δὲ ὅσα εἶχμεν νὰ εἰπώμεν ἐπὶ τοῦ ποιήματός του τὰ εἶπομεν, μίαν μόνον ἐρώτησιν ἔχομεν νὰ κάμωμεν πρὸς αὐτὸν ἤδη. Ἄν ἀπέκοπτετο τὸ ἐπιπόδιον τοῦ συμποσίου του, κατὰ τί θὰ παρεβλάπτετο ἡ οἰκονομία τοῦ ὄλου ποιήματος; Μὴ ἄρα αἱ δεκαοκτώ πρῶται στροφαὶ τοῦ Γ' ἔσματος δὲν ἀναπληροῦσιν ἱκανῶς τὴν ἔλλειψιν ἐκείνου;

ΝΕΩΤΑΤΑΙ ΕΝ ΠΟΜΠΗΙΑ:
ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ.

(Συνέχεια ἴδου φυλλάδ. 18.)

Μεταγράψας λέξιν πρὸς λέξιν τὰ ὑπὸ Οὐδὲργίλου λεγόμενα, διέγραψα ὡς ἔγγραστα τὴν περιεργαστέραν γραφὴν τοῦ τρικλίνου τῆς τοῦ Σηρικοῦ οἰκίας· ἀλλ' ἐπῆλθεν ἡ στιγμή νὰ ἐγκαταλείπωμαι αὐτὴν. Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ὁδὸν καὶ στρέφοντες πρὸς τὰ δεξιά, θέλωμεν ἴδῃ ἀνω ἡμῶν, ἀν' ὀλίγον ὑψώσωμεν τὴν κεφαλήν, τοὺς νεωστὶ ἀνακλυφθέντας ἐξώσασα, χάρις εἰς τὴν πολιορκίαν διεύθυνσιν τῶν ἀνασκαφῶν.

Οἱ ἐξῆσται οὔτοι περὶ ζωνώνουσι τὸν πρότερον ὄροφον μιᾶς οἰκίας ἀποτελούσης τὴν γωνίαν δύο δρομίσκων, ἧτις ἦν ἀρχαίον χαμαιτυπείον. Ἐν αὐτῇ εἰσερχομένη τις διὰ παράδου, φωτεινῆς μὲν ἦδη ὡς ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ ἀνωτέρου ὄροφου, λίαν δὲ σκοτεινῆς οὖσης ἄλλοτε. Ἡ πάροδος αὐτῆ, τεταμένη ὑπὸ τεσσάρων πλαγίων θυρῶν, ἐφέρειν εἰς τέσσαρα μικρὰ δωμάτια, εἴτα ἐστρέφετο πρὸς τ' ἀριστερά, καὶ ἀπέληγεν εἰς δευτέραν τινὰ πρὸς τὸν ἕτερον δρομίσκον διέξοδον. Εἰς τὸν ἀνώτερον ὄροφον μένουσι τεμάχια τινὰ τῶν τοίχων, τὰ ἔχουσι τὸ ἐξώστω καὶ τινὰ λείψανα γραφῶν. Εὐρέθη προσέτι καὶ εἰς ὀρειχάλκινος κώδων. Παῦλος ὁ Διάκονος ἀναφέρει, ὅτι οἱ ἀρχαίοι κατέλειον στενωπὸς τὰς ἐταίρας, καὶ οἱ προσερχόμενοι ἔκρουον τὸν κώδωνα, ὅπως, διὰ τοῦ ἤχου, γίνηται φανερόν τὸ αἰσχρὸς των. Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων περιέργων ἀντικειμένων, εὐρέθη καὶ εἰς κάκκαθος ἐκ χαλκοῦ μεστός κρομύων καὶ φασιδίων· τὸ πτωχικὸν τοῦτο φηγητὸν ἠτοιμάζετο κατὰ τὴν 20 νοεμβρίου τοῦ 79 ἔτους, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς δειπνός εἰς τὰς δυστυχεῖς ἐκεῖνας νέας. Οἱ φασιδιοὶ ἦσαν ἤδη ἐπὶ Ῥωμαίων νηστήσιμον φηγητὸν, καὶ ὁ Οὐδὲργίλιος ἀποκαλεῖ αὐτοὺς ὑπεροπτικῶς vitem fasellum.

Ἀπὸ τοῦ μελαγχολικοῦ τούτου καταγωγίου μένει ἤδη μόνη ἡ πάροδος, τὰ τέσσαρα κελιά, εἰς ὧν τὰς εἰσόδους ὑπέκεινται βάνκυστοι τινὲς καὶ ἄσπεμοι γραφαί, καλῶς ὅμως διατετηρημένοι, καὶ μέγας τις πίναξ ἐπιγραφῶν χαραγμένων διὰ βελόνης, αἵτινες ἀποκαλύπτουσι τὰ μυστήρια τοῦ μέρους τούτου. Δὲν δύναμαι νὰ τὰς ἀντιγράψω ἐνταῦθα, καθότι δὲν ἔχω τὸ θάρρος τῆς ἐπιστήμης· ὁ κ. Φιορέλλης, ὅστις ὡς πα-

λαιογράφος ἐσπούδασε τὰς ἐπιγραφὰς ἐκεῖνας μεθ' ἄρκου ὑπομονῆς, ἐξέδωκεν αὐτὰς ἐν τῷ ἡμετέρω τεύχει τοῦ Giornale degli Scavi.

Γειτονικὴ τις οἰκία, ἀνευ πολλῆς ἐπιδείξεως ὀκοδομημένη, ἐχρησίμευεν ὡς ἀποθήκη εἰς συλλογὴν ὡραίων ὀρειχάλκινων ἀγγείων, κεκαλυμμένων με ἀργυρᾶς πλάκας καὶ τορευμένον μετὰ πολυτίμου κομψότητος.

Μεταξὺ τῶν περιέργων τούτων ἀρχαιοτήτων ἐπιλαμβάνει τὸ θαυμαστὸν ἀριστούργημα, ὑπερ εὐρίσκειται ἤδη ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως, τοῦτέστιν, ἀγαλαμτίου τι, περίφημον καταστάν ἤδη, εἰ καὶ πρὸ ἐνὸς ἔτους ἀνευρέθη, καὶ μόλις ἔχει 50 ἑκατομέτρων μέγεθος. Παριστᾷ δὲ νεανίαν γυμνὸν, λεπτόσωμον καὶ ἀδρῆν, ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὁποῖου χαρακτηρίζεται ἡ ἀκηδία καὶ ἡ μελαγχολία. Αἱ τρίχες αὐτοῦ, περιέργως βοστρυχισμέναι, διακρατῶνται ὑπὸ λυγιζομένου κλάδου, ἐν ᾧ ὁ μύρτος προσκολλᾷ τοὺς ελαφροὺς πυρήνας του. Οἱ πόδες τοῦ νεανίου καλύπτονται, ἢ μᾶλλον διακοσμοῦνται με ὑποδήματα πλουσίως τετορευμένα, ἐφ' ὧν ἔρπουσιν οἱ βλαστοὶ ἑτέρων ἀνθέων, συνωνύμων ἰσως τοῦ νεανίου. Ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ῥίπτεται δέρμα αἰγός, οὐ τὸ ἄκρον στρέφεται περὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρός του· τὴν δὲ ἀριστερὰν χεῖρα στηρίζει ἐπὶ τῆς ὀσφύος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸν ἀντίχειρα καὶ τὸν μικρὸν δάκτυλον, καθότι οἱ λοιποὶ δάκτυλοι κάμπτονται μετὰ θυληπρεποῦς ἀκκιτισμοῦ. Ὁ ἕτερος ὄμος μένει ἐλεύθερος ἢ ἑτέρα χεῖρ, λεπτοτάτην ἔχουσα τὴν ἐργασίαν, (πάντα τὰ ἄκρα τοῦ ἀγαλαμτίου εἰσὶν ἐπιμελῶς ἐσπούδασμένα) αἶρει καὶ στρέφει τὸν δείκτην πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἔρχεται ὁ θύροχος. Ἡ κεφαλὴ κλίνει μετὰ μορφασμοῦ ὄλωσ μοναδικοῦ, καὶ δεικνύει τὸν νεανίαν χαριζόμενον πρὸς τι εἴτε δυσχεραίνοντα. Τὸ οὖς εἶναι τεταμένον καὶ κλίνει πρὸς τὰ δεξιά συμφωνῶν οὕτω πρὸς τὴν γενικὴν κίνησιν τῆς προσοχῆς. Ὁ νεανίας οὗτος φαίνεται ὡς ν' ἀκροάζεται τι· μὴ ἄρα εἶναι ὁ Νάρκισσος, ὅστις ἀκούει μακρόθεν τὴν νόμφην Ἦχῶ;

Ἦδη, ἀν θέλωμεν νὰ σπουδάσωμεν ἐκ τοῦ σύγγραμματος καὶ μετὰ τινος προσοχῆς τὰς νεωστὶ ἀνακλυφθείσας Ῥωμαϊκὰς οἰκίας, ὀφείλομεν νὰ ἐγκαταλείπωμεν τοὺς δρομίσκους ἔνθα εὐρισκόμεθα χωρὶς νὰ ἀναγνώσωμεν τὰς περιγραφὰς, μολοντὶ ὑπάρχουσι τινὲς αὐτῶν λίαν περιεργοί, μία, πρὸς ταῖς λοιπὰς, ἧτις εἶναι ἐπευφημία εἰς τὴν ἐλευθερίτητα τοῦ Νέρωνος, καὶ πρόγραμμα τι

θεάματος, ἀναγγέλλον θήραν τινὰ καὶ πάλιν ἐν τῷ ἀμφιθέτρῳ. Δύναται τις νὰ μὴ καταβῇ μὲν χεὶρ τῆς οἰκίας τοῦ κιθαρωδοῦ, ἢ ἀνασκάπτουσιν ἐπὶ παρουσίᾳ βασιλέων, καὶ ὅπου ἀείποτε εὐρισκούςιν ἀξιόλογόν τι· ἐπίσης δύναται τις νὰ διέλθῃ ἀπαρτηρήτως καὶ ἐκεῖνην τοῦ Κορνηλίου Ρούφου, μολοντὶ εἶναι ὡραία, καὶ διατηρεῖ εἰσέτι τὴν μαρμαρίνον προτομὴν τοῦ σεβασμίου τούτου ἀγνώστου. Ἡ οἰκία αὕτη εἶναι ἐντελῶς γεγυμνωμένη, καὶ ἐπομένως ὀλίγα μανθάνομεν ἐξ αὐτῆς· ἀλλὰ μικρόν τι πλησιέστερον τῆς Ἀγορᾶς, εἰς τὴν αὐτὴν ὁδὸν καὶ ἀπέναντι τῶν νέων λουτρῶν, ἀνακαλύπτεται ἕτερα νεωτάτη εἰσέτι κατοικία πρὸς τὰ δεξιά ὑπάρχει ἐμπορεῖον τι ὑπὸ τὸν ὄποῖον, ὡς εἰς τι ἐργαστήριον, φαίνονται εἰσέτι μεγάλα κτιστὰ λεκάναι κεκαλυμμένα διὰ σκληροτάτου ἐπιχρίσματος, ὑπερ ἐχρησίμευεν ἰσως ὅπως βάπτωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἔρια. Ἡ ἄσβεστος φαίνεται διαβεβρωμένη καὶ ἐπιχρισμένη με τινὰ μελαγχροῦν οὐσίαν, ἧτις ἀπεδείχθη χημικῶς ὅτι εἶναι θεικὸς σίδηρος. Ὁθεν πιθανῶς ἡ οἰκία αὕτη θὰ ἦτο ἐργαστήριον βαφῆς τινός. Ἡ θύρα εἶχεν ἐκλείψει ὡς καὶ ἄπασα ἡ ξυλίνη συσκευὴ· ἀλλ' ἡ σκληρυνθεῖσα σποδὸς διετήρησε τὸν τύπον αὐτῆς, ἐπομένως ὁ κ. Φιορέλλης ἀπεικόνισεν αὐτὴν ἀκριβῶς ἐν τινι διαγράμματι.

Ἡ οἰκία ἀνοίγεται πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ ἐργαστηρίου, δύο δὲ παραστάδες δεικνύουσι τὴν εἴσοδον· αἱ παραστάδες αὗται εἰσὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ ἐξωγραφημένων ἀγγελίων, ὧν τὰ γράμματα ὑπάρχουσι, κατὰ τὸ σῆμα, ἐρυθρὰ καὶ χαραγμένα ἐπὶ τοῦ λίθου εἴτε ἐπὶ τῆς μαρμαροκονίας. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ οἰκία αὕτη ἦν ἡ τοῦ Πομπηανοῦ Προκούλου. Ἡ δίφυλλος αὐτῆς θύρα δὲν ὑπάρχει, ὡς καὶ αἱ λοιπαί. Εὐρισκόμεθα ἤδη εἰς τὸ πρόθυρον αὐτῆς, ὡς ἔλεγον οἱ Λατῖνοι. Αἱ γραφαί τῆς οἰκίας ἀρχοῦνται ἀπὸ τοῦδε νὰ φαίνωνται ἐπὶ τῶν διαίρεισων τῶν τοίχων ἐν αὐταῖς ταλαντεύονται αἱ νόμφαι, χορεύουσιν οἱ ἔρωτες, ἵπτανται τὰ πτηνὰ, ῥίπτονται οἱ στέφανοι καὶ ἴσταται μία προτομὴ σφιγγός· ἀλλὰ πάντα ταῦτα μετὰ δυσκολίας διακρίνονται, καθότι ἡ πάροδος αὕτη ἀνεσκάφη πρὸ δικτῶ ἑτέρων. Ἀφοῦ διέλθωμεν αὐτὴν μεταβαίνομεν εἰς τὸ αἶθριον. Ἡ πρώτη αὕτη αὐλὴ φαίνεται ἀπλουστάτη ἐκ πρώτης ὄψεως, καὶ ὑποθέτει πᾶς τις ὅτι ὁ Προκούλος οὗτος θὰ ἦτο πέννης. Τὸ ἔδρανος εἶν' ἐστρωμένον με ἀπλᾶς πλίνθους, καὶ

διακρούσι γραμμὰ ἐκ τεμαχίων μαρμάρου. Τὸ imbrivium δὲν ἔχει, καὶ τὰ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἐνδύμα, ὑπερ ἔχουσιν αἱ δεξαμεναὶ τῶν καινοτέρων οἰκιῶν· ἀλλ' ἅμα ρίψωμεν μετὰ προσοχῆς ἐν βλέμμα εἰς τὸ αἶθριον, ἢ πρῶτα αὐτὴ ἐντύπῳσις παράτα διαλύεται· τὴν αὐλὴν αὐτὴν ἐπεσεύαζον βεβαίως καθ' ἣν ὥραν ἐπῆλθεν ἡ κατάστροφος, καθότι ὅτε ἐκαθάρισαν αὐτὴν, εὐρέθησαν τὰ πάντα ἀνω κάτω ἐν αὐτῇ εὐρον ὑποκρητήρια ἐκ γῆς ὀπτῆς περιέχοντα χρώματα, ἕνα ὀρειχάλκινον διαβήτην, ἐν κλειθρον καὶ πλείετα ἕτερα σκεύη, ἀτινα βεβαίως δὲν ὑπῆρχον εἰς τὴν θέσιν των. Τέλος, εἰς τινὰ πέτρῳγα, ἧτις θὰ ἦτο βεβαίως τὸ κομψότερον τῶν δωματίων, ἦσαν σεσωρευμένα ἅπαντα τὰ μαγειρικὰ σκεύη τῆς οἰκίας, θρύμματα τριπόδων, ἐσχάραι, θερμαντήρια, μία χύτρα ἧς ἡ λαβὴ εἶχεν ἀνάγλυφον κεφαλὴν κριοῦ, ὀρειχάλκινα ἀγγεῖα, ἀμφορεῖς ἐστραμμένοι καὶ χρησιμεύοντες ἀντὶ κλιδάνων, εἰς πέλεκυς διὰ σχίσμον ξύλων, καὶ εἰς μικρὸς κώδων, ὅστις ἀναμφιβόλως ἀνήκεν εἰς τινος ζώου περιδαίρεον. Εἰς τι μικρὸν δωμάτιον, παρὰ τὸ αἶθριον, δὲν εὐρον ἄλλο τι εἰμὴ πτυάρια, ἀξίνας, ἀρπάγας, καὶ τὰ ὅμοια τούτων ἐργαλεῖα, οἱ τοῖχοι ὅμως αὐτοῦ καλύπτονται ὑπὸ ἀνθηρῶν καὶ θελατικῶν γραφῶν· ὁ διακοσμησὰς τὴν οἰκίαν διήρσε τοὺς τοίχους εἰς ἐρυθρὰς ἐπιφανείας διαχωριζόμενας ὑπὸ μελαίνων παραστάδων καὶ στηριζομένας ἐπὶ ὑποβάθρων ἐχόντων χρῶμα μαρμάρου. Δύο παρὰ τὴν εἴσοδον μικραὶ γραφαὶ ἠφίσκοντο εἰς εἰς τὴν θέσιν των ὅτε εἶδον κατὰ πρῶτον αὐτάς· ἡ μία παρίστανε γέροντα Σιληνὸν καὶ ἕνα Βάκχον παῖδα· ἡ ἕτερα, πολὺ πλέον τῆς πρώτης περιέργως, περιεῖχεν ἐπὶ ἐπιφανείας κροκωτῆς ἀλλόκοτόν τινα κεφαλήν, ἔχουσαν κέρατα καὶ γένειον· τὰ κέρατα τῆς κεφαλῆς ταύτης ὁμοιάζουσι πόδας παγούρου, τὸ δὲ μακρὸν αὐτῆς γένειον περιστρέφεται συμμετρικῶς, δεξιά καὶ ἀριστερὰ, καὶ σχηματίζει κανονικοὺς ἔλικας καὶ μακάνδρους ἔχοντας σχῆμα θαλασσίαν φυτῶν, εἴτε ἀπομιμουμένους τὰ κύματα τῆς θαλάσσης. Τὰ πάντα πείθουσιν ἡμᾶς νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ Ωκεανοῦ.

Μεταξὺ τῶν ἐν τῷ αἶθρίῳ ἀνευρεθέντων ἀντικειμένων, εὐρέθησαν καὶ τινες συντετριμμένοι ἀνθρώπινοι σκελετοί. Ἐπίσης εὐρέθησαν καὶ τὰ ὀστέα ὀρνιθός τινος, ἧτις ἐπετεργίζετο διακρούσῃ τῆς κατάστροφῆς καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. Τέλος, γυνὴ τις εἶχε σωρεύσει πᾶν

τας αὐτῆς τοὺς θησαυροὺς, οἷον ἀδάμαντας, χρυσὰ κοσμήματα, κομπολόγια φυλακτηρίων, εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ὁποίων ἀναμφιβόλως ἐβράδυνε, ὅταν δὲ ἤρχισε νὰ φεύγῃ, δὲν ἦτο πλέον καιρὸς, καὶ κατέπεσε κεραυνοβόληθεῖσα. Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ γραμματοφυλακείου ἀνευρέθη ὁ σκελετὸς τῆς γυναικὸς ταύτης, καὶ παρ' αὐτὴν ἦσαν διεσκορπισμένα τὰ κειμήλια πρὸς διάσωσιν τῶν ὁποίων ἀπώλεσε τὴν ζωὴν. Ἡ γυνὴ μένει πάντοτε ἢ αὐτὴ καὶ ἅπασας τὰς περιπτώσεις καὶ ἐποχάς. Κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκρήξιν τοῦ 1764, αἱ μοναχὶ τοῦ Torre del Greco κατεκάρησαν σχεδὸν ζῶσαι ὑπὸ τῆς κατακλυσάσης τὸ μοναστήριόν των λάβας, διότι ἀντὶ νὰ ἐξέλθωσιν, ἐζήτησαν νὰ διασώσωσι τὰ γλυκύσματά των.

Τὸ αἶθριον τῆς τοῦ Προκούλου οἰκίας περικυκλοῦται ὑπὸ μικρῶν δωματίων μεταξὺ τῶν ὁποίων, καὶ τοῦτο εἶναι περιέργον, ὑπάρχουσι πολλοὶ κοιτῶνες (cubicula), ὅπερ ἀντιβαίνει κατὰ τι εἰς τὰς περὶ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τῆς βωμακτικῆς οἰκίας θεωρίας τῶν ἀρχαιολόγων. Ἡ συμικρότης μάλιστα τῶν δωματίων τούτων ἀποδεικνύει τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς τοὺς πλείστους τῶν κοιτωνίσκων τούτων ὑπάρχει ἢ σχισμὴ ἐντὸς τῆς ὁποίας εἰσέρχεται τὸ ἄκρον κλίνης χωροῦσης δύο ἀνθρώπων. Εἰς ἕτερον κοιτῶνα, ἀριστερόθεν τοῦ αἰθρίου, ἀνεκαλύφθη παραδόξως τις γραφή, μία κεφαλὴ δηλαδὴ μέλαινα, ἔχουσα τὰς τρίχας βραχίαις καὶ ἐξογκωμένα τὰ χεῖλη, ἥτις πιθανῶς θὰ ἦτο κεφαλὴ Ἀφρικανοῦ τινός. Γυνὴ τις λαλεῖ πρὸς τὸν αἰθίοπα τοῦτον, καὶ βεβαίως δὲν εἶναι θεά. Ἡ μυθολογία οὐδὲν τοιοῦτον περιέχει, ἐπομένως ἢ γραφὴ αὕτη εἶναι βεβαίως προσωπογραφία τις, ὅπερ ἀπαντᾷται σπανιώτατα. Ἔτερος κοιτῶν τῆς αὐτῆς οἰκίας διακοσμεῖται ὑπὸ κύκλων, ἐντὸς τῶν ὁποίων μεδιῶσιν αἱ προτομαὶ βακχίδων καὶ σατύρων φερόντων κρατῆρας, καὶ περιπτυσόντων ἀλλήλους, εἴτε λαλούντων μυστικῶς εἰς τὸ οὐς. Μία τῶν βακχίδων ἀποθεῖ γηραιὸν τινὰ Σιληνόν. Ἄπασα ἢ πινακοθήκη αὕτη ἀφιέρωται τῷ Βάκχῳ. Εἰς τινὰ γωνίαν τοῦ κοιτῶνος, μία γυνὴ εἴτε ἀνὴρ, με φρυγικὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πῖλον, φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων ἐρωτιδέα τινὰ καὶ θεωρεῖ ὑπόουλος ἑπτὰ βακχίδας ἢ τὰς ἑπτὰ Ἰάδας. Ἄνω τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου, ἕτερός τις ἐζωγράφισεν ἀκατεργάστως πλοῖόν τι φέρον μέγαν μῦν. Μὴ ἄρα εἶναι τοῦτο ἄσεμνόν τι ἐπίγραμμα;

Μένει ἤδη νὰ διατρέξωμεν τὰς δύο πτέρυγας

καὶ τὸ γραμματοφυλακείον. Ἐν τῇ πρὸς τὰ δεξιὰ πτέρυγι εὐρέθη, ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη, ἅπασα ἢ μαγειρικὴ συσκευή· ἐν δὲ τῇ πρὸς τ' ἀριστερὰ εὐρέθησαν γραφαὶ τινες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ εἰς Ἀπόλλων ἐνηγαλιζόμενος τὴν ταρτατομένην Λάφνην, ἐνθα εἰς ἐρωτιδῆδες ὀρθοῦται εἰς τὰς ἄκρας τῶν ποδῶν ὅπως ἀνασῶρη τὸ κάλυμμα τῆς νεάνιδος. Εἰς ἕτερόν τινα τοῖχον φαίνεται σύμπλεγμα τι τοῦ Περσέως καὶ τῆς Ἀνδρομέδης. Τέλος ἐκ τρίτης τινός γραφῆς, πλείστον βεβλαμμένης, οὐδὲν ἄλλο μένει εἰμὴ τρία ζεῦγη σκελῶν· ἐξ αὐτῶν ἐγνώσθησαν τὰ τοῦ Ἡρακλέους, ἄτινα, ἀκολουθούμενα ὑπὸ ἐκείνων ἱερέως τινός, χωροῦσι πρὸς τινὰ γυμνὸν ἥρωα.

Τὸ γραμματοφυλακείον εἶναι ὠραῖον, καὶ τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι ἐστρωμένον με τεττιμμένους πλίνθους, διατεμνομένους ὑπὸ μαρμαρίων τετραγώνων καὶ μωσαϊκῶν· οἱ κρόκκινοι τοῖχοι, ἐφ' ὧν διαθέουσιν ἐρυθραῖ, λευκαὶ καὶ μέλαινα γραμμαὶ, παρουσιάζουσιν ἀλλόκοτα οἰκοδομήματα, κυμαινομένας μορφάς, αἴγας καὶ Σφίγγας, μικρὰ ἄγγεα ἐν εὐκράστοις συμπλέγμασι, μίαν εἴτε δύο ἐκ τῶν γνωστῶν ἡμῖν ὑποθέσεων, καὶ μίαν Ἀθήδαν δεικνύουσαν τῷ Τυνδάρῳ τὰ ἐκ τοῦ αὐοῦ ἐξερχόμενα νεογνά· ἄνω πάντων τούτων ὑπέρεκειται ἀνδρῶν μετὰ θωρακείου, ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ὁποίου εἰς μικρὸς ἀνὴρ καὶ μία μικρὰ γυνὴ θεωροῦσιν ἡμᾶς.

Γινώσκουμεν ἤδη τὴν πρώτην αὐλὴν καὶ τὰ ἐξαρτήματά της· ὅπως εἰσέλθωμεν εἰς τὴν δευτέραν αὐλὴν, εἶναι ἀνάγκη νὰ διαδῶμεν τὰς παρόδους, αἵτινες ἐκλείοντο ἄλλοτε διὰ δοκοῦ, καὶ ὅπου ἕκαστος εὐκόλως δύναται νὰ παρατηρήσῃ ἕνα ἀδεξίως ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐζωγραφημένον παλαιστὴν, ὠπλισμένον περικεφαλαίαν, ἀσπίδα καὶ μικρὸν τι ζῆφος. Παραδόξως δ' εὐρον καὶ ἄλλα ὅμοια τοιαῦτα ὅπλα εἰς ἐν τῶν πλησίον τῆς οἰκίας ἐργαστηρίων, τὰ ὅποια ἐκείντο πολὺ ἄνω τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι κατέπεσαν ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου ὀρόφου· φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Πρόκουλος ἐξένιζε τὸν παλαιστὴν τοῦτον, εἴτε εἶχεν αὐτὸν ἐνοικιαστὴν. Βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς φαντασίας καὶ τῆς καλῆς θελήσεως, δυνάμεθα νὰ γνωρισθῶμεν μετ' ἀπάντων τῶν οἰκητόρων τῆς οἰκίας. Μεταξὺ αὐτῶν ἠύρισκετό τις, ἀσθενὴς βεβαίως εἴτε μελαγχολικὸς, καὶ προσέτι ποιητῆς. Κατὰ τινὰ ἡμέραν λύπης, εἶχε γράψει, διὰ τινος περόνης εἴτε διὰ τῆς ἄκρας τοῦ μαχαίριου του, ἐπὶ ἐνός τοίχου τοῦ διαδρόμου τούτου ἀκατάληπτόν τι διστιχόν, ὅπερ συνεπλήρωσεν ὁ κ. Μινερβίνης.

(ἔπεται τὸ τέλος)

Ἡ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΣΥΜΜΟΡΙΑ.

(Συνέχεια, ἴδε φυλλάδιον, 18).

— Ἀποθνήσκει ἐθελουσίως καὶ πάραυτα, ἐὰν συγκατατίθεσθε νὰ ξεσχίσθητε ἐκ τῆς προανακριτικῆς ἐκθέσεως τὴν σελίδα τὴν εἰς αὐτὸν ἀναφερομένην, καὶ ἐὰν ὑπόσχεσθε νὰ τηρήσητε ἐπὶ τῆς προκειμένης ἐκθέσεως ἀπαραβίαστον καὶ αἰώνιον ἐχεμύθειαν.

— Καὶ ποῖος θὰ τῷ προμηθεύσῃ δηλητηρίον, ἐὰν παραδεχθῶ τὸν συμβιβασμὸν τούτου, ἂν καὶ ἀντιβαίῃ πρὸς τὴν δικαιοσύνην;

— Ἐγὼ θὰ τῷ παρέξω εἰς αὐτὸν προθύμως.

— Σεῖς, κύριε Μαυρίκιε Σαινβικτώρ;

— Αὐτὸς μοὶ ἔσωσε τὴν ζωὴν, λοιπὸν καθήκον ἔχω νὰ τῷ σώσω τὴν τιμὴν.

— Εἰσθε γενναιότερος ἐμοῦ. Ἔστω! καὶ δι' οὗς λόγους ἐξεθέσατε καὶ πρὸς χάριν πρὸ πάντων τοῦ μοιράρχου, ὅστις ἄλλως θὰ ἀπέθνησκεν ὑπὸ λύπης, ὑποχωρῶ πρῶτον σήμερον ἐπὶ ζωῆς μου. Θὰ εἶμαι ὅμως παρῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς.

— Ἐλθετε, τὸ φάρμακον παρεσκευάσθη ἐπὶ τῇ αἰτήσει αὐτοῦ, θὰ τὸ πῖνῃ ἐνώπιόν σας καὶ θὰ ἰδῆτε τὰς συνεπείας.

Ὁ Μαυρίκιος Σαινβικτώρ καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς μετέβησαν εἰς τὸ δωματίον τοῦ πληγωμένου, ὅπου θέαμα συγκινητικώτατον περιέμενε τὸν Σαδῶκ, ἂν ἦτο δυνατόν ἢ λιθίνη ἐκείνη καρδιά νὰ μαλαχθῇ, ὅταν μάλιστα ἀπεφάσιζέ τι ὀριστικῶς. Ἡ κυρία Δαλλιὲ ἐσκυμμένη ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ Βίκτωρος ἐκράτει μίαν τῶν χειρῶν του καὶ δι' οὐρανοῦ μειδιάματος ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ ἀόριστον καὶ περιπαθεῖς αὐτοῦ βλέμμα, καὶ μετὰ ζήλου ἐνεκαμιάζε τὴν ἀφοσίωσιν ἣν ἔδειξεν ὅπως ἐκδικηθῇ τὴν ἀδελφὴν του.

Ἡ Θηρεσία παρὰ τὴν κλινὴν γονυπετούσα ἐθρήνη ἐν σιγῇ ἐκείνον, ὅστις ἀσυνειδήτως ἐμελέτα τὴν καταστροφὴν τῆς ἢ δὲ μαρκτησία κρυπτομένη ὑπὸ τῶν παραπετασμάτων, ὠχρὰ, ἀκίνητος, πνευστιῶσα ὑπὸ ἐκπλήξεως, ὑπὸ ζηλοτυπίας καὶ ἀγανακτικῆς κατέτρωγε καὶ ἠπείλει ἐνταυτῷ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν προτιμωμένην ἀντίζηλον, τὴν ὁποίαν ἕως τότε ἠγνόει. Ὁ Βίκτωρ εἰς ἄκρον ἐξασθενήσας ὑπὸ τῆς αἰμορραγίας μόλις ἐκίνει τὰ χεῖλη, ἀλλὰ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξέφραζεν εὐχαρίστησιν καὶ εὐδαιμονίαν, καιρίως τραυματίσασαν τὴν μαρκτησίαν, ὡς δῆγμα ὀφεις. Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἔρωτος τούτου τὴν ἐγῆρασε κατὰ δέκα ἔτη καὶ παρ' ὀλίγον ἐλείποθύμει, ὅταν ὁ Βίκτωρ, συγκε-

τρώσας τὰς δυνάμεις του ἔθλιψεν ἐπὶ τῶν χειλέων του τὴν χεῖρα τῆς Δαλλιῆ, λεγούσης αὐτῷ μετὰ γλυκότητος·

— Ὑγίαινε, φίλε μου, αὖριον ἐπαναβλεπέμεθα.

— Ἡ Λουκία ἐξῆλθε παρηγοροῦσα τὴν Θηρεσίαν. Ὁ Σαινβικτώρ ἐπλησίασεν.

Ὁ πληγωμένος ἐστράφη πρὸς τὸν εἰσαγγελέα, ὅστις διὰ νεύσεως τῆς κεφαλῆς ἐπέκτύρωσε τὰ ῥηθέντα· τότε διὰ τοῦ δακτύλου ἔδειξε βιβλίον τι ἠνεωγμένον ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐπιγραφόμενον «περὶ Μιμήσεως Χριστοῦ».

— Νὰ ἀναγνώσω ἕνα παράγραφον;

— Ναί, εἶπεν ὁ Βίκτωρ ἀσθενῶς.

Ὁ ἀπόστρατος ἔλαβε τὸ βιβλίον ὅπως ἐτυχεν ἠνεωγμένον καὶ ἀνέγνωσε τὸ ἐξῆς προστυχὸν χωρίον·

«Ὑπερεπλήθυναν τὰ ἁμαρτήματά σου, τέκνον μου, ἀλλ' ἢ εὐσπλαγχνία τοῦ Ὑψίστου εἶναι ἀκαταλόγηστος· ἐλθέ εἰς μετάνοιαν καὶ ἀφεθήσονται σοὶ αἱ ἀνομίαι. Ἀποσκοράκισον ἀπὸ σοῦ τοὺς πονηροὺς διαλογισμοὺς καὶ ἐπικαλέσθητι τὸ θεῖον αὐτοῦ ἔλεος, ὅτι αὐτὸς συγχωρήσει σε καὶ εἰς τοὺς κόλπους του λήψεται σε.»

— Ἀρκεῖ, ἐψιθύρισε ὁ Βίκτωρ κλείων τοὺς ὀφθαλμούς, ποῦ εἶναι ὁ ἐξίλασμός;

Ὁ Μαυρίκιος ἔλαβεν ἀπὸ τινος ἀγγειοθήκης κύμβην ἐμπεριέχουσαν ὑπομέλαν ὑγρὸν καὶ ἐπρόσφερον αὐτὴν εἰς τὸν ἀσθενῆ, ἀλλὰ πάραυτα ἢ μαρκτησία ἀποσύρασα μετ' ὀρμῆς τὰ παραπετάσματα Σταθῆτε, κακοῦργοι, εἶπε, δὲν θὰ τὸν δηλητηριάσητε! . .

— Ἡ ἀνθοπώλις! εἶπεν ὁ Σαδῶκ καταπλαγείς.

— Ναί, ἢ ἀνθοπώλις, ἢ κλέπτρια, ἢ κακοῦργος, ἐκείνη τὴν ὁποίαν οἱ δῆμιό σας θὰ τροχίσουν καὶ θὰ ἀποσπᾶσουν τὴν καρδίαν θερμὴν καὶ πάλλουσαν, ἢ ὁποία ὅμως σήμερον θὰ σώσῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς σας τὸ θῦμα τοῦτο. Κύριε Βίκτωρ, μὴ πίστετε, μὴ ἐγγίσετε τὸ δόλιον τοῦτο ποτόν, εἶναι δηλητηρίον, τὸ ὠμολόγησαν πρὸ ὀλίγου, θέλουσιν νὰ σας δολοφονήσουν.

— Τὸ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ Βίκτωρ, καὶ ἐμειδιάσε μετὰ πραότητος.

— Ἀπεφάσισατε λοιπὸν νὰ ἀποθάνητε;

— Ναί, ἐξ ἀνάγκης, ἐπαγέλαβεν ἐκεῖνος με φωνὴν διακεκομμένην καὶ ἀσθενῆ, διὰ νὰ θάψω εἰς τὸν τάφον τοὺς ἐλέγγους τοῦ συνειδότος καὶ τὴν ἀτίμωσίν μου.

— Θὰ σὲ ἀκολουθήσω τότε καὶ ἐγὼ καὶ θὰ

ἀπολάσω τέλος πάντων τὴν ἀνέλπιστον εὐ-
δαιμονίαν τοῦ νὰ μὴ σὲ ἀποχωρισθῶ πλέον!..
— Τί λέγεις ἀθλία; ἀνέκραξεν ὁ Σαδῶκ
φρικιάσας ἀπέναντι τοιαύτης φρενιτιδος.

— Λέγω ὅτι ὁ θεὸς εἶναι πανάγαθος. Ἡ πα-
νόλβιος αὕτη στιγμή μὲ ἀνταμείβει διὰ τὴν
σκληρὰν ἀγωνίαν, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου
ὑπέφερον· νὰ ἀποθάνω τοιουτοτρόπως, νὰ
ἀποθάνω μαζί σου, νὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἄλλην
ζωὴν, ὅπου ἀντίζηλος τοῦ ἔρωτός μου δὲν
θὰ ὑπάρχη, καὶ ὅπου ἴσως θὰ μὲ ἀνταγαπή-
σης· ὧ τί ὠραιότερον, τί εὐτυχέστερον τού-
του!

Ἐνῶ ὠμίλει, ὁ Βίκτωρ ἔπιε τὸ ἥμισυ τοῦ
φαρμάκου, ἐγερθεὶς τότε αἰφνιδίως καὶ μετ'
ἀπιστεύτου δυνάμεως.

— Μαρκησία, εἶπε, μετανοεῖς διὰ τοὺς τρεῖς
φόνους, τοὺς ὁποίους ἐξετέλεσες;

— Ὅχι, διότι ἐσκόπευον νὰ σὲ σώσω καὶ
διότι θὰ ἔσφαζον ἰδιοχείρως τὸν κόσμον ὅ-
λον ἀντὶ μιᾶς τριχῆς τῆς κεφαλῆς σου.

— Ὅποιον τέρας! ἀνέκραξεν ὁ εἰσαγγελεὺς.
— Διάβολος τετραπέρατος, εἶπεν ὁ ἀπό-
στρατος.

— Ὁ θεὸς ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θὰ ἐμφανι-
σθῶμεν ἄς σὲ δικάσῃ, εἶπεν ὁ Βίκτωρ, διότι
ἐγὼ δὲν σὲ καταδικάζω, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν,
λάβε, προσέθηκε προσφέρον αὐτῇ τὸ ἐπανα-
ληφθὲν δηλητήριον. Ἀπόθانون μετ' ἐμοῦ,
μαρκησία.

Πρὶν δὲ προφθάσωσιν οἱ μάρτυρες τῆς
σκηνης ταύτης νὰ τὴν ἐμποδίσωσιν ἡ μαρ-
κησία ἤρπασε τὸ δηλητήριον, τὸ ἔπιε μετὰ
χαρᾶς ἀγρίας καὶ ὕστερον ἐψιθύρισε «Εὐ-
λογητὸς ὁ θεὸς, τώρα εἶμαι εὐτυχέστερα καὶ
τῆς κυρίας Δαλλιέ!..» Μετ' ὀλίγον ἤρχισε
νὰ κλονίζεται καὶ τέλος κατέπεσε κατὰ γῆς·
καὶ ὁ Βίκτωρ δὲ αὐτὸς μετ' οὐ πολὺ ἔχασε
τὰς αἰσθήσεις του· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐβολώ-
θησαν καὶ νευρικός σπασμὸς ἠλλοίωσε τὴν
ὄψιν του. Ὄταν δὲ ὁ Σαδῶκ ὁ ἀείποτε ὑπο-
πτως ἤγγισε τὰς χεῖράς του, ἠσθάνθη αὐτὰς
συνεσταλμένας καὶ ψυχράς. Ὁ αὐστηρὸς
εἰσαγγελεὺς ἐπέβλεπεν ἐξ ἀρχῆς τὸν Βίκτο-
ρα Δαγγλῆν· αἱ ἀσωτίαι του τὸν ἐκίνοῦν εἰς
ἀγανάκτησιν ὁ ἄτακτος αὐτοῦ βίος τὸν δυσ-
ηρέσκει, αἱ δὲ συχναὶ ἐπισκέψεις του ἐν τοῖς
καταγωγείοις τῶν χαρτοπαιγνίων, παρὰ τὴν
αὐστηρὰν ἀπαγόρευσιν τοῦ μοιράρχου, τῷ
διήγειρον πολλὰς κατ' αὐτοῦ ὑπονοίας καὶ
πρὸ τῆς ὀλεθρίας ταύτης ἀνακαλύψεως, τὸν
κατηράτο ἐνδομύχως ὡς γενόμενον μεγάλης

λύπης πρόξενον τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁμῶς
ὅταν τὸν εἶδεν ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς κλίνης
πελιδόν καὶ ἄψυχον δὲν ἀντέσχευεν, ἀλλὰ
στεναγμὸς ἐν εἰδεί μεταμελείας ἐξήλθε τοῦ
στήθους του. Βεβαίως καὶ οὕτω πως ἐξήγησε
τὸν στεναγμὸν τοῦτον ὁ Μαυρίκιος Σαινβι-
κτῶρ, καταγινόμενος τότε εἰς τὸ νὰ καλύψῃ
τὸ σῶμα τῆς Μαρκησίας, διότι εἶπε·

— Κρίμα ν' ἀποθάνῃ τοιουτοτρόπως!..

— Θλίβομαι, σὰς βεβαιῶ, κυρίως καὶ θαυ-
μάζω τὴν ἀταραξίαν σας.

— Ἐὰν παρευρίσκεσθε ἀγαπητέ μοι εἰσαγ-
γελεῦ, εἰς ὅσας μάχας παρευρέθη ἐγὼ καὶ
ἂν ἐβλέπετε ποταμούς αἱμάτων καὶ σωροὺς
χιλιάδων πτωμάτων, δὲν θὰ σὰς ἐπροξένει
τοιαύτην ἐντύπωσιν ὁ θάνατος.

— Σὰς πιστεύω, ἀλλ' ἄς ἐξέλθωμεν ἐντεῦ-
θεν, διότι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐκουσίου θα-
νατικῆς ἐκτελέσεως, ὅπως σεῖς τὴν καλεῖτε,
μοῦ σπαράσσει τὴν καρδίαν.

— Ἐτήρησα τὴν ὑπόσχεσίν μου, κύριε Σα-
δῶκ.

— Καὶ ἐγὼ θὰ ἐκτελέσω τὴν ἐδικήν μου.

— Ἄμα τῶντι ἐφθασεν ἡ δεκάτη καὶ πρὶν
ἀκόμη τὸ ὠρολόγιον τῆς ἀγορᾶς σημάνη, ὁ
Σαδῶκ ἔσχισε καὶ ἔκαυσε ἐνώπιον τοῦ Σαιν-
βικτῶρ καὶ τοῦ μοιράρχου, εἰσελθόντος τότε
κατὰ τὰ προσυμφωνηθέντα εἰς τὸ σπουδα-
στήριον τοῦ Δαγγλῆ, τὴν σελίδα τῆς ἀνα-
κριτικῆς ἐκθέσεως τὴν ἐνοχοποιοῦσαν τὸν Βί-
κτορα. Ἄμα δὲ ἡ φλόξ τῆς λυχνίας κατέφα-
γε καὶ τὸ τελευταῖον αὐτῆς ἴχνος, ἔτειναν
ἄμφότεροι τὴν χεῖρα πρὸς τὸν πρῶτον ἀξιω-
ματικὸν τοῦ ἵππικου, ἐκεῖνος δὲ κατὰ τὴν
συνθήειάν του ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν συμπαθῆ
ταύτην διάχυσιν μὲ τρόπον ἀπότομον μὲν
ἀλλὰ πλήρη εἰλικρινείας, εἰπὼν ἐν ταύτῳ
διὰ φωνῆς, ἣτις ἐπροξένησε φρίκην τῷ
Σαδῶκ·

— Φίλτατε Δαγγλῆ, μὴ μ' εὐχαριστῆς ἀ-
κόμη, διότι μοὶ ἐναπολείπεται ἡ ἐκπλήρωσις
καθήκοντος δυσχερεστάτου, ὅπερ ὁμῶς ἐλ-
πίζω νὰ φέρω εἰς πέρας.

Ὁ μοίραρχος ἐκπλαγεὶς ἐνητένισε τὸν
Σαδῶκ, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπέστρεψε τὸ πρό-
σωπον.

Οἱ λόγοι τοῦ κυρίου Μαυρίκιου μοὶ ἐνθυ-
μίζουσιν, εἶπεν, ὅτι τὴν ἐσπέραν ταύτην ὁ-
φείλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἐκπληρώσωμεν σπου-
δαίαν ὑπηρεσίαν· ἡ ἀνάκρισις ἐπερατώθη, οἱ
δικασταὶ συνήλθον, καὶ οἱ ἐν Καστελλίῳ
κακούργοι μᾶς ἀναμένουσιν.

— Ὑπάγετε, κύριοι, τιμωρήσατε τὰ ἐλεεινὰ
ταῦτα ὄντα· σὺ δὲ, φίλε μου, μὴ φοβοῦ, δὲν
θὰ ἀπομακρυνθῶ τοῦ Βίκτορος.

XIX.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝΟΡΚΩΝ.

Τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν τῆς νυκτὸς ὁ
εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ μοίραρχος, ὅστις ἐξε-
πλήρου ταυτοχρόνως καὶ δικαστικὰ καθήκον-
τα, διευθύνθησαν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ὠρισμέ-
νην ἐν τῇ εἰσαγγελίᾳ αἰθούσᾳ τῶν συνε-
δριάσεων, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι καὶ οἱ λοι-
ποὶ δικασταὶ. Περὶ τὸ μέσον μεγάλης τρα-
πέζης ἐκάθησεν ὁ Πέτρος Φραγκίσκος Ἀυ-
ρόλης Δαγγλῆς, συνταγματάρχης τῆς χω-
ροφυλακῆς καὶ γενικός ἀρχηγὸς τῶν κατὰ
τὴν Καυένην καὶ Μοντοβάν στρατιωτικῶν
δυνάμεων, δεξιόθεν δὲ καὶ ἀριστερόθεν αὐ-
τοῦ οἱ δικασταὶ Γεράρδος Δορσῆ, Λέων Κα-
μινέλης, ὁ σύμβουλος Δαρασῆς καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς Δεσταμβιλ καὶ Φουρνέτιος.

Ὁ εἰσαγγελεὺς Σαδῶκ ὑπὸ τὸ φῶς δύο
μεγάλων λαμπτήρων ἀνέγνωσε τὴν ἐκθεσίν
του καὶ διεξήλθεν ἐν μέσῳ βαθείας σιγῆς
τὴν ἱστορίαν τῆς μυστηριώδους συμμορίας.
Ἡ ἐγκληματικὴ αὕτη ἐταιρία, κέντρον ἔχου-
σα τὴν μαρκησίαν καὶ εἰς τὸν κήπον αὐτῆς
συνερχομένη, συνέκειτο ἐξ ὀγδοήκοντα ἐξ
ατόμων ἐξ ἄμφοτέρων τῶν φύλων· ἕκαστος
δὲ τῶν συνεταίρων εἶχε πλαστὸν ὄνομα καὶ
διακριτικὰ σημεῖα τρία ἐρυθρὰ κρίνα ἐξω-
γραφημένα ἐπὶ τῶν βραχιόνων του. Καὶ
πεντήκοντα μὲν ἐκ τῶν κακούργων εὐρί-
σκοντο εἰς τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, ἐκ-
τος ἑνὸς παλαιοῦ ναύτου, κατορθώσαντος νὰ
διατρύπησιν τὸν τοῖχον τῆς φυλακῆς του καὶ
δραπετεύσῃ εἰς τὸ δάσος τοῦ Μοντέκ,
τὸν ὁποῖον ἕως τότε αἱ ἀρχαί, ἂν καὶ πολ-
λὰς καταβαλοῦσαι προσπάθειας, δὲν ἀνεῦ-
ρον. Ἐκτὸς τῶν πενήκοντα τούτων οἱ λοι-
ποὶ ἅμα ἀρξαμένης τῆς καταδιώξεως ἐγέν-
οντο ἄφαντοι καὶ δὲν κατωρθώθη ἡ σύλλη-
ψίς των.

Ἐν ἰδιαιτέρῳ παραγράφῳ, ὃν τὸ δικαστή-
ριον ἀπνευστὶ ἠκροάσθη, ὁ εἰσαγγελεὺς ὑ-
πέδειξε τοῦ ἀοράτου ἀρχηγοῦ τὰς ἐνεργείας·
ἐξέθηκε τίνι τρόπῳ παρευσχεύαζε καὶ ὠδήγει
αὐτοπροσώπως τὰς ληστρικὰς ἐκδρομάς·
διήγειρε δὲ τὸν θαυμασμόν τῶν συναδέλφων
του, διηγηθεὶς μὲ ὁποῖαν καὶ ὁπόσῃν τάξιν
οἱ λησταὶ ἐξετέλουν τὰς νυκτερινὰς ἐπιδρο-

μὰς καὶ διεμερίζοντο τὰ λάφυρα. » Ὁ ἐπί-
φοβος οὗτος ἀρχηγός, ὁ εὐφρέστατος καὶ
ἐνεργητικώτατος, προσέθηκε ὁ κύριος Σα-
δῶκ, ἐπισπεύδων τὴν ἀνάγνωσιν διέφυγεν
μετὰ τῆς συνενόχου του τὴν τιμωρίαν τῆς
δικαιοσύνης, ἀλλ' ἡ Θεῖα πρόνοια οὐδὲν ἐνα-
πολείπει ἀτιμώρητον, διότι τὰ κύματα τοῦ
Τάρνου, προλαβόντα τὴν καταδικαστικὴν
ὑμῶν ἀπόφασιν ὑπεδέχθησαν τὰ πτώματα
ἄμφοτέρων. »

Ὁ εἰσαγγελεὺς μετὰ τὴν ῥητορικὴν ταύ-
την ἀποστροφὴν μεγάλως συγκινήσασαν
τοὺς δικαστὰς, ἐδικαιολόγησε τὸ ἀναποφά-
σιστον καὶ τὴν βραδύτητα τῆς δικαιοσύνης
περὶ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ καταδίωξιν τῶν
κακούργων, ὡς πρόφασιν τιθέμενος τὴν δε-
ξιότητα τοῦ ἀρχηγοῦ, τὴν πονηρίαν τῆς
μαρκησίας καὶ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἑυπη-
τοῦ, ὅστις ἦν ἐκ τῶν δραστηριωτέρων ἐργα-
τῶν τῆς ἐγκληματικῆς ταύτης ἐταιρίας. Ἀ-
νακεφαλαιώσας δ' ὕστερον τὰ ῥηθέντα ἐξέ-
φερε τὴν γνώμην του γενομένην ὁμοφώνως
παραδεκτὴν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἀφοῦ δὲ
ὑπεγράφη παρ' ἀπάντων ἡ ἀπόφασις καὶ ἐ-
ξεπληρώθη καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος τύπος, ὁ
μοίραρχος διέταξε τὸν ὑπάστυνον νὰ εἰσ-
αγάγῃ τοὺς καταδίκους, ἵνα ἀκούσωσιν τὴν
ἀνάγνωσιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.
Μετ' οὐ πολὺ ὁ Βιτάλης Τρεμολιέρ ἐπέ-
στρεψεν ἄγων σιδηροδεσμίους τοὺς φονεῖς
τῆς Βερνύ.

Ὁ Βραχομύτης, ὁ Ἐριφας καὶ ὁ Πιτό-
σχος ἐκάθησαν σιγῶντες καὶ τρέμοντες
ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τῶν ὑποδίκων· ὁ δὲ πρό-
εδρος ἀπευθύνων πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον διὰ
φωνῆς τραχείας, πενθίμως ἀντηχησάσης ὑπὸ
τῶν θόλων τῆς ἡμιφωτιστοῦ ἐκείνης αἰ-
θούσης, εἶπε,

« Πέτρε Βαλάτη ἡ Βραχομύτη, Ἰωάννη
Λαπόρτε ἡ Ἐριφα καὶ σὺ Ἰωάννη Λαπλάση
ἡ Πιτόσχη, ὁμολογεῖτε σεῖς ἑαυτοὺς ἐνό-
χους τῶν κλοπῶν τῶν ληστειῶν καὶ τῶν
φόνων τῶν ἐνδιαλαμθανομένων ἐν τῷ πρωτο-
κόλλῳ συμφώνως πρὸς τὰς ἐν τῇ ἀνακρίσει
καταθέσεις σας ;

Τῶν τριῶν κακούργων κατανευσάντων, ὁ
πρόεδρος ἀνέλαβε πάλιν τὸν λόγον·

— Τὸ ἐπαρχιακὸν δικαστήριον πεισθὲν
περὶ τῆς ἐνοχῆς σας εἰς τὰ ῥηθέντα κα-
κουργήματα, τὰς κλοπὰς, μετὰ φόνου
συνοδευομένας ἢ καὶ μὴ, καὶ πρὸ πάντων
εἰς τὴν ληστείαν, τὴν ἐνεργηθεῖσαν ἐν

τῆ οἰκία καὶ κατὰ τοῦ ατόμου τῆς Γεωργίας Βερνύ, κατὰ τὴν θέσιν Βρεσσώλην τῆς ἐπαρχίας Λαγκεδών, λαβὸν δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ λοιπὰ κακουργήματα τὰ μνημονευόμενα ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ, σὰς καταδικάζει καὶ σὰς παραδίδει εἰς χεῖρας τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς ἀνωτάτης δικαιοσύνης, ὅστις γυμνούς καὶ ἐσωκάρδιον ἀντὶ ἀλλῆς ἐνδυμασίας φέροντας, καὶ περὶ τὸν τράχηλον βρόχον ἔχοντας, θέλει σὰς μετακομίσει διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ φορείου εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ· ἐκεῖ δὲ γονυπετήσαντες καὶ ἀνά μίαν μεγάλην λαμπάδα ἀνημμένην κρατοῦντες θέλετε ὁμολογήσει δημοσίᾳ τὰ κακουργήματά σας, καὶ θέλετε ἐπικαλεσθῆ τὴν συγγνώμην τοῦ Θεοῦ, τοῦ βασιλέως καὶ τῆς δικαιοσύνης. Μετὰ ταῦτα θέλει σὰς ἀναβιβάσει πάλιν ἐπὶ τοῦ φορείου καὶ θέλει σὰς φέρει εἰς τὴν βασιλικὴν πλατείαν τῆς πόλεως ταύτης, διὰ νὰ διαμελισθῆτε ζῶντες, ἀφοῦ προηγουμένως ὑποβληθῆτε εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενας διατυπώσεις.

Τοὺς δυστυχεῖς τούτους, τοὺς ὁποίους ἠναγκάστησαν νὰ ἀπαγάγῳ ἐπὶ τῶν χειρῶν βαστάζοντες, διεδέχθησαν οἱ φονεῖς τῆς Λαγκεδών, θηριώτεροι καὶ ἀπαθέστεροι τῶν πρώτων. Καὶ ὁ μὲν Γρεναδιέρος ἐμάσα νικησιανὴν ἐν πλήρει ἀταραξίᾳ, ὁ Καρλὴς διεμαρτύρητο διὰ τῆς σολοικοβαρθάρου Ὁβερνιακῆς διαλέκτου, ὁ δὲ Κουρελάς διὰ πολλῶν μορφασμῶν καὶ κλίσεων τῆς κεφαλῆς ἀπεκρίνετο εἰρωνικῶς εἰς πᾶσαν φράσιν τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως, καταδικάζουσης τοὺς μὲν δύο πρώτους εἰς τὸν διὰ τροχοῦ, αὐτὸν δὲ εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον.

Μετ' αὐτοὺς ἐκάθησαν ἐπὶ τοῦ ὀλεθρίου Ὁρανίου οἱ φονεῖς τοῦ Κορβίνου. Ὁ Μακρογιάννης καὶ ὁ Γουρέτας, ἂν καὶ προφανεστάτα ἀπεδεικνύετο ἡ ἐνοχὴ τῶν καὶ αἱ κατ' αὐτῶν μαρτυρίαι ἦσαν σαφέσταται καὶ λιαν καταπειστικά, οὐχ ἤπτον ἠρνοῦντο τὰ πάντα ἐπιμόνης καὶ ὑβρίζον καὶ κατηράντο τὸν Λυκοπόδην, ὅστις μετὰ θερμῶν δακρύων ὠμολόγηε τὰ κακουργήματά των, διότι καταδικάσθη καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν δύο συντρόφων του εἰς τὸν διὰ τροχοῦ θάνατον.

Τὸ δικαστήριον ἀκολούθως καταδικάσεν εἰς θάνατον μὲν διὰ βρόχου γυναῖκα κλεπταπάδογον καὶ τὴν γολὴν μάγισσαν τοῦ Μοντέκ, εἰς δὲ μέχρις αἵματος ῥαβδισμόν δημοσίᾳ εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη τῆς πόλεως

τὰς ὡσαύτως κλεπταπάδογους Ἀντωνιέταν καὶ Γαλιόναν, καὶ τέλος τοὺς ἐρήμην δικασθέντας τριάκοντα κακούργους εἰς τὸν διὰ τῆς σταυρώσεως θάνατον, τοὺς ἐξ αὐτῶν συνενόχους εἰς ἀειφυγίαν, τὴν δὲ μαρκησίαν καὶ τὸν Μαῦρον εἰς εἰκονικὴν ἀπαγχόνισιν.

Οἱ δικασταὶ θέλοντες νὰ καταστειλώσιν τὴν πρὸς τὸ κακουργεῖν τάσιν διὰ τοῦ θεάματος πολυειδῶν καὶ φρικωδῶν βασάνων, ἀπεφάσισαν, ὥστε ἅπασαι αἱ ἀποφάσεις νὰ ἐκτελεσθῶσιν τὴν ἐπαύριον. Ὁθεν ὁ ἀκάματος εἰσαγγελεὺς ἐδήλωσεν ὅτι θὰ διανυκτερεύσῃ ἐν τῇ Εἰσαγγελίᾳ, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῶν περαιτέρω, οἱ δὲ συνάδελφοί του ἐπαινέσαντες τὸν ζῆλον καὶ τὴν δραστηριότητά του, ἀπεχώρησαν περὶ τὸ μεσονύκτιον, καὶ συνδιαλεγόμενοι περὶ τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων τῆς ἐπαύριον, συνώδυσαν τὸν μοίραρχον μέχρι τῆς θύρας τοῦ μεγάρου του.

Ὁ Δαγγλῆς κατείχετο ὑπὸ σφοδρᾶς συγκινήσεως· τὸν ἤλεγχεν ἡ συνειδήσις καὶ μετενόει πικρῶς, καθὼς ἀνὴρ κατὰ βάθος τίμιος καὶ δικαστὴς ἀμερόληπτος, ἐπὶ τῇ αὐστηρότητι ἦν ἐδειξεκατ' ἀνθρώπων ἀθωωτέρων ἰσῶς τοῦ υἱοῦ του. Τὴν πατρικὴν ἐπιείκειαν ἐθεώρει παρανομίαν, τὸ δὲ κακούργημα τοῦ υἱοῦ του, ἀφότου παρήλθον οἱ περὶ τῆς ζωῆς τούτου φόβοι του, τοσούτῳ τῷ ἐφαίνετο τερατῶδες, ὥστε ἀπεφάσισε πρὸς τιμωρίαν νὰ τὸν καταδικάσῃ μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν του εἰς ἀειφυγίαν καὶ νὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς τὰς ἀποικίας. Ἐνῶ δὲ ἐσχημάτιζε διὰ τοῦ νοός του τὴν ἀνέκκλητον ταύτην ἀπόφασιν, εἶδε τὸν Μαυρίκιον Σαινδικτῶρ, ὅστις τὸν ἀνέμενε ἐπὶ τῆς κλίμακος· καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ λυπηροῦ προαισθήματος τὸν ἐρωτᾷ ἀμέσως περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ υἱοῦ του, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀντὶ ἀποκρίσεως διευθύνεται πρὸς τὸν κοιτῶνα τοῦ πληγωμένου, ὅταν δὲ ἐφθασε πρὸ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας, λαβὼν διὰ μιᾶς τὴν χεῖρα τοῦ παρακολουθοῦντος γέροντος μοιράρχου,

— Δαγγλῆ, εἶπεν, αἰσθάνεσαι καὶ τώρα τὴν γενναιότητα ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἐθαύμασα πρὸ τεσσαρακονταετίας, ὅταν συνεβαδίζομεν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ; ..

— Ναι, τὴν αἰσθάνομαι!

— Ἐὰν εὐρίσχεσο ἀπέναντι τριῶν τηλεβόλων γεμισμένων διὰ σφαιριδίων θὰ ἐφώρμας, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν Φλανδρικῶν πολέμων, ἐφιππος καὶ κραυγάζων ἐμπρός; ..

— Ναι, ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἐρώτησις αὕτη;

— Διότι ἡ ἡλικία, φίλε μου, ψυχραίνει τὸ αἷμα καὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ γῆρας συνεπάγεται δυστυχῶς τὴν ἀδυναμίαν!

— Συνέβη τοιοῦτόν τι εἰς σέ;

— Μέχρι τοῦδε, χάριτι Θεῖα, ὄχι!

— Μὲ θεωρεῖς λοιπὸν ἀσθενέστερον καὶ ἀστατώτερον τῶν ἄλλων;

— Ὁχι! καὶ πρὸς ἀπόδειξιν θὰ σοὶ ἀναγγεῖλω ἀγγελίαν θλιβεράν.

— Θλιβερωτέρας παρ' ὅσας σήμερον ἤκουσα! Δὲν πιστεύω! ..

— Ἡ κατάστασις τοῦ Βίκτορος, φίλε μου, εἶναι ἐπιφοβός!

— Ἐπεθύμουν νὰ ἤκουον τὸν θάνατόν του!

— Ἐχεις τῶντι τὸν σκληρὸν τοῦτον πόθον, — τὸν ὅποιον ὁμολογῶ ὅτι καὶ ἐγὼ δὲν ἐπικρίνω, διότι ὁ ἐστιγματισμένος βίος εἶναι ἀφόρητος, — ἐπιθυμοῦμεν πραγματικῶς τὸν θάνατόν του;

— Ναι, ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ!

— Ἐγὼ λοιπὸν τότε σὲ διαβεβαίω ὅτι σφάλεις, διότι ὑπόθεσις ὅτι ἡ εὐχή σου πάραυτα εἰσηκούετο; ..

— Θὰ ἐκλινὸν γόνυ ἀπέναντι τῆς βουλήσεως τοῦ Ὑψίστου, καὶ ἀφοῦ παρήρχετο ἡ πρώτη ὀρμὴ τῶν δακρύων ... θὰ τὸν ἐδοξολογῶν!

— Ἀλήθειαν λέγεις, Δαγγλῆ, ἀλήθειαν;

— Σὲ διαβεβαίω ἐν λόγῳ τιμῆς καὶ μὰ τὸν ἐπὶ τοῦ στήθους μου σταυρὸν τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου, τὸν ὅποιον δὲν τολμῶ νὰ ἀτενίσω ὡσὰκίς σκέπτομαι τὸν ἄθλιον αὐτὸν υἱόν!

— Ὁ Θεὸς λοιπὸν σὲ εἰσήκουσε, φίλε μου, καὶ δύνασαι ἐπομένως νὰ θρηνησῆς! ..

— Ἀπέθανε! ..

— Ἀπέθανεν ὡς θὰ ἀπεθνήσκομεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ὅταν ἡμεῖς εἰσοσαστεῖς.

— Τὸν δυστυχῆ! κρίμα ὅτι δὲν εἶχε τὰς ἀρχάς μας καὶ τὸ πρὸς τὴν πειθαρχίαν σέβας, ὅπως τὸ ἠσθάνομεθα ἡμεῖς! Πικραὶ καὶ ἀνωφελεῖς ἀναμνήσεις! Ἴσως ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶ ἐξ ἀρχῆς ἄλλην μέθοδον διὰ νὰ δαμάσω τὸν κατὰ βάθος μὲν ἀγαθὸν ἀδάμαστον δὲ τοῦτον χαρακτήρα!

— Ἐνθυμοῦ, Δαγγλῆ, τί ὑπέσχεσο πρὸ ὀλίγου, ἔσο γενναῖος!

— Ἄμα παρέλθῃ ἡ πρώτη ὀρμὴ τῆς λύπης, θέλω δεῖξει, βεβαιώθητι, καὶ γενναιότητα καὶ αὐταπάρνησιν· ἀλλὰ ἡ Θηρεσία! φαντάζομαι ὅποιαν ἀπελπίσιαν αἰσθάνεται ἡ τα-

λαίπωρος νέα μεθ' ὅσα σήμερον συνέβησαν, καὶ μάλιστα καθὼς ἠγαπάτο πολὺ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, καὶ μόνη αὐτῆ εἶχεν ἐπιβρόχην τινὰ ἐπὶ τοῦ ἀτιθάσσου ἐκείνου χαρακτήρος.

— Ὑπαγε νὰ τὴν παρηγορήσῃς, σὲ περιμένει εἰς ἐκείνον ἐκεῖ τὸν θάλαμον.

— Καὶ σὺ μόνε πιστέ μου φίλε, τί θὰ πράξῃς; ..

— Θὰ ἔλθω μετ' ὀλίγον, διότι τώρα μοὶ ὑπολείπεται ἡ ἐκπλήρωσις χρέους τὸ ὅποιον δὲν ἀφήνω εἰς τὴν διάκρισιν μισθωτῶν ἀνθρώπων, μὰ τὴν πίστιν μου, ὄχι!

Ὁ μοίραρχος περιεπτύχθη αὐτὸν ἐν κατανύξει, ἐνῶ ταυτοχρόνως προσεπάθει νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυά του, ὕστερον δὲ αὐτὸς μὲν μετέβη πρὸς τὴν Θηρεσίαν, ὁ δὲ Μαυρίκιος παραλαβὼν τὸν γέροντα Γιάννην εἰσήλθεν εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον καὶ ἐκλείδωσεν ἔσωθεν ἀσφαλῶς τὰς θύρας. Τὴν δὲ πρῶϊαν τῆς ἐπαύριον ἄνδρες δύο μελανεῖμονες περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς καὶ πλατείας τοῦ Μοντοδᾶν κωδωνίζοντες καὶ πενθίμως φωνάζοντες, «Προσκαλεῖσθε νὰ παρευρεθῆτε εἰς τὴν κηδείαν τοῦ κυρίου Βίκτορος Δαγγλῆ καὶ τοῦ ἐξοχωτάτου ἀρχόντος Στανισλάου Λεζίνσκη λοχαγοῦ τῆς Πολωνικῆς φάλαγγος, τελεσθησομένην τὴν πέμπτην ὥραν μετὰ μεσημβρίας εἰς τὴν ἐνοριακὴν αὐτῶν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Ἰακώβου. Δέεσθε ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν αὐτῶν!»

Ἄλλ' ὁ ὄχλος ἤχιστα προσεῖχεν εἰς τὴν πένθιμον ταύτην ἀγγελίαν. Αἱ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς πλατείας ἐστημέναι ἀγχόνοι, οἱ παρακείμενοι τροχοὶ, τὰ μετὰ κρότου σχηματιζόμενα ἰκρίωματα προεμήνουον αἱματηρὸν θέαμα, βασάνους καὶ ἀγωνίας θνησκόντων, ἐπομένως ὁ θηριώδης ὄχλος ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοιοῦτου θεάματος ἐκβαχουόμενος, ἔτρεχε μετὰ βοῆς, ὡς ἄγριον κύμα θαλάσσης, πρὸς τὸ Καστέλλιον. Ἡ δὲ ἀνυπομονησία του μετ' ὀλίγον ἐκορέσθη, διότι τὴν ἐννάτην ἀκριβῶς ὁ Γρεναδιέρος, ὁ Ἐριφας καὶ ὁ Πιτόσσης παρεδόθησαν εἰς τὸν ἐκτελεστὴν τῆς ἀνωτάτης δικαιοσύνης, ὅστις κατὰ τὰ κεκανομισμένα τοὺς μετέφερον ἀπέναντι τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ καὶ ἐκεῖ τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἐπικαλεσθῶσιν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, τοῦ βασιλέως καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὕστερον δὲ τοὺς ἐπανάγηγεν εἰς τὴν εἰρκτήν, ὅπου ἐμελλόν νὰ υποβληθῶσιν εἰς νέας διὰ βασάνων ἀνακρίσεις ὑπὸ τοῦ ἀναμένοντος αὐτοὺς εἰσαγγελέως.

Ὁ ὡσπερ ἡ Νέμεσις ἀκράδαιτος Σαδῶκ προσεπάθησε τῶντι καὶ δι' ἀπειλῶν καὶ διὰ βασάνων καὶ διὰ τῆς πειθοῦς νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ μαρτυρήσωσιν ὅσα κακουργήματα ἐπραξαν, ποίους ἄλλους συνενόχους εἶχον καὶ πρὸ πάντων τοῦ εὐρίσκοντο κεκρυμμένα τὰ ἐκ τοῦ ἐν Βασιτίδι Πύργου κλαπέντα ἄλλ' ὅλα ἀπέβησαν μάταια διότι ἐκείναι ἐπανελάβον κατὰ λέξιν ὅ,τι ἐν τῇ πρώτῃ ἀνακρίσει κατέθεσαν. Ἀφοῦ λοιπὸν ὑπέστησαν πολυειδεῖς βασάνους παρεδόθησαν εἰς τὸν δῆμιον ὅστις ἀπαγαγὼν αὐτοὺς εἰς τὴν Βασιλικὴν πλατείαν, κατέαξεν αὐτῶν τὰ μέλη διὰ σιδηροῦ ῥοπάλου, καὶ τοὺς ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ τροχοῦ ὅπου καὶ ἐξέπνευσαν το πρῶτον πρὸς οὐρανὸν ἔχοντες ἀνεστραμμένον.

Τούτους παρηκολούθησαν εἰς τὸν θάνατον καὶ οἱ ἐπίλοιποι κακοῦργοι, ἐν μέσῳ τῶν χλωασμῶν, τῶν ὕβρεων καὶ τῶν λυσσωδῶν ἀλαλαγμῶν τοῦ ὄχλου, διὰ φρικωδῶν βασάνων διαμελισθέντες ἐπὶ τροχῶν ἐσημένων εἰς τὸ κέντρον ἰκρίωματος κύκλῳ δὲ τοῦ ἰκρίωματος τούτου ἀπὸ ἀγγωνῶν ἐκρέμαντο τὰ πτώματα τοῦ Μακρογιάννη, τοῦ Κουρελά, ἐνός διαβοήτου κλέπτου καὶ τῆς μαγίσσης τοῦ Μοντέκ. Τὸ φρικωδέστερον δὲ πάντων θέαμα ἦτο παιδίον ἐνδεκαετὴς ἡμίγυμνον καὶ δεδεμένον ἐπὶ καθημαγμένον σκόλοπος, ὅπου ἐξεψύχουν οἱ κατάδοικοι. Πρὸς τιμωρίαν μικρᾶς κλοπῆς, διαπραχθείσης ὑπ' αὐτοῦ, τὸ δικαστήριον τὸ κατεδίκασε νὰ παρασταθῇ εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἐκεῖνο κρεουργεῖον καὶ ὕστερον νὰ φυλακισθῇ ἐπὶ δεκαετίαν εἰς τὸ σωφρονιστήριον τοῦ Ἁγίου Λαζάρου!

Τοιαύτην τραγικὴν καὶ ἀπάνθρωπον λύσιν ἔλαβε τὸ δράμα τῆς μυστηριώδους συμμορίας λέγομεν δὲ ἀπάνθρωπον διότι πραγματικῶς αἱ ἐπιβληθεῖσαι τιμωρίαι ἦσαν ὄλως ἄγριαι καὶ δυσανάλογοι κατὰ μέγα μέρος πρὸς τὰ διαπραχθέντα ἐγκλήματα.

Ἐνῶ δὲ ὁ δῆμιος ἐξεπλήρου τὸ ἔργον του ἐπὶ παρουσίᾳ χιλιάδων θεατῶν, ἅπαντα ἡ Μοντοβανικὴ ἀριστοκρατία εὐρίσκετο συνηγμένη ἐν τῷ ναῶ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου κύκλῳ πολυτελοῦς θολωτοῦ ἐπιστεγάσματος ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἔκειντο τὰ φέρετρα τοῦ Βίκτορος καὶ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ εὐγενοῦς λοχαγοῦ. Ἡ κηδεῖα ἐτελέσθη ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, παρόντων ὄλων ἐν γένει τῶν ὑπαλλήλων ἐν στολῇ καὶ συνοδευόντων τὰ λείψανα μέχρι τοῦ νεκροταφείου τῶν Δραγόνων τῆς Πολωνικῆς φάλαγγος καὶ ἐνός

τάγματος χωροφυλάκων εἰς δὲ ἐκ τῶν δικαστῶν ἐξεφώνησεν ἐπιτάφιον λόγον, ἐνῶ ἐνεκωμίασεν εὐγλώττως τὰς ἀρετὰς τῶν θανόντων. Κατόπιν τῆς ἐκφορᾶς ταύτης ἠκολούθει εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν καὶ τρίτον ἄλλὰ πενιχρὸν νεκροφορεῖον, ὅπερ ὡς ὑπέθεσεν ὁ εἰσαγγελεὺς, περιεῖχε τὸ λείψανον τῆς μαρκησίας. Μία τις περίστασις ὁμῶς ἐκίνησε καὶ ἄλλων πολλῶν τὴν περιέργειαν, ἄλλὰ πρὸ πάντων τοῦ ὑπόπτου Σαδῶκ, καὶ αὕτη ἦτον ἡ ἀπουσία τοῦ κ. Μαυρικίου Σαινβικτώρ, τοῦ οἰκειοτέρου φίλου τῆς πενθούσης οἰκογενείας. Διὰ τὴν οἰκίαν τοῦ μαιράρχου δὲν συνώδευσε τὴν ἐκφορὰν, ἀλλ' ἀνεχώρησε πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Βονρεπῶ, εἰς τὴν ἐξοχικὴν αὐτοῦ οἰκίαν; Τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ τὸν κ. Σαδῶκ, θέλουσιν εὐρεῖ οἱ ἀναγνώσταί μας εἰς τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον.

XX.

ΟΙΚΙΑ ΦΙΛΙΚΗ.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Μοντοβάν διαφαίνεται μακρόθεν ὄρος ὑπόλευκον, ἐνοπτριζόμενον χαριέντως εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ταχυρροῦ Τάρνου, παρὰ τοὺς πρόποδας δὲ τοῦ ὄρους τούτου κεῖται πολίχνιον εὐμορφώτατον καὶ τόσῳ γραφικῶς τοποθετημένον, ὥστε ὁ βλέπων τούτο ἐνθυμεῖται τὰς περὶ τὴν Νεάπολιν μαγευτικὰς ἐξοχὰς τῶν Ἰταλῶν. Ὁ ραιώτερον τούτου πανόραμα οὐδ' εἰς τὴν Ἑλβετίαν ὑπάρχει οὐδ' εἰς ἄλλην τινὰ τῶν ὑπεραλπείων χωρῶν ἀνάβηθι εἰς τι παρακείμενον τῷ πολίχνιῳ ὕψωμα, στρέψον τὰ βλέμματά σου εἰς τὴν ὑπὸ τοὺς πόδας σου ἐκτυλισσομένην κοιλάδα, καὶ θέλεις ἀφεύκτως ἀναβοήσῃ ὑπὸ θαυμασμοῦ.

Περὶ τὰς ἐσχατίας τῆς μικρᾶς ταύτης πόλεως τῆς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Ἀυγούστου ἰδρυθείσης κεῖται ἐντός κήπου ταπεινὸς οἰκίσκος, κρυπτόμενος σχεδὸν ὑπὸ ἵτεων, ἀκακίων καὶ ἄλλων ὑψικόμων δένδρων ὁ δὲ οἰκίσκος οὗτος εἰς μὲν τὴν πρὸς τὴν ὁδὸν πλευρὰν του μίαν καὶ μόνην θύραν ὑλόφρακτον ἔχει καὶ παραθύρων ἐντελῶς στερεῖται, εἰς δὲ τὴν πρὸς τὸν κήπον καθαυτὸ πρόσψιν ὑπάρχουσι δύο παλαιὰ παράθυρα καὶ ὑλόφρακτος θύρα, ἀνοίγουσα ἐπὶ κατηρειπωμένης κλίμακος, τὴν ὁποίαν αὐτοφυῆς χόρτος, κισσὸς καὶ ἡλιοτρόπεια εἶχον πρὸ πολ-

λοῦ ὡς ἐκ τῆς ἐρημώσεως καθ' ὀλοκληρίαν καλύψει. Τὰ παραθυρόφυλλα ἀρχῆθεν πρασινόχροα ὄντα, τῶρα δὲ ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας καὶ τῶν βροχῶν σαθρωθέντα καὶ ἀπωλέσαντα τὸν ἀρχικὸν χρωματισμὸν, κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἀνοίγονται, διότι ἐμποδιζονται ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν ἀναδενδράδων καὶ τῶν κλάδων πολλῶν ἄλλων ἀτάκτως ἀνερπόντων ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς οἰκίας φυτῶν ὑπὸ δὲ τὴν στέγην πολλὰι χελιδόνες ἔκτισαν τὰς φωλεὰς των. Ὁ κῆπος ἦτον ἡμελημένος, καὶ ὁμῶς διὰ τὸ εὐφορον τῆς γῆς ἐκείνης, ὀλίγα γαροφαλέαι καὶ τινα ἄλλα ἐντόπια ἄνθη θάλλουσιν, οὕτως εἰπεῖν αὐτομάτως, καὶ πολλὰ μάλιστα δένδρα σκιάζουσι μικρὰν δεξαμενὴν παρὰ τὴν εἰσόδον τῆς οἰκίας κειμένην. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου ὑπάρχει εὐρύχωρον δῶμα συνεχόμενον μετὰ τῆς οἰκίας καὶ συγκοινωνοῦν μετ' αὐτῆς διὰ μικρᾶς θύρας· ἐκεῖθεν κατοπτεῦει τις ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς ὄλην τὴν περίξ κοιλάδα.

Ἐπὶ τοῦ δώματος λοιπὸν τούτου δύο μῆνες μετὰ τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν, τὴν λαβοῦσαν χώραν ἐπὶ τῆς Βασιλικῆς πλατείας, ὁ Κ. Μαυρίκιος Σαινβικτώρ περιεπάτει ἀπὸ τῆς αὐγῆς τῆς πρώτης Μαΐου, καὶ συχνάκις ἰστάμενος ἐκύτταζε μετὰ προσοχῆς πρὸς τὴν λεωφόρον τὴν ἄγουσαν εἰς Μοντοβάν. Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἐφαίνετο δυσηρησπημένος καθότι δὲν ἐβλεπεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐζήτηε· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὅταν ὁ ἡλιος ἀνέκυψεν ἐκ τοῦ ὀρίζοντος, αἱ δὲ πρῶται ἀναθυμιάσεις ἤρχισαν νὰ διαλύωνται, ἠκούσθη μακρόθεν κρότησις μαστίγων καὶ σύγκρουσις κωδωνίσκων.

— Τῶρα βεβαίως δὲν ἀπατώμαι, ἰδοὺ τους, ἔρχονται! ἀνέκραξεν ὁ γέρον πολέμιστῆς χαίρων καὶ τρίβων κατὰ τὸ σῆνηδες τὰς χεῖρας εἰς ἐνδειξὴν εὐχαριστήσεως· ἀμέσως δὲ κατέβη καὶ διευθύνθη ἵνα ἀνοίξῃ τὴν μεγάλην θύραν πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων του· ἀλλ' ἐνῶ διήρχετο παρὰ τὴν δεξαμενὴν, εὐρέθη αἰφνης ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν Βονρεπῶ. Ὁ πολύσαρκος θησαυροφύλαξ δορυφορούμενος ὑπὸ τοῦ Λαπιέρου, τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ Μέντωρος, προέβαινε μειδιῶν, ἀλλὰ τὸ μειδιάμα τούτο ἐξηφανίσθη ὑπὸ τοῦ ξηροῦ καὶ ψυχροῦ ἤθους τοῦ οἰκοδεσπότη, ὅστις, μὴ φροντίζων νὰ ὑποκρύψῃ πόσον τὸν ἐστενοχώρει ἡ ἀπρόοπτος αὕτη καὶ ἀκαιρος ἐπίσκεψις, ἐστάθη καὶ ὀργίλως ἀτε-

νίσας τὸν Βονρεπῶ.

— Τί ἀγαπᾶτε; εἶπεν ἀποτόμως, τί ζητεῖτε εἰς τὴν οἰκίαν μου;... Σᾶς εἶπον, μοὶ φαίνεται ἄλλοτε, ὅτι, ἀφ' ἧς ὥρας συνέβησαν τὰ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἄρεως, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μετὰξὺ ἡμῶν διάστασις ἴση μὲ τὸ μήκος τῆς ράβδου μου.

— Ἀκούσατέ με, σᾶς παρακαλῶ, ἀγαπητέ μου φίλε, εἶπεν ὁ Μιχαὴλ περίφοβος καὶ μηχανικῶς ὀπισθοχωρῶν.

— Φίλος σας δὲν εἶμαι, καὶ ἔχω κατεπίγουσαν ἐργασίαν· λέγετε λοιπὸν συντόμως, τί ἀγαπᾶτε;

— Κύριε, εἶπεν ὁ Λαπιέρος θαρράλως, νομίσας κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ αὐθέντου του, ὁ κύριος Βονρεπῶ σᾶς φέρει κατεπίγουσαν ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τοῦ φίλου σας Δαρασσῆ.

— Λοιπὸν ἄς μοὶ τὴν δώσῃ, καὶ δούλός σας ταπεινός.

— Τί ἀνθρωπος! εἶπεν ὁ Βονρεπῶ καὶ ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ κόλπου του τὴν ἐπιστολὴν ἐξέτεινε τὴν χεῖρα καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μήκος διὰ νὰ ἐγχειρίσῃ αὐτὴν ὅσον ἐνεστι μακρόθεν. Ὁ Σαινβικτώρ τὴν ἔλαβεν ἀνυπομόνως καὶ στρέψας τὰ νῶτα τὴν ἀπεσφράγισε· διελάμβανε δὲ τὰ ἐξῆς. «Φίλτατε Μαυρίκιε, σοὶ ἀναγγέλλω ἐν μεγίστῃ θλίψει ὅτι ἐν τῇ εἰσαγγελίᾳ τεκταίνεται σχεδὸν μυστηριώδες, ἀφορῶν κατὰ μέγα μέρος καὶ σέ. Ὁ Σαδῶκ ἐτοιμάζεται πρὸς ὁδοιπορίαν, λάβε λοιπὸν προφυλακτικὰ μέτρα, ὥστε νὰ προλάβῃς πᾶν ἐνδεχόμενον ἀπευχταῖον. Πρὸς τὸ παρὸν ἐξηγήσεις σαφεστέρας δὲν δύναμαι νὰ σοὶ δώσω, ἀλλ' ὁ Βονρεπῶ θὰ σὲ πληροφορήσῃ περὶ τῶν λεπτομερειῶν.»

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐθορύβησε προφανῶς τὸν ἀπόστρατον, διότι συνθλίψας ὀργίλως τὸ ἐπιστόλιον εἶπεν ἐν δυσαρεσκείᾳ.

— Καλῶς, μετὰ μεσημβρίαν μοὶ διηγεῖσθε ὅ,τι θέλετε, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν εἶμαι δούλός σας.

Ὁ ἀξιώτιμος Βονρεπῶ εὐχαριστήθεις ὅτι ἐξεπλήρωσεν ἐν μέρει τὴν ἀποστολὴν του, ἠρέεσθη εἰς τὰ λεχθέντα καὶ ἀπεσύρθη, φαιδρότερος, ἐννοεῖται, παρ' ὅσον κατὰ τὴν ἐλευσίαν του· μία τις ὁμῶς παρατήρησις τοῦ Λαπιέρου διεσκέδασεν ἐν ἀκαρεῖ τὴν χαρὰν του.

— Αὐθέντα, εἶπεν ὁ γέρον ὑπηρέτης, βυθίζων ἀσυστόλως τοὺς δακτύλους εἰς τὴν

ταμβακοθήκην τοῦ κυρίου του καὶ παραπλεύρως αὐτῷ συμβαδίζων, ἄς χαϊρώμεθα διότι καλὰ τὸ κατωρθώσαμεν.

— Δὲν εἶναι ἀλήθεια, Λαπίερε;

— Πρέπει δίχως ἄλλο ν' ἀνάψωμεν μισὴν λαμπάδα εἰς τὸν ἅγιον Μιχαὴλ τὸν προστάτην μας.

— Διατί ὄχι ὀλόκληρον;...

— Ἐὐὐὐ διατί τὸ γνωρίζετε κάλλιστα.

— Ἐγὼ, ὄχι μὰ τὴν ζωὴν μου!

— Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀπλούστατον, αὐθέντα, διότι ἤρχισαμεν καλὰ, ἀλλὰ πῶς θὰ τελειώσωμεν;...

Ὁ Βονρεπὼ ἀντὶ ἀποκρίσεως ἔξεσε τὸ οὖς.

— Ὅταν αὐτὸς ὁ διαβολάνθρωπος, ὅστις εἶναι ἡ βία ἐνσαρκωμένη, ἐξηκολούθησεν ὁ Λαπίερος, μάθη ὅτι τὸ αἷτιον ὄλων αὐτῶν τῶν περιπλοκῶν καὶ τῆς στενοχωρίας του εἶναι ἡ δειλία μας, θ' ἀνάψῃ καὶ θὰ καύσῃ καὶ ἀλλοίμονον τότε εἰς ἡμᾶς!

— Λαπίερε, ἀνεβόησεν ὁ Βονρεπὼ, σὲ διέταξα νὰ μὴ ὀμιλῆς πρὸς ἐμὲ μὲ τόσην οἰκειότητα.

— Μπα! τί πειράζει; εἴμεθα μόνοι.

— Ὁ χαμᾶλης αὐτὸς λησμονεῖ ἀδιακόπως τὸ ὀφειλόμενον πρὸς ἐμὲ σέβας;

— Ἐὰν μὲ ἤκούετε ὅταν σᾶς ἔλεγον...

— Σιώπα, χαμένε, καὶ περιπάτει ὀπίσω εἰς τὴν θέσιν σου.

— Ὅπισω ἢ ἐμπρὸς ἀδιάφορον, ἐγὼ θὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν.

— Δὲν εὐχαριστοῦμαι νὰ τὴν ἀκούσω.

— Ἐγὼ ὅμως εὐχαριστοῦμαι νὰ τὴν εἶπω.

Ὁ Βονρεπὼ μένεα πνέων, ἐστράφη καὶ ἀνῆγειρε τὸ ραβδίον, ἀλλ' ἐνῶ ἠπεῖλει τοιουτοτρόπως τὸν Λαπίερον, ἀτάραχον διαμένοντα καὶ ἐξακολουθοῦντα τὴν φιλονεικίαν, δύο ταχυδρομικαὶ ἄμαξαι μετὰ πατάγου κυλιόμεναι ἐπὶ τοῦ ἀνωμάλου λιθοστρώτου, ἐξῆλθον ἐκ παρακειμένης ὁδοῦ καὶ μετ' ὀλίγον ἐστάθησαν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Μαυρικίου Σαινβικτώρ. Καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν κατέβησαν δύο κυριαὶ πενηθοροῦσαι, αἰτινες, κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Λαπίερου, ἦσαν ἡ Θηρεσία καὶ ἡ κυρία Δαλλιέ. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἄμαξαν εὐρίσκετο μόνος ὁ μοίραρχος, ὅστις καὶ κατέβη μετὰ προφυλάξεως ὡσεὶ ἐπεθύμει νὰ μὴ γίνῃ γνωστὴ ἡ ἔλευσίς του. Ὁ αὐθέντης καὶ ὁ ὑπηρέτης καταπαύσαντες τὰς μεταξύ των

διαφορὰς μετὰ τὴν ἐμφάνισιν ταύτην καὶ συμφιλιωθέντες, ἀντήλλαξαν βλέμμα συνεννόησεως καὶ διευθύνθησαν παραπλεύρως τοῦ τοίχου βαδίζοντες εἰς τι παρακείμενον ξενοδοχεῖον ἐνῶ ὁ Μαυρίκιος Σαινβικτώρ κατεγίνετο πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων του. Ἄλλ' ἂν καὶ ἐξεπλήρου τὰ καθήκοντα τῆς φιλοξενείας μετὰ μεγίστης προθυμίας καὶ πολυτρόπως προσεπάθει νὰ περιποιηθῇ τοὺς ξένους του, νέφος ὅμως ἐπεσκίαζε καὶ τῶν τριῶν νεοελθόντων τὰ μέτωπα. Καὶ ἡ μὲν Δαλλιέ ἐφαίνετο ἀνήσυχος καὶ ἀνυπόμονος, ἡ Θηρεσία ματαιῶς προσεπάθει νὰ υποκρύψῃ τὴν κατέχουσαν αὐτὴν συγκίνησιν, ὁ δὲ Δαγγλῆς κατηφῆς καὶ περίσκεπτος μόλις διὰ μονοσυλλάβων ἐπεκρίνετο.

Ἡ πρὸς πάντας δύσφορος αὐτὴ κατάστασις παρετάθη καὶ μετὰ τὸ πρόγευμα, ἕως οὗ ὁ μοίραρχος, οὗ τινος ἡ ἀνυπομονησία, οὐδέποτε ἀναχαιτιζομένη, ἐκορυφώθη τότε εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν, σταθεῖς αἰφνης ἐν μέσῳ τοῦ δώματος ὅπου περιεπάτει ἀπὸ τινος ὥρας μετὰ τοῦ φίλου του.

— Μαυρίκιε, εἶπεν ἀποτόμως, δὲν ἀντέχω πλέον! Προτιμῶ νὰ υποβληθῶ εἰς τὰ μαρτύρια τῶν καταδίκων παρὰ εἰς τοιαύτην ἀβεβαιότητα καὶ ἀμφιβολίαν. Λέγε, πρὸς τί μὲ ἔφερες ἐδῶ;...

— Δὲν τὸ ὑποθέτεις Δαγγλῆ;

— Ἄν ὑπέθετον ὅ,τι σὺ ὑπονοεῖς....

— Τί θὰ ἔκαμνες;...

— Δὲν θὰ ἔμενον ἐδῶ μῆτε ἐν τέταρτον τῆς ὥρας!

— Πολὺ κακὰ σκέπτεσαι, διότι ἂν ὑπάρχη εὐσπλαγχνία πρὸς ἄλλου θὰ εὐρίσκεται ἂν ὄχι εἰς τὴν πατρικὴν καρδίαν;

— Οὐδέποτε θέλω λησμονῆσαι τὸ ἐγκλημα τοῦ ἀθλίου ἐκείνου.

— Ἀφοῦ ἀπέθανεν ἐν μετανοίᾳ τί ἄλλο θέλεις; ἢ μήπως ἡ πατρικὴ δικαιοσύνη εἶναι αὐστηροτέρα καὶ σκληροτέρα καὶ αὐτῆς τῆς δικαστικῆς ἥτις τέλος πάντων κορέννυται ὅταν ἴδῃ τὰ πτώματα ἀνηρητημένα ἀπὸ τῆς ἀγχόνης;

— Ὅχι! ἀλλ' ἀφοῦ παρῆλθεν ἡ πρώτη συγκίνησις ἐπήνεσα τὴν ἀπόφασίν του, καὶ ὀρκίζομαι εἰς τὴν τιμὴν μου ὅτι καὶ ἐὰν ἡδυνάμην τώρα νὰ τὸν ἀναστήσω, δὲν θὰ τὸ ἔκαμνον...

— Πῶς! θὰ ἠρνείσο ν' ἀνοίξῃς τὸν τάφον του; — Ναι, Σαινβικτώρ, παντάπασι μὴ ἀμφιβάλλεις περὶ τούτου.

(τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον).